

Az év krónikája

Az év krónikája • A 2008. év

Felelős kiadó: **dr. Hudecz Ferenc**, az ELTE rektora

Felelős szerkesztő: **Zeibig Márton**, a Rektori Titkárság vezetője

A szerkesztésben közreműködött: Nádori Eszter és Teslár Ákos,
a Rektori Titkárság munkatársai

www.eotvoskiado.hu

Megjelenik évente az ELTE Eötvös Kiadó Kft. gondozásában.

Készült 150 példányban a Multiszolg Bt. nyomdaüzemében.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	[5]
A 2008. évi Pázmány-ünnepség alkalmából rendezett ünnepi közgyűlés (május 9.)	[6]
A 2008. évi Pázmány Péter előadás <i>A matematika új kihívásai: hogyan értsük meg a nagyon nagy véges struktúrákat?</i> (Lovász László)	[7]
A 2008. évi Pázmány-ünnepségen felavatott tiszteletbeli doktorok és professzorok tudományos munkásságának méltatása	[20]
Az Eötvös Loránd Tudományegyetem 374. tanévét megnyitó ünnepi közgyűlés (szeptember 5.)	[27]
Hudecz Ferenc rektor tanévnyitó beszéde	[27]
Díszoklevelek adományozása alkalmából tartott díszközgyűlések (október 28–30.)	[33]
Megalakult az ELTE Alumni (Öregdiák) Szervezete	[39]
A tudományos élet eseményei	
Tudományos rendezvények	[41]
ELTE Innovációs Nap (február 5.)	[41]
Kutatók Éjszakája az ELTE-n (szeptember 26.)	[41]
Magyar Tudomány Ünnepe az ELTE-n (november 3–30.)	[42]
Tudományos konferenciák	[42]
Reneszánsz Év az ELTE-n: Magyarország a reneszánsz hajnalán (május 20–25.)	[42]
Hudecz Ferenc rektor megnyitó beszéde	[43]
Felsőoktatás – Tehetség – Bologna – 2008 (május 23.)	[45]
Kutató Tanárok IV. Országos Konferenciája (június 7.)	[46]
A 25 éves Dunai Rektori Konferencia Budapesten (szeptember 25–27.)	[47]
Rights of Future Generations – A jövő generáció jogai (november 28–29.)	[48]
Szakmai konferenciák	[49]
Az ELTE Tudós Klub rendezvényei	
Multidiszciplináris műhely: Hálózat kutatás (április 24.)	[55]
Multidiszciplináris műhely: „Az állam titkai” – Titkosítás és titokkezelés több oldalról. (november 27.)	[55]
Akadémikusok fóruma: Ferge Zsuzsa (február 21.)	[56]
Akadémikusok fóruma: Medzihradszky Kálmán (április 3.)	[66]
Akadémikusok fóruma: Pataki Ferenc (október 16.)	[75]

Kulturális események	[82]
Kiállítás az ELTE Egyetemi Levéltár éremgyűjteményéből (2008. február 25. – március 21.)	[82]
Az egyesült Európa előhírnökei: Görögök és görög kultúra a Kárpát-medencében – (március 28. – április 25.)	[82]
Sakura-ünnep: Ohanami a Fűvészkertben (április 5-től)	[83]
... és divat lett a divat (április 25–27.)	[84]
Reneszánsz Év az ELTE-n: Mátyás király: Magyarország a reneszánsz hajnalán (május 21. – június 20.)	[84]
Múzeumok Éjszakája az Egyetemi Könyvtárban (június 21.)	[85]
A Biblia Éve az ELTE-n: Próféták által szólt régen néked az Isten (2008. június 24. – szeptember 12.)	[85]
Kulturális Örökség Napok az ELTE-n (szeptember 20–21.)	[85]
Archivum Universitatis – 50 éves az ELTE Levéltára	[86]
Szögi László: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára	[86]
Ginkgo napok a Fűvészkertben (október 4–5.)	[90]
Nyugat – emlékezés a 100 éves folyóiratra (október 20. – november 6.)	[90]
Az el nem veszett, de megtalált képek (2008. november 20. – 2009. január 30.)	[91]
Az Egyetemi Színpad 2008-as éve	[92]
Az ELTE Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar jubileumi éve	[92]
 Egyéb események	 [94]
ELTE Állásbörze (április 2–3.)	[94]
ELTE Fogadás (május 8.)	[94]
Dr. Balogh János szobrának avatása Lágymányoson (június 17.)	[95]
Viktória-virágzás az ELTE Fűvészkertben (augusztus 17.)	[96]
ELTE Reklámnappal (szeptember 25.)	[96]
Reguly Antal könyvtári első ór emléktáblájának avatása az Egyetemi Könyvtárban (szeptember 29.)	[97]
Trópus a télen (november 7–9.)	[97]
A Pedagógiai és Pszichológiai Kar megalakulásának ötödik évfordulója	[97]
Dr. Kosáry Domokos emléktáblájának avatása (november 21.)	[98]
Hudecz Ferenc rektor beszéde	[98]
Ruszsztikai Kutatási és Módszertani Központ (december 15.)	[100]
 Az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatóinak elismerései	 [101]
Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen habilitáltak	[110]
2008-ban kötött vagy megújított együttműködési szerződések	[112]

Előszó

Megújult formában nyújtjuk át Önnek *Az év krónikája* című egyetemi kiadványunkat a 2008-as esztendő legfontosabb ELTE-s eseményeinek reprezentatív összefoglalásaként.

Nemcsak a kiadvány mérete, külseje változott meg, a szerkezet átalakításával külön fejezetekben idézzük fel az év tudományos, kulturális és egyéb eseményeit. Változtatlanul célunk, hogy a Krónikát forgató érdeklődők, az egyetem volt és jelenlegi polgárai, együttműködő partnerei, későbbi hallgatói hű képet kaphassanak arról, milyen gazdag, színes és eredményes volt a 2008. év az egyetemi képzés, a kutatás és a kulturális élet területén az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Ugyanakkor érdemben bővítettük is a Krónika által kínált tartalmat, amikor első alkalommal közöljük az ELTE akadémikusaival a Tudós Klub keretében lezajlott beszélgetések szerkesztett változatát, azzal a nem titkolt céllal, hogy kiadványunk ne csak az adatok és események hasznos gyűjteménye legyen, hanem élvezetes olvasnivaló is.

dr. Hudecz Ferenc
rektor

A 2008. évi Pázmány-ünnepség alkalmából rendezett ünnepi közgyűlés

május 9.

Az ELTE – hagyományai szerint – alapításának évfordulóján ünnepi közgyűléssel emlékezik alapítójára, Pázmány Péter bíboros esztergomi érsekre.

Az egyetem alapításának 373. évfordulója tiszteletére megrendezett ünnepi közgyűlésre 2008. május 9-én 10 órakor került sor az egyetem dísztermében. A közgyűlésre az egyetem Szenátusa mellett meghívást kaptak egyetemünk volt rektorai és díszdoktorai, valamint az oktatók, hallgatók és a társegyetemek képviselői is. Lothar Schulte, Németország nagykövetsége tudományos attaséja, Mészáros Tamás, a Budapesti Corvinus Egyetem rektora, valamint Solti László, a Szent István Egyetem rektora jelenlétével tisztelte meg a közgyűlést.

Az 1991-ben bevezetett hagyomány szerint az ELTE minden évben tudományos előadással is megemlékezik az ünnepi közgyűlésen az alapítóról, Pázmány Péter bíborosról. A Pázmány Péter előadást az egyetem egyik kiemelkedő eredményeket elért professzora tartja saját kutatási területéről. Az idei ünnepi előadást Lovász László, az ELTE Természettudományi Kara Számítógéptudományi Tanszékének professzora „A matematika új kihívásai: hogyan értsük meg a nagyon nagy véges struktúrákat?” címmel tartotta meg, akit – a hagyományoknak megfelelően – előadását követően Jubileumi Ezüst Emlékérmével tüntettek ki.

A közgyűlés alkalmából tiszteletbeli doktorrá és professzorrá avatták:

- **Hans Erich Bodeker** professzor urat, a berlini Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte tanárát, a felvilágosodás kora kutatásában elért időtálló eredményeiért és a magyar–német tudományos kapcsolatok fejlesztésében betöltött kiemelkedő szerepéért a Bölcsészettudományi Kar előterjesztése alapján ;
- **Werner Heun** professzor urat, a göttingeni Georg-August-Universität tanárát, az egyetemek közötti oktatási és tudományos kapcsolat megalapításában és kiépítésében szerzett elévülhetetlen érdemeiért az Állam- és Jogtudományi Kar előterjesztése alapján;
- **Jacobus Plasmeijer** professzor urat, a University of Nijmegen tanárát a szoftvertechnológia, a programozási nyelvek és a fordítóprogramok területén elért nemzetközi eredményeiért, egyetemünk szakmai felkészítéséért az Informatikai Kar előterjesztése alapján;
- **Szalay Sándor** professzor urat, a baltimore-i The Johns Hopkins University tanárát a magyar asztrofizikai kutatásban, a modern csillagászat tudományának fejlődésében, az információtechnológia fejlesztésében elért kiemelkedő hazai és nemzetközi eredményeiért a Természettudományi Kar előterjesztése alapján.

Az ünnepi közgyűlésen Eötvös-gyűrű kitüntetést kapott Medzihradzsky Kálmán professor emeritus, az ELTE Természettudományi Karának professzora kiemelkedő szakmai, tudományos életútja elismeréseként. Pro Universitate Emlékérem arany fokozat kitüntetést vehetett át Szabó B. István, az ELTE Bölcsészettudományi Karának docense, sokoldalú szakmai, közéleti aktivitásáért, kiemelt vezetői tisztségek eredményes betöltéséért.

A 2008. évi Pázmány Péter előadás

A matematika új kihívásai: hogyan értsük meg a nagyon nagy véges struktúrákat?

LOVÁSZ LÁSZLÓ, az MTA tagja, egyetemi tanár
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
Számítógéptudományi Tanszék

Az alábbiakban az előadás szerkesztett, a Természet Világa 2007/3. számában megjelent *Nagyon nagy gráfok* című változatát közöljük a folyóirat engedélyével.

Nagyon nagy gráfok

A tudomány és a technika világában igen sok struktúrát, jelenséget írunk le hálózat-tal, matematikai kifejezéssel, gráffal, és ezek a gráfok igen nagy méretűek tudnak lenni. Lássunk néhány példát!

Az internet talán a leglátványosabb – és különösen érdekes abból a szempontból, hogy teljes mértékben ember alkotta objektum. Igazából az internet leírásához különböző gráfokat használunk. Az internet fizikai struktúráját leíró internetgráf csúcsait a különböző elektroni-kai eszközök (számítógépek, routerek, nyomtatók stb.) alkotják, az azokat összekötő éleket pedig a közöttük fennálló összeköttetések (kábelek, rádiókapcsolatok). Az internet logikai struktúráját leíró világhálógráf (webgráf) csúcsai a világhálóról elérhető lapok, élei pedig az egyik lapról a másikra mutató hiperlinkek.

Ezek a gráfok igen nagyok, milliárdnyi csúcscsal, és hiába van ember alkotta objektumról szó, a világháló vagy az internet pontos struktúráját leírni igen nehéz.

A hálózatokról az elektromos hálózatok jutnak eszünkbe, és ezek között is vannak hatalmas méretűek: például a chippek, az integrált áramkörök, melyek több százezer tranzisztorból állnak. Ezek, az internettel ellentétben, nem spontán módon, lokálisan növekednek, hanem teljes mértékben ember tervezte objektumok. Mégis, ha kicsit is bonyolultabb tulajdonságát akarjuk vizsgálni ezeknek a gráfoknak, akkor igen nagy nehézségekbe ütközünk.

A legnagyobb gráfok talán a statisztikus fizikában fordulnak elő. Egy kristály atomjai olyan gráf csúcsainak tekinthetők, melynek mintegy 10²⁷ csúcsa van. Egy teljesen szabályos kristály esetén ez a gráf unalmas: szabályosan ismétlődő rács. De a valóságban hibák és szennyezések fordulnak elő, amik a szabályosságot megtörik, és a gráf mindjárt „érdekessé” válik.

Az emberi társadalom jelenségeinek tanulmányozásához különböző társadalmi hálózatokat lehet bevezetni. Például, definiálhatunk egy gráfot, melynek csúcsai az emberek, és két csúcs akkor van összekötve, ha ismerik egymást. Ennek a hálózatnak tehát mintegy 8 milliárd csúcsa van, és gráfelméleti tulajdonságai (például, mennyire összefüggő) kihatással vannak arra, hogy betegségek, eszmék, gének milyen gyorsan terjednek. Egy igen ismert és meglepő eredmény ezzel a gráffal kapcsolatban az, hogy az átmérője legfeljebb 6 (Stanley Milgram amerikai pszichológus

1967-ben végzett vizsgálatának eredménye mára szállóigévé vált: „six degrees of separation”). Eszerint bármely két embert is tekintünk, mondjuk egy mexikói földművest és egy orosz olajmunkást, akkor az egyik ismerősének az ismerősének ... (6 lépés) ... ismerőse lesz a másik. (Egy megjegyzés, ami a későbbiekben fontos lesz: ez nem matematikai tétel, hanem megfigyelés. Ennek megfelelően lehetnek kivételek, mondjuk lehet még olyan indián törzs az Amazonas dzsungelében, amely eddig elkerülte a „civilizációval” való találkozást. Az állítás az emberek túlnyomó többségére igaz.)

Sok más társadalmi hálózatot is vizsgálnak: betegségek terjedése, genetikai rokonság, vagy akár itt említhető az ún. Erdős-gráf: csúcsai a kutatók, és kettő össze van kötve, ha van közös publikációjuk. (Erdős Pál, a 20. századi matematika egyik óriása, igen sokat dolgozott együtt másokkal, és nagyon sok társszerzője volt; az ő környezetében kezdtek megrajzolgatni az Erdős-gráfot, innen kapta a nevét.)

Hasonló nagy hálózatokkal lehet leírni ökológiai rendszereket, vagy egy szervezetben belüli enzimek, hormonok kölcsönhatásait. A biológia és az orvostudomány sarkalatos kérdése az agy leírása és működésének megértése. Az idegsejtek által alkotott hálózat az egyik legnagyobb gráf, amit az élő természet produkált, és gráfelméleti tulajdonságai (összefüggősége, a kapcsolatok véletlen vagy meghatározott jellege) magukban is igen fontos és nagy részben megoldatlan kérdések.

Mit lehet kérdezni?

Játsszunk el azzal, hogy milyen kérdést is tehetünk fel egy nagyon nagy gráffal kapcsolatban. Gondoljunk például az internetre. Aki tanult gráfelméletet, emlékezzen vissza arra is, hogy milyen tulajdonságok vizsgálatával kezdődött a tananyag. Itt van három alapvető kérdés egy gráffal kapcsolatban (persze sok mást is lehet kérdezni, és érdemes elszórakozni azon, hogy az eszünkbe jutó kérdések értelmesek-e pl. az internetgráfra).

Páros számú pontja van-e a gráfnak? Ez egy gráfnak fontos, sok gráfelméleti kérdésben szerepet játszó tulajdonsága. Például az alábbi tételt szokás a „Gráfelmélet Első Tételé”-nek is nevezni: Ha egy gráf csúcsainak száma páratlan, akkor van legalább egy páros fokú csúcsa. (Egy csúcs foka a csúcsra illeszkedő élek száma.)

Van-e értelme azzal foglalkozni, hogy az internet csúcsainak száma páros-e vagy páratlan? Nyilvánvalóan nincs: Bármely másodpercben lesz sok-sok gép, amit kikapcsolnak, vagy új gép, amit bekapcsolnak, tehát a válasz másodpercről másodpercre változik. De még ha lerögzítenénk egy időpontot (mondjuk 2005. december 11-én 20 óra 26 perc 34 másodpercet, nyugat-európai idő szerint), akkor sem lehetne egy-egy gép bekapcsolásának időpontját annyira pontosan megállapítani, hogy a kérdésnek értelme legyen.

Hány éle van a gráfnak? Első ránézésre ennek a kérdésnek sincs több értelme, hiszen itt is másodpercről másodpercre változik a szám. De persze ez a szám csak körülbelül érdekel minket! Ha a válasz csak (mondjuk) 1% pontossággal érdekel minket, akkor ez már tökéletesen értelmes kérdés, az internet élszáma 1%-nyit csak napok alatt változik. Még stabilabb, és ezért értelmesebb kérdést teszünk fel, ha az egy csúcsra eső élek számát, vagyis az átlagos fokszámot kérdezzük. Ez a szám évek alatt változik csak lényegesen.

Összefüggő-e a gráf? Megint elsőre úgy látszik, hogy ez is értelmetlen kérdés, vagy talán inkább, hogy a válasz nyilvánvalóan nemleges: ha valahol a világon egy router elromlik, néhány gép internetkapcsolat nélkül marad, tehát az internet nem lesz összefüggő. Lehet azonban komolyabb probléma is az összefüggőséggel: mondjuk egy különlegesen erős napkitörés, és egy ezzel egybeeső cunami nyomán előfordulhatna, hogy Eurázsia és Amerika között megszűnik az internetkapcsolat. Ekkor nem néhány gép szakad le a rendszerről, hanem maga a rendszer esik szét. (Vagy mondjuk az „ántvilágban” lehetett volna egy kapitalista és egy szocialista internet is...)

Ha a különbséget pontosabban meg akarnának fogalmazni, azt mondhatnánk, hogy csak azt tekintjük összefüggőség-hiánynak, ha a rendszer két olyan részre esik szét, melyek mindegyike a csúcsoknak legalább egy százalékát tartalmazza. (A küszöb persze önkényesen lett választva, lehetne pl. egy ezrelék is.) Azt is érdemes megjegyezni, hogy akkor is szétesettnek tekintenénk a rendszert, ha volna azért valami igen kis kapacitású kapcsolat (mondjuk katonai vagy kormánycsatorna) a két rész között.

A gyakorlatban persze ennél bonyolultabb kérdéseket is szeretnénk megválaszolni: Milyen gyors egy keresőalgorithmus? Milyen gyorsan terjed el az interneten egy vírus? Ezeknél a kérdéseknél már nemcsak az a gond, hogy az internet túl nagy: sokkal kisebb gráfon sem könnyű őket megválaszolni, gyakran csak kísérletezéssel, szimulációval tudunk választ kapni.

Véletlen gráfok

Ha egy nagyon nagy gráf tulajdonságait akarjuk vizsgálni (mondjuk, milyen sűrűn vannak benne a háromszögek, vagy hány lépésben lehet egyik csúcsukból a másikba eljutni), akkor jó lenne kisebb, de hasonló gráfot, „modellt” konstruálni. Van, amikor ez természetesen adódik (például egy kristályrács helyett vizsgálhatunk egy sokkal kevesebb sorból és oszlopból álló rácsot), máskor azonban nem nyilvánvaló, hogy hogyan lehetne egy hatalmas gráfot úgy lekicsinyíteni, hogy fontos tulajdonságai ne változzanak meg.

Mivel sok való életbeli gráf növekedésében a véletlennek nagyon nagy szerepe van, az az ötlet adódik, hogy hasonló véletlen eljárással csináljuk a modellt is. Ez vezet el minket a véletlen gráfokhoz. Nagyon sokféleképpen lehet véletlen módszerrel gráfot generálni. Kezdjük a legegyszerűbb és legtöbbet vizsgált modellel!

Az Erdős–Rényi-modell

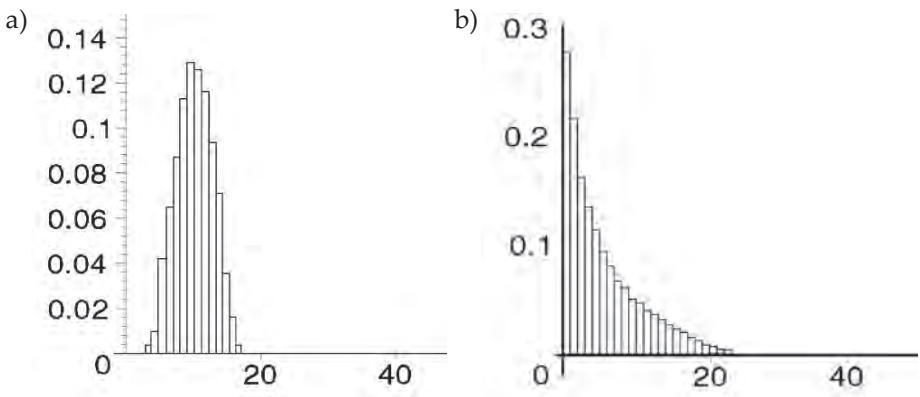
Ezt a modellt Erdős Pál és Rényi Alfréd vezette be az 1960-as évek elején írt úttörő cikksorozatában. A modellt két számmal lehet leírni; egy n természetes számmal és egy p valós számmal, melyre $0 < p < 1$ teljesül. Lerögzítünk n csúcsot, és bármely két csúcsot, egymástól függetlenül, p valószínűséggel kötünk össze. (A $p = 1/2$ esetben így fogalmazhatunk: minden csúcspárhoz feldobunk egy forintot, és akkor kötjük össze őket egy éllel, ha fejet látunk.)

Az n szám tehát a csúcsok száma; a p számot élsűrűségnek nevezzük. Az élek várható száma $pn(n-1)/2$, és ha n elég nagy, akkor (a Nagy Számok Törvénye alapján) nagy valószínűséggel körülbelül ennyi lesz az élszám. A p paraméter választásával tehát „belőhetjük”, hogy hány éle legyen a véletlen gráfnak.

Az Erdős–Rényi-modellt igen sokat vizsgálták, mert érdekes tulajdonságai vannak. (Itt most ebbe nem tudunk belemenni.) Amikor olyan véletlen gráfgenerálási folyamatot keresünk, mely pl. az internethez hasonló nagyon nagy gráfot állít elő, az Erdős–Rényi-modell elsők között jut eszünkbe. Elég hamar kiderül azonban, hogy az Erdős–Rényi véletlen gráf nem nagyon hasonlít az internetre. Egy nagyon fontos különbséget mindjárt észrevehetünk, ha a pontok fokait vizsgáljuk.

Az 1 a) ábrán egy 100 csúcús, $1/10$ élsűrűségű Erdős–Rényi-gráf fokszámainak tipikus eloszlását mutatjuk be. (Egy 100 csúcús gráfnak maximum $100 \cdot 99/2 \approx 5000$ éle lehet. Ha az élsűrűség $1/10$, akkor ennek az élszámnak csak kb. $1/10$ -e, vagyis 500 él van jelen.) Könnyű kiszámítani, hogy az átlagos fokszám ≈ 10 , és ha statisztikát készítünk a fokokról, akkor (jó közelítéssel) az átlag körül harang alakú görbét, a nevezetes normális (vagy Gauss-) eloszlást fogjuk látni, aminek egyenlete:

$$y = \frac{1}{\sqrt{p}} e^{-10(x-10)^2}.$$

1. ábra. Egy véletlen gráf és egy gyakorlatból vett gráf fokszámainak eloszlása

A való életben előforduló gráfok fokainak eloszlása nem ilyen; legtöbbször az 1 b) ábrán láthatóhoz hasonló, és olyasmilyen egyenlettel közelíthető, mint $y = 1/x^2$. Itt nemcsak az a különbség, hogy a görbe emelkedő bal fele hiányzik; sokkal fontosabb, hogy a görbe lassabban, menedékesebben csökken. Ha 100 helyett 1000 csúcsot néznénk, az Erdős–Rényi véletlen gráfhoz tartozó ábra sokkal keskenyebb és merevedeőbb, túszerű csúcsot mutatna, míg a való életbeli gráfok görbéinek alakja nem nagyon változna, csak a tengelyek lennének máshogyan skálázva.

A társadalomtudományokban már régebben felfedezték azt a jelenséget, hogy a „való élet”-beli statisztikák igen gyakran ilyen elnyújtott, lassan lecsengő görbékre vezetnek; ezt egyik első leírójáról, George Kingsley Zipf amerikai nyelvészről

Zipf-jelenségnek is nevezik. Ilyenszerű statisztikát mutatnak egy élettér fajainak egyedszámai, az egyes példányok mérete stb. A számítógépek, hálózatok elemzése is sok további példával szolgál: az internetgráf fokszámain kívül ilyenszerű eredményt kapunk, ha egy tárolón lévő file-ok méretéről készítünk statisztikát.

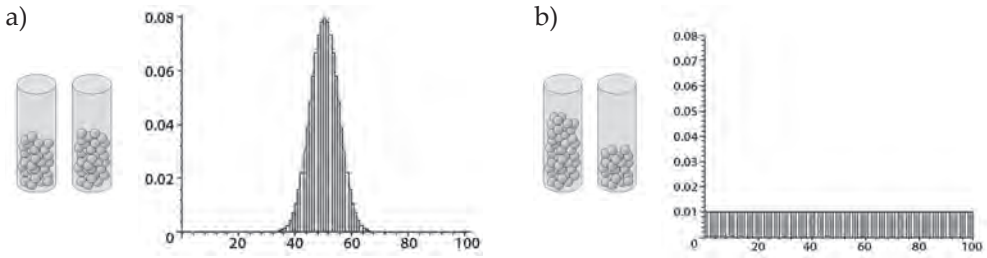
Mi ebben olyan meglepő, hogy külön „jelenségnek” számít? Aki tanult valószínűség-számítást vagy statisztikát, tudja, hogy egy mérés, megfigyelés eredménye általában az átlaga körül normális eloszlású. Ennek magyarázatát is megadja az elmélet (az ún. Centrális Határeloszlás-tétel): ha az átlagtól való eltérés sok kis, egymástól független hiba összege, akkor az közelítőleg normális eloszlású lesz. Az Erdős–Rényi véletlen gráf fokszámeloszlását ez teljesen megmagyarázza. De milyen általános matematikai magyarázata lehet annak, hogy a „való életbeli” gráfok fokszámeloszlása egészen más?

Urnák

Hogy egy kis bepillantást nyújtsunk a Zipf-jelenség matematikai hátterébe, idézzük föl sok valószínűség-tankönyv kedvencét, az urnát. Két urnába dobáljunk be 100 golyót, minden lépésben véletlenszerűen választva ki, hogy melyikbe dobjuk a következő golyót. A két urnában általában nem pontosan ugyanannyi golyó lesz, de a Nagy Számok Törvénye alapján közelítőleg ugyanannyi. Ha a kísérletet sokszor megismételjük, és statisztikát készítünk arról, hogy mondjuk az első urnába hány golyót dobtunk, akkor az átlag (50) körül mindkét irányban meredeken lefutó Gauss-görbét fogunk látni (2 a) ábra).

A 2b) ábrán látható Pólya-urna kicsit máshogy működik: most is két urnába dobálunk be 100 golyót, de minden lépésben egy-egy urnába azzal arányos valószínűséggel dobunk be egy golyót, hogy hány golyó van már benne. Hogy az eljárás elinduljon, tegyünk mindkét urnába 1-1 golyót. Most egyforma sok golyó van a két urnában, tehát a harmadik golyót egyforma valószínűséggel dobjuk egyik vagy másik urnába. Mondjuk, hogy az első urnába dobtuk. Ekkor a negyedik golyót már kétszer akkora valószínűséggel dobjuk az első urnába, mint a másodikba, vagyis az első urna valószínűsége $2/3$, a másodiké $1/3$. Általában, ha az első urnában a , a másodikban b golyó van, akkor a következő golyót $a/(a+b)$ valószínűséggel dobjuk az első urnába, és $b/(a+b)$ valószínűséggel a másodikba.

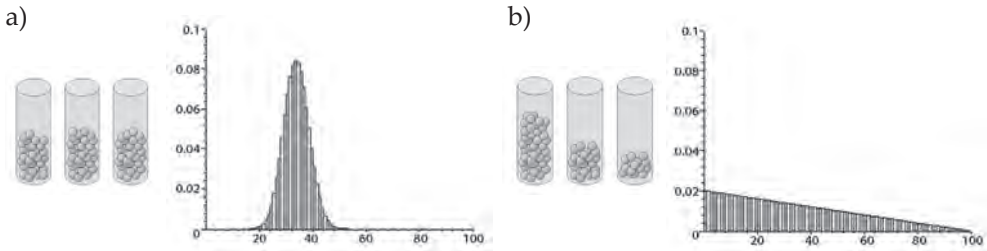
Ez egy kicsit mesterkéltnek tűnhet, adjunk hát egy második leírást is: amikor egy golyót aka-runk bedobni (a harmadik golyótól kezdve), akkor az véletlenszerűen kiválaszt az urnákban levő golyók közül egy „példaképet”, és abba az urnába megy, amelyikben az van. (Lehetne a Pólya-urnát Divat-urnának vagy Sznob-urnának is nevezni...) Ha egy tipikus lefutás eredményét nézzük, akkor a két urnában nem egyforma sok golyó lesz. (Persze nem jósolhatjuk meg előre, hogy melyikben lesz több, hiszen a két urna szerepe szimmetrikus. Hol az egyikben, hol a másikban.) Ez nem meglepő, hiszen annak az urnának, amelyik az elején egy kis előnyt szerez, jó esélye van rá, hogy ezt az előnyt meg is tartsa.

2. ábra. Két közönséges urna és két Pólya-urna

Ha a kísérletet nagyon sokszor megismételjük, a 2 b) ábrán látható meglepő statisztikát fogjuk látni: vagyis az első urnában az esetek 1/99 részében lesz 1 golyó, az esetek 1/99 részében lesz 2 golyó, ..., az esetek 1/99 részében lesz 99 golyó. (Matematikai érdeklődésű olvasók számára érdekes feladat ennek a bebizonyítása.)

Ha két urna helyett hárommal dolgozunk, hasonló képet kapunk: a közönséges urnákban nagyjából egyforma számú golyó lesz, és az első urnába jutó golyók számának statisztikája az átlag körüli Gauss-görbét mutat. A Pólya-urnákban különböző számú golyó lesz, és a statisztika egészen más képet mutat, egy lineárisan csökkenő görbét (3. ábra). Ha az urnák számát növeljük, a közönséges urnák továbbra is Gauss-görbét adnak, míg a Pólya-urna egyre meredekebben lecsengő görbét (de azért soha nem lesz olyan meredek, mint a Gauss-görbe). Ha nagyon sok urnát használunk, akkor a Pólya-urna statisztikáját exponenciális függvényvel lehet leírni ($y = e^{-x}$).

3. ábra. Három közönséges urna és három Pólya-urna

A Barabási–Albert-gráf

A Pólya-urna azt mutatja, hogy egy igen természetes, egyszerű véletlen folyamat vezethet olyan eloszláshoz, amely a normális eloszlástól gyökeresen különbözik, nem reprodukálja azonban a Zipf-jelenséget. 1999-ben Barabási Albert László és Albert Réka olyan véletlen gráfmodellt javasoltak, amelynek fokszámái az 1 b) ábrához hasonló statisztikát adnak.

A legegyszerűbb változatban ez a modell a következőképpen működik. Kiindulunk két, éllel összekötött csúcsból, majd minden lépésben születik egy új csúcs, ez kiválaszt magának egy öregebb csúcsot, és azzal összeköti magát. Az öregebb csúcsot véletlenszerűen választja, méghozzá úgy, hogy egy csúcs választásának

valószínűsége arányos a fokszámával. (Sznob gráfnak is nevezhetnénk: minél népszerűbb egy régi csúcs, annál nagyobb valószínűséggel köti hozzá magát az új csúcs.) Az internet növekedése persze nem ennyire egyszerű, de érdemes megnézni, hogy amilyen gráfot így kapunk, mennyire tükrözi az internet megfigyelt tulajdonságait.

Tekinthetjük a csúcsokat Pólya-urnáknak. Minden lépésben egy golyót dobunk be a Pólya-urna szabályai szerint, és ezzel egy időben egy új csúcs (urna) születik, benne egy golyóval. A két utóbbi golyót tartalmazó urnát (csúcso) éllel kötjük össze.

Nem nehéz belátni, hogy az így konstruált véletlen gráf egy fa, vagyis összefüggő, és nincs benne kör (zárt poligon). Albert és Barabási kísérletileg megfigyelték, majd többen be is bizonyították (Bollobás, Riordan, Spencer és Tusznyák, illetve Móri), hogy ha a gráfot eléggé nagyra növesztjük, akkor a fokszámainak eloszlása az 1 b) ábrán láthatóhoz hasonló lesz, pontosabban a k fokú csúcsok száma $1/k^3$ -bel lesz arányos.

Azóta sok hasonló modellt vezettek be és elemeztek, melyek a „való életbeli” gráfok más fontos tulajdonságait tükrözik. Nem mondhatjuk azonban, hogy teljesen értjük, milyen véletlen folyamatok vezetnek pl. a Zipf-jelenséghez.

Nagy gráfok tesztelése

Mint már volt róla szó, a nagyon nagy gráfok nehezen vizsgálhatók. Egy lehetséges módszert a statisztika sugall: a nagy gráfból (nevezzük G -nek) mintát veszünk, vagyis véletlenszerűen kiválasztjuk mondjuk 1000 csúcsát, és megállapítjuk, hogy ezek közül melyek vannak összekötve. Az így kapott kisebb gráfot (nevezzük G' -nek) vizsgálva, megpróbálunk a nagy gráf tulajdonságaira következtetni.

Például kíváncsiak vagyunk a G gráf élsűrűségére, vagyis hogy a lehetséges $n(n-1)/2$ csúcspár hányad része van éllel összekötve. (Itt n a G gráf csúcsainak száma, ami sok milliárd lehet.) Legyen ez az ismeretlen szám p . Azt várhatjuk, hogy a kiválasztott 1000 csúcs között is ennyi az élsűrűség, vagyis körülbelül $p \cdot 1000 \cdot 999 / 2$ csúcspár lesz összekötve. De azt meg tudjuk számolni, hogy hány él fut a kiválasztott csúcsok között: mondjuk 134 865 élt számolunk, akkor tehát

$$p \frac{1000 \times 999}{2} = 134865,$$

amiből $p = 0,27$. Ez persze csak statisztikai becslés a G gráf élsűrűségére: mindössze annyit állíthatunk, hogy az élsűrűség nagy valószínűséggel közel van $0,27$ -hoz.

Ez az egyszerű példa nem volt nagyon meglepő, de vannak sokkal kevésbé nyilvánvaló tulajdonságok is, melyeket ilyen módszerrel lehet tesztelni. Mondjuk, kíváncsiak vagyunk arra, hogy szétesik-e a G gráf két nagy részre, melyek között nincs él. Rövid megfontolás mutatja, hogy ha G -ben mondjuk van 5 csúcs, melyeket a többivel nem köt össze él, de a maradék rész összefüggő, akkor a véletlen mintából ennek az 5 elszigetelt pontnak a létezéséről semmit nem tudunk meg. Ezért a kérdés csak úgy értelmes, ha „nagy” részekről beszélünk, amelyek mindegyike a csúcsoknak (mondjuk) legalább $1/3$ -át tartalmazza.

Tegyük föl először, hogy a gráf 2 részre bomlik, melyek egyike a csúcsok $3/5$ -ét, a másika a csúcsok $2/5$ -ét tartalmazza, és melyek között nincs él. Jelöljük a két csúcs-halmazt A-val és B-vel. Ha most 1000 csúcsot kiválasztunk véletlenszerűen, a Nagy Számok Törvénye alapján azt fogjuk tapasztalni, hogy kb. 600 kiválasztott csúcs A-ba, kb. 400 pedig B-be fog esni. Az 1000 csúcson látható G' gráf tehát maga is két részre fog szétválni, nagyjából az eredeti G gráfhoz hasonló arányban.

Mit látunk akkor, ha a G gráf nem bomlik két nagy részre? A kivett 1000 ponton látott G' gráf ettől még szétválna két nagy részre, melyeket nem köt össze közvetlenül egyetlen él sem, de a gráf általunk nem vizsgált, sokkal nagyobb részében eljuthatunk egyikből a másikba akár sokféleképpen is.

Más szóval: ha azt látjuk, hogy a kivett csúcsok által alkotott gráf nem bomlik két nagy részre, akkor nagy valószínűséggel azt állíthatjuk, hogy az eredeti gráf sem bomlik föl; de abból, hogy a kivett rész föl bomlik, nem következtethetünk arra, hogy a nagy gráf is föl bomlik. Egy gyengébb következtetést mégis levonhatunk: a nagy gráf föl bomlik két nagy részre úgy, hogy az ezeket összekötő élek száma a lehetségesnek csak elenyésző töredéke. Ennek a bizonyítása egyáltalán nem könnyű, és megint csak többen járultak hozzá a megoldáshoz (Goldreich, Goldwasser és Ron, illetve Arora, Karger és Karpinski neve említendő).

Közelítés kisebbel és nagyobbbal

Az előző fejezetben tárgyalt gráfesztelési módszerek azért működnek, mert a gráfból választott véletlen részgráf sok fontos paraméter tekintetében hasonlít a gráfhoz. Úgy is mondhatnánk, hogy jól közelíti a gráfot. Ezzel tehát választ adtunk a bevezetőben feltett kérdésre, hogy a nagyon nagy gráfok közelíthetők-e kisebbel: bizonyos értelemben igen. (Visszatérünk még arra a kérdésre, hogy milyen értelemben is közelítik egymást ezek a gráfok.)

Az első ilyen irányú eredmény Szemerédi Endre 1974-ben publikált ún. Regularitási Lemmája.¹ A lemma pontos megfogalmazásától eltekintünk, inkább megpróbáljuk szemléltetni a következő fejezetben.

De mit jelent az, hogy „nagyobbal” közelítés? Arra a megállapításra gondolok, hogy „a végtelen a nagyon nagy véges közelítése”. Ha a kristályra gondolunk, mint nagyon nagy gráfra, akkor láthatjuk, miről van szó: egy makroszkopikus kristályra sok szempontból úgy lehet gondolni, mint folytonos anyagra, melyen különböző fizikai paraméterek (hőmérséklet, feszültségek) folytonos (általában sokszor differenciálható) függvényekkel írhatók le. Így aztán felírhatók rájuk differenciálegyenletek, sorfejtések, alkalmazható az analízis hatalmas fegyvertára.

¹ Érdekes tény, hogy ezt a lemmát (magyarul segédítelt) Szemerédi egy számelméleti probléma megoldására használta. Erdős és Turán fontos sejtése volt, hogy egész számoknak minden pozitív sűrűségű sorozata tartalmaz akármilyen hosszú számtani részsorozatot. Ez a ma Szemerédi-tétel néven ismert állítás igen aktív kutatás tárgya világszerte. Az a tény, hogy egy számelméleti probléma által inspirált eredmény az internetmodellezéshez is kapcsolódik, a matematika egységének szép tanúja.

Attól tehát, hogy a nagyon nagy gráfot még nagyobb (végtelen naggyal) helyettesítettük, nem bonyolultabb lett, hanem egyszerűbb, vagy legalábbis jobban kezelhető. Van-e hasonló folytonos közelítése általában a nagyon nagy gráfoknak? Látni fogjuk, hogy a válasz (bizonyos feltételek mellett) igenlő.

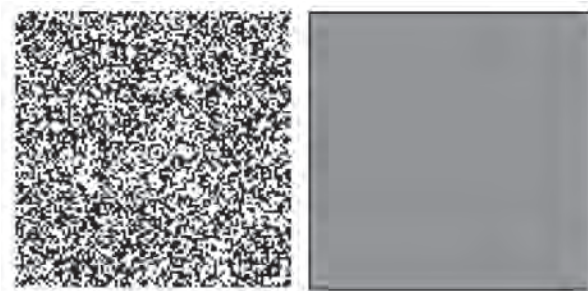
Egy szemléletes kép

Induljunk ki a 4. ábrán látható gráfból. A csúcsok és élek ilyen ábrázolása szemléletes, de például egy számítógépbe való bevitelhez nehezen használható; szokásosabb az ábra jobb oldalán látható táblázattal megadni a gráfot. Ehhez a csúcsokat megszámozzuk 1-től 14-ig, a tetején indulva, az óramutató járása szerint; az, hogy a 2. sor 3. eleme 1, azt jelenti, hogy a 2. és 3. csúcs össze van kötve.

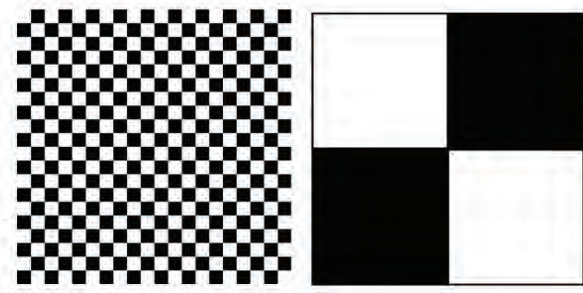
4. ábra. Egy gráf; a szomszédossági táblázata, és „keresztrejtvény” ábrája

Ez a táblázat az emberi szemnek igen keveset mond, ezért a következőképpen módosítjuk: minden 0-t egy kis fehér négyzettel, minden 1-est egy kis fekete négyzettel helyettesítünk; így egy olyan rajzot kapunk, ami egy keresztrejtvényre emlékeztet. Az 5. ábra bal fele egy 100 csúcsú Erdős–Rényi véletlen gráf „keresztrejtvény” ábrája, és bizony nem mond sokat. Messziről nézve egyenletesen szürkének látszik, nem különböztethető meg a jobb oldali szürke mezőtől, amit úgy jellemezhetünk, hogy a bal oldali ábra sötéttségét átlagoltuk. A véletlen gráf tehát a szürke, struktúra nélküli ábrának felel meg.

5. ábra. Egy Erdős–Rényi véletlen gráf „keresztrejtvény” ábrája és annak átlagoltja

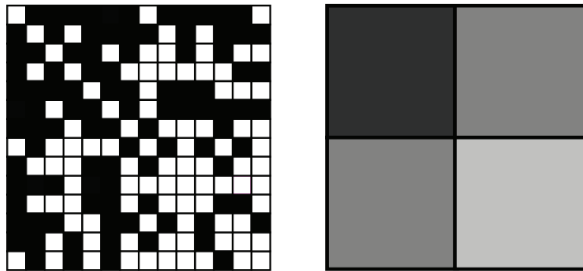
A 6. ábra bal fele egy „sakktáblát” mutat. Minél nagyobb sakktáblát nézünk, annál kevésbé különböztethető meg ez is az egyenletes szürkétől. De ha más sorrendbe állítjuk a sorait és oszlopait, a páratlan sorszámúakat véve előre, akkor igen egyszerű ábrát kapunk, amely csak négy egyszínű részből áll. A sakktábla tehát csak amiatt szürke, mert összekevertük a sorait; ha azokat megfelelő sorrendbe rakjuk, akkor egyszerű, de nagyon határozott struktúrát látunk.

6. ábra. Egy nagy sakktábla és ugyanaz átrendezve

A Szemerédi-partíció

A megfelelő sorrend kiválasztása más gráfoknál is kimutatja az egyébként rejtett struktúrát. A 7. ábra első fele ugyanazt a gráfot ábrázolja, mint a 4. ábra, de más-hogy számoztuk a csúcsokat: a sorrendet úgy választottuk, hogy ha megcsináljuk a „keresztrejtvény” ábrát, látszódjon, hogy a gráfnak van egy ritkább része, meg egy sűrűbb része, és a kettő között egy közepesen sűrű összeköttetés. A 7. ábra második felét úgy kaptuk, hogy az első felét négy kisebb négyzetre bontottuk, és mindegyik sötétségét átlagoltuk. Szóban elmondva ez az ábra a következő információt mondja: a pontok egyik felében az élsűrűség 0,86, a másik felében $8/21 \approx 0,38$, a kettő között pedig $23/49 \approx 0,47$. Más átrendezéssel ezt a struktúrát már nem tudnánk éleesebbé tenni: az egyes részek már menthetetlenül egyenletesen szürkék, vagyis véletlenszerűek (persze egy ilyen kis gráfon ez nem látszik jól; ha az egyes részeknek mondjuk 100 csúcsa volna, akkor megállapíthatnánk, hogy olyanok, mint az 5. ábra keresztrejtvénye).

7. ábra. Egy Szemerédi-partíció

Tegyük föl, hogy egy gráfról csak a 7. ábra jobb oldalán levő közelítést ismerjük, meg a csúcsok számát, de az utóbbi nagyon nagy (legyen mondjuk n). Mennyit mond el ez a három szám (0,86, 0,38 és 0,47) a grárról? Nem sokat: pl. nem tudjuk megállapítani csak ezek alapján, van-e elszigetelt csúcs, vagy összefüggő-e a gráf. Más tulajdonságokat azonban meg tudunk mondani: tudjuk például, hogy az élek száma közelítőleg $0,86 \cdot n^2/4 + 0,38 \cdot n^2/4 + 0,47 \cdot n^2/2 = 0,2725 \cdot n^2$, ahol n a csúcsok száma. Kevesbé nyilvánvaló módon meg tudjuk becsülni a háromszögek számát is, vagy azt, hogy a gráf „lényegében összefüggő”-e.

Szemerédi 1975-ben bebizonyította a következő eredményt, a híres Regularitási Lemmát. Induljunk ki egy nagyon nagy grárból, és adjunk meg egy hibahatárt, mondjuk 1%-ot. Ekkor a gráf felbontható korlátos számú részre (ezek száma csak a hibahatártól függ, nem függ a gráftól) úgy, hogy a megfelelő kisebb négyzeteken a keresztretjvény-ábra véletlenszerű. Az ilyen felbontást Szemerédi-partíciónak nevezzük.

A Regularitási Lemmát a gráfelmélet és a számítástudomány igen sok területén alkalmazzák. Igen szorosan kapcsolódik pl. a fent vázolt témakörhöz, a nagyon nagy gráfok teszteléséhez. Kiderült például, hogy (megint csak igen informálisan fogalmazva) pontosan azok a gráftulajdonságok tesztelhetők, melyeket a Szemerédi-partíció meghatároz.

Folytonos közelítés

A 8. ábra bal oldalán egy egyszerű szabály szerint véletlenszerűen növekvő gráf „keresztretjvény” ábrája látható. A szabály kicsit hasonlít az Albert–Barabási-féle gráfra. A gráf minden lépésben vagy egy új csúcsot hoz létre, vagy egy új élt, mely két korábban meglévő, eddig össze nem kötött csúcsot köt össze; a pontpárt egyenletes eloszlás szerint választjuk az összes szóba jövő párból. Azt, hogy új csúcsot vagy új élt hoz-e létre, ugyancsak a véletlen dönti el, de úgy, hogy az él létrejötte n -szer valószínűbb, mint az új csúcsé, ahol n a már meglévő csúcsok száma. A folyamatot 100 csúcsnál állítottuk meg. Látható, hogy a korábban született csúcsok között sokkal sűrűbbek az élek, ami persze nem meglepő.

8. ábra. Egy egyszerűen növekedő véletlen gráf „keresztretjvény” ábrája, annak folytonos közelítése és Szemerédi-partíciója

Ami viszont érdekes, az a 8. ábra közepén levő képpel való összehasonlítás. Itt a $f(x,y) = \min(1-x, 1-y)$ függvény szürkeskálás ábrázolása látható (vagyis ahol a függvény értéke 1, ott fekete a megfelelő pixel, ahol 0, ott fehér). A két kép igen hasonlít, ha 100 helyett 1000 csúcsig mentünk volna el, nem is igen lehetne őket szemmel

megkülönböztetni. Azt mondhatjuk tehát, hogy a fent leírt módon növekedő gráfot az $f(x,y) = \min(1-x,1-y)$ függvény közelíti meg, éspedig annál jobban, minél nagyobb a gráf.

Ez a függvény nagy gráfunkról igen sokat elmond, és szebb, „analitikusabb” formában, mint a Szemerédi-partíció (amire egy példát a 8. ábra jobb oldalán láttunk). Például ha a háromszögek számára vagyunk kíváncsiak, akkor „csak” ki kell számítanunk a következő integrált:

$$\int_0^1 \int_0^1 \int_0^1 W(x,y)W(y,z)W(y,x)dx dy dz$$

és azt megszorozni a háromszögek lehetséges legnagyobb számával, ami

$$\binom{100}{3} = \frac{100 \cdot 99 \cdot 98}{3 \cdot 2 \cdot 1} = 161700$$

Ez a „szép” függvénnyel való közelítés nem csak az ilyen módon konstruált gráfokra igaz. Ha gráfok egy növekvő sorozata olyan, hogy élsűrűségük (a keresztretjvény-ábrájuk átlagos szűrkesége) egy határértékhez tart, és általában ugyanez áll minden adott alakzat sűrűségére bennük, akkor van olyan kétváltozós függvény, melynek értékei 0 és 1 között vannak, és mely a gráfokat egyre jobban közelíti. (A pontos megfogalmazás túlnőne az ismertetés keretein.) Ez a függvény, mint láttuk, igen komplikált gráfsorozat esetén is viszonylag egyszerű lehet, és ha a gráf elég nagy, akkor elég ezzel a függvénnyel dolgozni, felhasználva az analízis hatalmas eszköztárát.

Akkor hát melyik függvény írja le az internetet?

Sajnos, erre a kérdésre a fenti elmélet nem ad értelmes választ. Ha (képzeletben) megcsináljuk az internet keresztretjvény-ábráját, az majdnem teljesen fehér lesz, hiszen egy-egy csúcs csak a többi csúcs elenyészően kis részével van összekötve. Így azt mondhatjuk, hogy az internetet ilyen módon az azonosan 0 függvény igen jól megközelíti – ami igaz állítás, de semmitmondó. Sajnos a legérdekesebb nagyon nagy gráfokkal hasonló a helyzet. A fenti elmélet sűrű gráfokra alkalmazható, melyek élszáma a maximális lehetséges élszám (n csúcs esetén $n(n-1)/2$) nem elhanyagolható százaléka.

Van-e valamilyen jobb értelemben az olyan növekvő gráfsorozatoknak, mind az Albert–Barabási-gráfok, vagy az internet egy jól használható limesze?

Megközelíthető-e egyáltalán ilyen módszerekkel az internet (vagy mondjuk az agy) szerkezete? Sűrű gráfok esetén a Szemerédi Lemma azt mondja, hogy megadható korlátos számú numerikus paraméter (az egyes osztályok közötti élsűrűségek), melyek ismeretében a gráf legtöbb fontos tulajdonsága kis hibával kiszámítható. Minél több paramétert adunk meg, annál kisebb lesz ez a hiba. (Az analízisből ismert sorfejtésekhez hasonlít ez.) Megadható-e ritka gráfoknak is jó közelítése, mely kevés paraméterrel leírható? Bár vannak részeredmények, ezekre az igen izgalmas és fontos kérdésekre nem tudjuk a választ.

Irodalom

Barabási, A., Albert, R.: Emergence of scaling in random networks. Science, 286 (1999), 509–512.

Bollobás B.: Random Graphs. Cambridge University Press (2001).

Erdős P., Rényi A.: On random graphs. I, Publ Math Debrecen, 6 (1959), 290–297.

Pitman, J.: Probability. Springer (1999).

Komlós J., Simonovits M., Szemerédi: Regularity Lemma and its applications in extremal graph theory. In Combinatorics, Paul Erdős is 80, Vol. II, Bolyai Soc. Math. Stud. 2, Budapest (1996), 295–352.

Milgram, S.: The Small World Problem. Psychology Today, (1967), 60–67.

A 2008. évi Pázmány-ünnepségen felavatott tiszteletbeli doktorok és professzorok tudományos munkásságának méltatása

HANS ERICH BÖDEKER a 18. századi európai kultúrtörténet, kultúrkapcsolatok és mentalitástörténet kutatásának Európában és Európán kívül is általánosan elismert szaktekintélye, jelenleg a berlini Max-Planck Institut für Wissenschaftsgeschichte tudományos munkatársa.

Hans Erich Bödeker 1944-ben született Bielefeldben, egyetemi tanulmányait 1967 és 1973 között Bochumban, a Ruhr-Universität történelem, romanisztika, filozófia szakán végezte. Ezen az egyetemen szerzett doktori fokozatot 1983-ban Rudolf Vierhaus professzor tanítványaként. 1977-től Európa egyik legnevesebb történeti intézetének, a Göttingenben működő Max-Planck Institut für Geschichte tudományos munkatársa, számos német és nemzetközi kutatási projekt vezetője több évtizeden keresztül, az intézet 2006-ban bekövetkezett bezárásáig. Tudományos tevékenységében a felvilágosodás kutatásának elméleti, módszertani kérdésein kívül kiemelten fontos területek: a kora újkor tudománytörténete, a 18. századi kommunikáció társadalomtörténete, kora újkori alfabetizáció és oktatásügy, a zenehallgatás és zenei élet kultúrtörténete, kora újkori könyv- és olvasástörténet. Többéves kutatási programok keretében éveken át dolgozott együtt az európai és német történetírás kiemelkedő személyiségeivel, köztük a belga Roland Mortier-val, az angol Quentin Skinner-rel, Ernst Hinrichs, Christoph Hellmuth Mahling német professzorokkal.

Az európai tudományos életben való aktív részvételét, tudományszervezői tevékenységét számos tudományos intézményben és szervezetben betöltött elnökségi és tanácsadói tisztségei is híven tükrözik. Többek között 1991-től 1993-ig elnökségi tagja volt Halle-Wittenbergben a Martin Luther Egyetemen működő Európai Felvilágosodás és Pietizmus Kutatóközpontnak (Europäisches Zentrum für Aufklärungs- und Pietismusforschung der Martin-Luther Universität), 1989 és 1996 között a wolfenbütteli könyvtörténeti munkacsoportnak (Wolfenbüttler Arbeitskreis für Buchgeschichte), 1994 óta foglal helyet a szintén Wolfenbüttelben működő Lessing Akadémia (Lessing Akademie Wolfenbüttel) elnökségében, ugyanígy 1996 óta a párizsi Institut d'Histoire Moderne et Contemporaine tudományos tanácsadói testületében.

Német, francia és angol nyelvű könyvei, kiadványai, társszerzőkkel írt munkái alapműveknek számítanak a kora újkori és felvilágosodás kori kutatásokban és az egyetemi oktatásban egyaránt. Hans Erich Bödeker ugyanakkor nemcsak kutatói és tudományszervezői tevékenységével tett szert méltán nemzetközi hírnévre, hanem egyetemi oktatóként is. Több németországi egyetem mellett tekintélyes francia, holland, olasz és amerikai egyetemek, posztgraduális oktatóközpontok vendégprofesszora és megvívott előadója is volt.

Hans Erich Bödeker, aki a göttingeni egyetem történetének és múltbéli európai kulturális kisugárzásának is elismert kutatója, kitüntetett figyelmet szentelt Göttingen és Magyarország 18. században különösen meghatározó kapcsolatainak. Meghatározó szerepet játszott abban, hogy Göttingen és a magyar szellemi élet kapcsolatai az 1980-as évek derekán újraéledtek és elmélyültek. A Max-Planck Institut für Geschichte fennállásának utolsó 20 évében – az intézetet hosszú időn át igazgató Rudolf Vierhaus professzor mellett – ő tett legtöbbet azért, hogy közel ötven magyar ösztöndíjas

tölthetett el egy vagy több hónapot ebben az egyik legnevesebb németországi történeti intézetben. Amagyar ösztöndíjasok általa kiemelten támogatott göttingeni kutatásai nyomán komoly értékekkel gazdagodott a magyar történet- és irodalomtudomány. De nemcsak a magyar kutatók göttingeni tanulmányútjait egyengette és tartott fenn különösen jó szakmai és emberi kapcsolatokat a magyarországi ösztöndíjasokkal, hanem Magyarországon is „ápolta” a német–magyar kultúrkapcsolatokat. Tudósként 1987-ben járt először Budapesten, amikor H. Balázs Éva professzor aszszony meghívására részt vett az akkor Magyarországon rendezett hetedik nemzetközi felvilágosodás kongresszuson. Ezt követően rendszeresen tartott előadásokat egyetemünkön és a történettudomány több más kutató- és oktatóműhelyében, mint a Central European University, a Collegium Budapest, az MTA Történettudományi Intézete. Magyarország és különösen egyetemünk iránti elkötelezettségét mutatja, hogy az ő szervezőmunkájának köszönhetően 2007 tavaszán a Történeti Intézet könyvtára mintegy 3000 kötettel gazdagodott. A kötetek részben saját, részben Rudolf Vierhaus gyűjteményéből, részben pedig a Max-Planck Institut für Geschichte kiadványsorozatából kerültek egyetemünkre, egyedülálló kora újkori egyetemes történeti különgyűjteményt képezve.

Hans Erich Bödeker fent felsorolt érdemeinek, kiemelkedő kutatói és oktatói kvalitásainak méltó elismerése a doctor et professor honoris causa cím odaítélése. A Göttingent megjárt történészek számára pedig külön megtiszteltetés és öröm, hogy őt az ELTE Bölcsészettudományi Karának tiszteletbeli doktorai között köszönhetjük.

„Mindezek alapján én, dr. Dezső Tamás, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, mint felavató, tisztemnél fogva, a tudománya és szakmai tevékenysége jutalmául Önt, Hans Erich Bödeker professzor úr, a bölcsészettudomány honoris causa doktorává avatom és felruházom mindazokkal a jogokkal, amelyek a törvény és a szokások erejénél fogva a díszdoktorokat megilletik. Kívánom, hogy az egyetemünk által adományozható legmagasabb kitüntetés birtokában még hosszú ideig fejtsse ki áldásos tevékenységét hazája, az emberiség és immár egyetemünk javára is. Úgy legyen!”

Hans Erich Bödeker (Fotó: P. Nagy Gabriella)

WERNER HEUN, a göttingeni Georg-August-Universität professzora a közjog, az alkotmánytörténet, a jog- és állambölcselet kiemelkedő, nemzetközileg elismert művelője, 1991 óta a göttingeni egyetem Államelméleti és Politika tudományi Tanszékének vezetője. Jogi tanulmányait Lausanne-ban és Würzburgban végezte, majd tudományos és oktatói pályafutása a kölni, a bonni és hamburgi egyetemeken folytatódott. A bonni Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität jogi karán habilitált 1988-ban közjogból és alkotmánytörténetből. 1990-ben nevezték ki a Georg-August-Universität professzorává, és két alkalommal, 1995–1996, valamint 2002–2004 között a jogi kar dékáni tisztségét is betöltötte. Szakirodalmi munkássága figyelemreméltó, eddig négy monográfiát publikált, több mint hatvan cikkhez alkotmánykommentárt írt, és közel 150 tanulmányt és recenziót tett közzé. Prof. dr. Werner Heun elismert német jogtudós, a tudományos konferenciák rendszeres résztvevője.

Prof. dr. Werner Heun hosszú idő óta kapcsolatban áll karunkkal, illetve a hazai tudományos élettel. A göttingeni egyetem részéről már együttműködő partnerünk volt a korábbi Tempus-programban is, amely a rendszerváltozás után az új egyetemi tananyagok, curriculumok kidolgozására irányult. A kétoldalú együttműködés részét képezi az Erasmus-program, melynek keretében évente több magyar diák fogadását támogatja a göttingeni egyetemen. Az ő nevéhez fűződik második dékánága idején az ELTE ÁJK-n 2002-től folyó egyéves német nyelvű részképzés, a Deutsche Rechtsschule program megalapítása. A két szemeszterben folyó képzés tematikáját Werner Heun professzor dolgozta ki és koordinálja a német professzorok előadásait. Nemcsak a részképzés szervezésében vállal oroszánrészt, hanem őt magát is előadóként üdvözölhetjük minden félévben Budapesten. Az oktatási program szemináriummal való kibővítésében és a göttingeni magiszterképzésbe történő integrálásában fontos szerepet vállalt. Ennek eredményeként 2007-től beindulhatott karunkon a göttingeni egyetem LLM fokozatot nyújtó képzése. Eddig 73 magyar jogászhallgató kapta meg a Deutsche

Werner Heun (Fotó: P. Nagy Gabriella)

Rechtsschule bizonyítványát. Werner Heun professzor német részről szorgalmazta, hogy a jól működő oktatási kapcsolaton kívül tudományos és kutatási együttműködés is kialakuljon a két kar oktatói között. Ennek szellemében 2007 októberében Budapesten került megrendezésre az első konferencia a jog európaizálásának témájában, közel 20 német nyelvű előadással. A konferencia utóéletét is figyelemmel

kíséri, támogatja és koordinálja az előadások publikálását a göttingeni egyetem kiadványsorozatában.

Prof. dr. Werner Heun elévülhetetlen érdemeket szerzett az ELTE ÁJK és a göttingeni Georg-August-Universität közötti kitűnő oktatási és tudományos kapcsolatok megalapításában és kiépítésében, ezért a kar méltónak tartja az ELTE díszdoktori címére.

„Mindezek alapján én, dr. Mezey Barna, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja, mint felavató, tisztemnél fogva, tudománya és szakmai tevékenysége jutalmául Önt, Werner Heun professzor úr az állam- és jogtudomány honoris causa doktorává és professzorává avatom és felruházom mindazokkal a jogokkal, amelyek a törvény és a szokások erejénél fogva a díszdoktorokat megilletik. Kívánom, hogy az egyetemünk által adományozható legmagasabb kitüntetés birtokában még hosszú ideig fejtsse ki áldásos tevékenységét hazája, az emberiség és immár egyetemünk javára is.
Úgy legyen!”

MARINUS JACOBUS PLASMEIJER professzor 1952. október 26-án született. 1971 és 1977 között Hollandiában, a Twente Műszaki Egyetemen végezte tanulmányait alkalmazott matematika szakon. 1981-ben védte meg PhD-dolgozatát a Nijmegen-i Egyetemen, ahol 1977–1981-ig kutatóként, 1981–1987-ig tanársegédként, 1987–1995-ig docensként, 1995-től professzorként dolgozik. Ugyanakkor 1989–2002-ig a Nijmegen-i Egyetem Számítástudományi Tanszékének vezetője, illetve kutatási igazgatója volt, 1989-től napjainkig a Szofvertechnológiai Kutatócsoport vezetője.

Plasmeijer professzor nemzetközileg is kiemelkedő szakmai eredményeket ért el, számos nemzetközi folyóiratban, illetve rangos nemzetközi konferencián publikált dolgozat mellett a Functional Programming and Parallel Graph Rewriting című, funkcionális nyelvek fordításának témakörében alpműnek számító szakkönyv szerzője, a funkcionális programozás egyik európai vezéralakja, a Clean programozási nyelv tervezője. A PhD-program keretén belül tíz megvédett értekezés témavezetője volt. Plasmeijer professzor a Journal of Functional and Logical Languages és a Journal on Declarative Programming folyóiratok szerkesztője, számos egyéb folyóirat rendszeresen felkért szakmai lektora. Több jelentős nemzetközi konferencia programbizottságának és irányítóbizottságának volt tagja.

Főbb kutatási területei a funkcionális programozás, generikus programozás, gráfátíró rendszerek, típusrendszerek, statikus analízis, fordítóprogramok készítése, kódgenerálás, ember-gép interakció, párhuzamos programozás, operációs rendszerek, tesztrendszerek, munkafolyamat-rendszerek, internetprogramozás.

Az Informatikai Kar gyümölcsöző együttműködése Plasmeijer professzorral 1991-ben, egy néhány éves Tempus-csereprogram keretében kezdődött, és azóta is megszakítás nélkül folytatódik. Erasmus-hallgatókat fogad karunkról, együttműködik velünk diploma- és PhD-dolgozatok témavezetésében. Az ELTE Informatikai Karán működő funkcionális programozási műhely szinte minden oktatója-kutatója szakmai támogatást kapott tőle, a nemzetközi szakmai kapcsolatok a vele való együttműködés során alakultak ki. 1998-ban nagy sikerű vendégelőadás-sorozatot tartott az ELTE-n,

vendéglőadója és programbizottsági tagja volt a 2005-ben Budapesten és 2007-ben Kolozsvárott megrendezett Közép-európai Funkcionális Programozási Iskolának (CEFP). 2006-ban az ő javaslatára rendezték Budapesten a Funkcionális Nyelvek Implementációja és Alkalmazása (IFL'06) című nemzetközi konferenciát.

Megállapíthatjuk, hogy Marinus Jacobus Plasmeijer professzor nemzetközileg elismert tudós, Magyarország, a magyar kultúra és tudomány barátja és segítője. Fontosnak tartjuk, hogy szolgálatait egyetemünk tiszteletbeli doktor és professzori címmel ismerje el.

„Mindezek alapján én, dr. Kozma László, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Karának dékánja mint felavató, tisztemnél fogva, tudománya és szakmai tevékenysége jutalmául Önt, Marinus Jacobus Plasmeijer professzor úr, a számítástudományok honoris causa doktorává és professzorává avatom és felruházom mindazokkal a jogokkal, amelyek a törvény és a szokások erejénél fogva a díszdoktorokat megilletik. Kívánom, hogy az egyetemünk által adományozható legmagasabb kitüntetés birtokában még hosszú ideig fejtsen ki áldásos tevékenységét hazája, az emberiség és immár egyetemünk javára is. Úgy legyen!”

Marinus Jacobus Plasmeijer (Fotó: P. Nagy Gabriella)

SZALAY SÁNDOR, aki 1987 óta egyetemünk egyetemi tanára volt, 1989 óta pedig a baltimore-i Johns Hopkins Egyetemnek fizika-, továbbá informatikaprofesszora, a 19. századig visszatekintő tanári-természettudósi családi hagyományokat követve választotta a fizikus hivatást. Fizikatanár nagyapja, a hazai kísérleti magfizika megteremtőiként tisztelt édesapja és édesanyja nyomába lépve a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen végezte tanulmányai első három évét.

A hazai elméleti fizika legdinamikusabb műhelyéhez csatlakozva Marx Györgynél végezte egyetemi tanulmányai utolsó két évét az Eötvös Loránd Tudományegyetem Atomfizikai Tanszékén. Diplomamunkájában nemzetközi feltűnést keltő kozmológiai tömegkorlátot származtatott a legtünékenyebb elemi részecskékre, a neutrínókra. A következő másfél évtizedben pályája szorosan kapcsolódott az ELTE-hez. Váltakozva dolgozott anyaintézményében, valamint Jakov Zeldovics világhírű kozmológiai kutatócsoportjában, Moszkvában, illetve vezető amerikai kutatóintézetekben. Egységbe csiszolta a csillagászati megfigyelések finom elemzésében kiemelkedő intuícióját, széles elméleti fizikai ismereteit és a számítógép-tudomány élvonalbeli eredményeinek találékony alkalmazását.

Kutatómunkája során több alapvető tanulmányt publikált az univerzum sötét anyagának természetéről és a kozmikus objektumok nagyléptékű szerkezetének kialakulásáról. Új statisztikai módszereket dolgozott ki a galaxiskorrelációknak, a galaxiseloszlások spektrális eloszlásának, valamint a galaxisok fotometrikus vöröseltolódás-mérésének optimális becslésére. Szalay professzor a jelenleg létező legátfogóbb galaxistérkép, a Sloan Digital Sky Survey Tudományos Archivumának építő-tervezője. A terabyte méretű archívumban történő adatbányászatra innovatív adatindexelésen alapuló rendszert fejlesztett ki. Ezt a rendszert tekintik a jövő közvetlen távélérhetőségű tudományos adatbázisai egyik mintájának. (Vezető szerepet tölt be az egységes formátumú, terabyte méretű csillagászati adatbázis létrehozását célzó erőfeszítésekben.) Az NSF által támogatott Nemzeti Virtuális Observatórium projekt vezetője. Tudományos aktivitását a kozmológiától a csillagászaton át a kozmikus statisztika és a számítógép-tudomány területéig terjedő kutatási irányzatokban több mint 350 tudományos cikk és az azokat idéző tizenhatezret meghaladó számú hivatkozás is tükrözi.

Az 1990-es évek első felében döntő szerepe volt a hazai egyetemi informatikai gerinchálózatnak a kor átlagszínvonalát messze meghaladó előrettekintéssel történt létrehozásában, többek között az üvegszálalás hálózati technikának a kor felfogását megelőző alkalmazásával. Együttműködési készsége nagyban elősegítette, hogy a modern asztrofizika oktatása és világszínvonalú kutatása megszilárdulhatott az egyetem Fizikai Intézetében. Folyamatos együttműködést valósított meg munkatársainkkal a Sloan Digital Sky Survey és a National Virtual Observatory projektekben, ahol több tanítványunk posztdoktori, majd vezető kutatói feladatot kapott. Rendszeresen tart előadásokat, előadássorozatokat az ELTE-n.

A Magyar Tudományos Akadémia 1990-ben levelező tagjául választotta, eredményeit 1991-ben Széchenyi-díjjal jutalmazták. Azóta kapott legfontosabb nemzetközi elismerései: az Alexander von Humboldt-díj, az Amerikai Művészeti és Tudományos Akadémia tagsága és az idén elnyert Microsoft Research Award for Technical Computing.

Most az Eötvös Loránd Tudományegyetem „tiszteletbeli doktor és professor” címe csatlakozik ehhez a sorhoz. Üzenetet hordozó méltó párja a Szalay professzor tudományos életrajzában időrendben elsőként említett, a magyar tehetségtámogatás hatékonyságát igazoló jutalomnak, a negyven évvel ezelőtt a Nemzetközi Fizikai Diákolimpián elnyert első díjnak.

Szalay Sándor (Fotó: P. Nagy Gabriella)

Együtt tanúskodnak a hazai tehetségtámogatás hatékonyságáról, amely a Természettudományi Karnak ma is fő feladata. E hagyomány folytatásában számítunk új tiszteletbeli doktorunk támogatására.

„Mindezek alapján én, dr. Michaletzky György, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának dékánja, mint felavató, tisztemnél fogva, tudománya és szakmai tevékenysége jutalmául Önt, Szalay Sándor professzor úr, a természettudományok honoris causa doktorává és professzorává avatom és felruházom mindazokkal a jogokkal, amelyek a törvény és a szokások erejénél fogva a díszdoktorokat megilletik. Kívánom, hogy az egyetemünk által adományozható legmagasabb kitüntetés birtokában még hosszú ideig fejtsse ki áldásos tevékenységét hazája, az emberiség, és egyetemünk javára is.
Úgy legyen!”

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem 374. tanévét megnyitó ünnepi közgyűlés

szeptember 5.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szenátusa az egyetem 374. tanévének megnyitása alkalmából 2008. szeptember 5-én, 10 órai kezdettel a díszteremben ünnepi közgyűlést tartott.

A közgyűlésre az egyetem Szenátusa mellett meghívást kaptak egyetemünk volt rektorai és díszdoktorai, valamint az oktatók, hallgatók és a társegyetemek képviselői is. Az eseményt megtisztelte jelenlétével **dr. Hiller István** oktatási és kulturális miniszter, **dr. Kroó Norbert** és **dr. Maróth Miklós**, az MTA alelnökei, **Prof. Pornchai Mongkhonvanit**, a thaiföldi Siam University elnöke és **Prof. Stavros A. Zenios**, a Ciprusi Egyetem rektora, az UNICA (Network of Universities from the Capitals of Europe) elnöke.

A tanévnyitót megelőzően Prof. Pornchai Mongkhonvanit, a Siam University elnöke, Hiller István miniszter és Hudecz Ferenc rektor rövid megbeszélést tartottak. A találkozón szó esett a BTK tervezett Délkelet-Ázsia szakértő mesterképzéséről, a thai nyelv és kultúra oktatásának bevezetéséről az egyetemen, valamint oktatási együttműködés aláírásáról.

Hudecz Ferenc rektor tanévnyitó beszéde

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés, kedves Vendégeink!

Az akadémiai év kezdete, az ünnepélyes tanévnyitó alkalmat ad arra, hogy számba vegyük az eltelt év eredményeit és áttekintsük a 374. tanév főbb célkitűzéseit.

Az egyetem vezetői (Fotó: P. Nagy Gabriella)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ELTE polgárai büszkék lehetnek arra, hogy egyetemünk – a jelentkezések alapján – ismét az ország legnépszerűbb felsőoktatási intézménye. 2007 nyara óta ennek különös fontossága van, hiszen minden felvételiző előre tudja, hogy csakis teljesítménye alapján, erős versenyben kerülhet az ELTE-re. A felvételi rendszer megváltoztatása a minőséget segíti, kedvező az ország és kedvező a minőségi képzésre törekvő egyetemek és főiskolák, így az ELTE számára. A tapasztalatok szerint javult a felvételt nyert diákok felkészültsége. Biztató, hogy körvonalazódní látszanak a hazai felsőoktatás színvonalának emelésére irányuló törekvések. Bejelentem, hogy a 2008/2009-es tanévet a legtöbb, ezen belül a legtöbb államilag támogatott hallgató az ELTE szakjain kezdi meg. Az összes jelentkező háromnegyede a BTK, a PPK, a TTK és az ÁJTK által gondozott szakokra kérte felvételét. A legnépszerűbb szakok között a jogász, a gyógypedagógia, a pszichológia, a programtervező informatikus, a biológia és a szabad bölcsészet szerepel.

Az elmúlt tanévben feszített ütemben – s tegyük hozzá, igen hatékonyan – folyt a mesterszakok kidolgozása: az ELTE Szenátusa 117 mesterprogram létesítését hagyta jóvá. Örömmel nyugtázhatjuk, hogy egyetemünk közel 80 mesterzak indítására már 2009 őszétől készen áll. Számos mesterprogramunk egyedülálló lehetőséget biztosít az alapdiplomával rendelkezőknek a folytatásra. Köszönöm az Önök és munkatársaik elkötelezett munkáját. Most minden erőfeszítésünk arra irányul, hogy a mesterszakok indítására kiírt pályázaton sikeresen szerepeljünk, hallgatóink és a magyar felsőoktatás érdekében.

Jó érzéssel tölthet el mindannyiunkat az a friss, felsőoktatási diplomákat értékelő munkaerőpiaci elemzés is, amely szerint az állam- és jogtudományok, a természettudományok és a bölcsészettudományok területén is az ELTE adja a legértékesebb diplomát.

Egyetemünk bővítette az alapszakok választékát az alkalmazott közgazdaságtan szak elindításával. E képzési terület és a létrehozott tanszék megjelenésével szeretnénk lehetőséget adni hallgatóink számára, hogy más szakokon szerzett ismereteiket kiegészíthessék korszerű, a gazdaság megértését segítő tudással, és ezáltal diplomájuk értéke nagyobb legyen.

Az ELTE vezető oktatóinak munkáját dicséri, hogy doktori iskoláink 9 új programot indítottak az elmúlt tanévben. Ezek közül szeretném kiemelni „A fizika tanítása” programot, ami hosszabb távon segítheti a természettudományok iránti érdeklődés felkeltését. A magyar felsőoktatásban az ELTE egyedülállóan széles – 111 programból álló – választékot ajánl a tanulni vágyóknak, és az elmúlt tanévben a legtöbb doktori fokozatot az ELTE-n szerezték.

Az ELTE számára fontos, hogy hallgatóink tanulmányaik során megismerjék más kultúrák értékeit, az együttműködés, a megértés és a tolerancia szellemében legyenek sikeresek pályájuk során. Öröndetes tény, hogy az elmúlt tanévben – mintegy 10%-kal – tovább nőtt az Erasmus-program keretében külföldre utazó hallgatók száma. A hallgatók kétharmada az ÁJK és a BTK hallgatója. A legkedveltebb célországok: Németország, Olaszország és Franciaország. Köszönöm oktató kollégáinknak, a karok és a Pályázati Iroda munkatársainak, valamint az Egyetemi Hallgatói

Önkormányzatban dolgozó diákoknak az áldozatos tevékenységet, különösen a rászoruló diákok segítésében, az esélyegyenlőség növelésében és a külföldi diákokat segítő, remek mentorprogram kialakításában.

Nagy kihívást jelentett a karok és mindannyiunk számára az elmúlt hónapokban a hallgatói kapacitás akkreditáció. Az ELTE vezetése érti és értette a folyamat felgyorsítására vonatkozó döntést, annak összefüggését a felvétellel, és végrehajtottuk a sokszor bizony irracionális feladatokat. Ezzel párhuzamosan kritikai észrevételekkel próbáltuk segíteni a folyamat ésszerű és sikeres lezárását. E feladat megoldhatatlan lett volna az informatikus kollégák, a tanulmányi osztályok munkatársainak hatékony segítsége, egymás közötti együttműködése nélkül. Örömmel nyugtázom, hogy az ELTE által kért kapacitás akkreditációja megtörtént.

Az ELTE az ország egyik vezető kutatóegyeteme. Ezt illusztrálja az elmúlt tanév kiemelkedő eredménye, hogy az Európai Kutatási Tanács (ERC) által meghirdetett „Starting Independent Investigator Grant” pályázaton, amelyet PhD-fokozattal rendelkező fiatalok számára írtak ki, a magyar részvétel igen sikeres volt. A több mint 9000 pályázóból kiválasztott 7 nyertes magyar kutató közül öten kötődnek az ELTE-hez, négyen itt szereztek PhD-fokozatot. Örülök annak, hogy ketten (Málnási Csizmadia András biokémikus és Katz Sándor fizikus) oktatóként az ELTE-n dolgoznak, és az elnyert jelentős támogatás (2 millió euró) segíti kutatásaikat. A napokban vált ismeretessé az is, hogy az „ERC Advanced Grants” keretében a fizikai és mérnöki tudományok területén 997 pályázatból 107 nyert. A 2004 óta csatlakozott 12 ország pályázói közül 4-en vannak a nyertesek között, ketten magyarok. Mindketten ELTE kötődésűek. Gratulálok Lovász László professzornak, aki egyetemünk Matematikai Intézetét vezeti és Printz Jánosnak, aki az ELTE-n szerzett egyetemi doktori fokozatot.

Említésre méltó, hogy ez év februárjában nagy érdeklődés mellett rendeztük meg már második alkalommal az ELTE Innovációs Napot. Az Egyetem Találmányi Testülete e tanévben 11 új találmányi bejelentést hagyott jóvá. Munkánkat a Magyar Innovációs Szövetség is értékeli, a felsőoktatási tagozat vezetője a napokban az ELTE TPIK vezetője lett.

Tisztelt Vendégek, kedves Kollégák!

Közös sikerünk, hogy tisztázó viták után létrehoztuk a Pedagógikum Központot, a Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központot és megalkottuk az ELTE új kollektív szerződését. A Szenátus bölcsességét, a munkatársak, a Főtitkárság előkészítő munkáját dicséri az is, hogy ez év elején megalkottuk az ELTE Tehetséggondozási koncepcióját, a Kutatás-fejlesztés-innováció stratégiát, az Alumni szabályzatot és a korszerűsített vagyonkezelési szabályzatot. Létrejött az ÁJTK-n a Kuncz Ödön Tudásközpont, és bejegyezték az ELTE Eötvös Kiadó Kft.-t. Megalapítottuk a TáTK-n a Közgazdaságtudományi Tanszéket, a BTK-n pedig önálló intézetként létrejött a Távol-Keleti Intézet és – Dél-Korea budapesti nagykövetének és a hazánkban működő koreai vállalatok segítségével – az önálló Korea Tanszék.

Engedjék meg, hogy felidézsek néhány olyan eseményt, amelyek az ELTE nemzetközi elismerését is kifejezik, és egyben – meggyőződésem szerint – hozzájárulnak

a magyar felsőoktatás és kultúra nemzetközi pozíciójának erősítéséhez. Az ELTE Konfuciusz Intézet 2007 decemberében 200 intézet közül lett „Kiválósági központ”, az ELTE rektorát pedig – a négy európai tag egyikeként – beválasztották a hálózatot irányító tanácsba. Tavasszal az ELTE részt vett a szlovéniai központú, az Európai Unió szempontjából stratégiai fontosságú, nemzetközi Euro-Mediterrán Egyetem megalapításában. Megkezdte munkáját az első Rabindranáth Tagore kutatási ösztöndíjas a BTK Indoeurópai Nyelvtudományi Tanszékén. Júniusban írtuk alá azt a megállapodást, amelynek keretében a Russzkij Mír orosz állami alapítvány segítséget nyújt egy modern módszertani és kutatóközpont kialakításához. A napokban a magyar kormány arról döntött, hogy a programot több éven keresztül több tízmillió forinttal támogatja. Tavasszal a TTK és a szingapúri állami egyetem (NUS) Természettudományi Kara igen eredményes szimpóziumot rendezett Budapesten, amelynek célja közös kutatások előkészítése volt. Májusban került sor az ELTE és a Heidelbergi Egyetem nagy sikerű magánjogi konferenciájára és az első felsőoktatási tehetséggondozásról rendezett országos konferenciára. Ugyancsak májusban tartották a BTK-n a nemzetközi Reneszánsz Konferenciát. A múlt héten fejeződött be a Gyógypedagógiai Karon az a nemzetközi konferencia, amely a látássérültek korai fejlesztésének problémáival foglalkozott, és zárta kapuit a 7. Nemzetközi Radiokémiai Világkongresszus, amelyet a TTK munkatársainak közreműködésével első ízben rendeztek Kelet-Európában.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ELTE Baross Gábor karnagy vezetésével működő Bartók Béla Énekkara és Egyetemi Koncertzenekara, amely ebben a tanévben ünnepli 50, illetve 60 éves fennállását, Csokonai Vitéz Mihály Közösségi Díjat nyert. Gratulálunk!

Ebben a tanévben ünnepeltük az egykori magyar-német diplomát szerző diák, Eötös-kollégista, bölcsészdoktor Kodály Zoltán 125. születésnapját.

Külön köszönöm a Botanikus Kert munkatársainak, hogy rendezvényeikkel (Föld napja, Pál utcai fiúk) és az Egyetemi Könyvtár munkatársainak, hogy kiállításaiikkal (pl. „Görögök és a görög kultúra” – a Görög Nagykövetséggel együttműködve) nemzetközi érdeklődést kiváltó programokat terveznek és valósítanak meg.

Megújult az ELTE honlapja, a korábbi 60 oldalaké/perc után ma már ennek négyszerese jelzi a fokozott érdeklődést. E tanévben az angol nyelvű változat elkészítését tervezzük. Köszönöm a megújításában közreműködők munkáját is, érdemes ellátogatni a www.elte.hu-ra. Kezdeti lépéseket tettünk a kommunikáció javítására: rendszeressé váltak a sajtóhírlevelek, a tudományos sajtóklub rendezvények, a sajtófigyelés. Az ELTE polgárai a honlapon rendszeresen értesülhetnek a Szenátus, a GT, az egyetemi bizottságok munkájáról.

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

Az ELTE gazdasági helyzete rendezett, kötelezettségeinek határidőre eleget tesz. Az elmúlt tanév kiemelkedő gazdasági eredményei között szeretném megemlíteni az ELTE likviditási helyzetének stabilitását és az Ajtósi Dürer sori ingatlan értékesítését.

A terven felül sikeres tranzakció kivívta az oktatási és kulturális miniszter elismerését is, amikor e teljesítményt főigazgató asszony kitüntetése követte.

Az SAP HR moduljának 2007. évi bevezetése, majd 2008. januári éles indítása mindannyiunkat próbára tett, de e program segítségével az ELTE munkatársai ma már pontosan és naprakészen áttekinthetik járandóságait. Itt köszönöm meg azt is, hogy az ELTE által működtetett SAP-rendszert olyanná formálták, hogy ez hazánk legkorszerűbb felsőoktatási gazdasági-informatikai rendszereként országos elismerést vívott ki és mintául szolgál más egyetemek számára.

Sor került a Peregrinus Vendégház részleges, szépen sikerült felújítására. Új egyetemi rendelőt nyitottunk a Múzeum körúton. A Közalkalmazotti Tanács és a Szakszervezet már új, korszerű irodában működik a Kecskeméti utcában.

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés, kedves Vendégeink!

A most megnyíló tanévben szeretnénk elindítani a látgymányosi Újbuda tudásközpont kialakítására vonatkozó programot. A pénzügyi-gazdasági feltételek biztosítása érdekében pályázati, költségvetési források és magánbefektetők bevonására van szükség. Akár e program részeként örömmel vennénk részt az Európai Innovációs és Technológia Intézet elhelyezésével kapcsolatos tervek kimunkálásában, megvalósításában is.

Az előttünk álló tanév egyik kiemelt feladata: az egyetem felkészülése nemzetközi diákok fogadására. Ehhez kezdeményezem mesterprogramjaink angol nyelvű változatának elkészítését, akkreditálását, Erasmus-Mundus együttműködések kialakítását, az angol nyelven vállalható PhD-programok választékának bővítését, az európai egyetemekkel közös mester- és doktori képzések segítését, valamint idegen nyelven zajló nyári iskolák megszervezését.

Korszerűsíteni kell működésünket, előre kell lépni a minőségbiztosítás, valamint a minőséget és a teljesítményt segítő hallgatói igények színvonalas kielégítése terén. Közösen meg kell találnunk azokat a megoldásokat, amelyek segítik oktatóinkat és kutatóinkat a nagy hazai és elsősorban EU-projektek pénzügyi menedzselésében, az elszámolásban, ezzel is támogatva a pályázati kedvet.

A 2008/2009-es tanév folyamán egyetemünk Szenátusa elé kívánjuk terjeszteni az egyetemi könyvtári hálózat átalakítására vonatkozó koncepciót, az ELTE sportkonceptióját, valamint marketing- és kommunikációs stratégiáját. Létre kívánjuk hozni a Tehetséggondozási Tanácsot és a tehetséggondozási program feladatait összegző munkatervet.

Biztos vagyok abban, hogy e döntések előkészítése és az eredményes megvalósítás során számíthatok a Szenátus, a Gazdasági Tanács és minden egyetemi polgár felelősségteljes együttműködésére, támogatására.

Szeretnénk folytatni és új területekre is kiterjeszteni az együttműködést a felsőoktatás és az Akadémia kiemelkedő elit intézményeivel, a vállalkozói szféra elismert hazai és nemzetközi reprezentánsaival. Olyan stratégiai szövetséget ajánlunk, amely közös erőfeszítést igényel, és amelynek célja a korszerű, minőségi oktatás, a hatékony tehetséggondozás és az innovatív kutatás.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy befejezésül a Szenátus és a magam nevében köszönetet mondjak Önöknek, egyetemünk hallgatóinak, az egyetem összes polgárának, azoknak, akik a tanszékeken, az intézetekben, a karokon, a tanulmányi hivatalokban és a pályázati irodákban, a gazdasági és műszaki osztályokon, a kollégiumokban, a könyvtárban, a gyakorló iskolákban és a gondnokságokon helytállnak, az elmúlt tanévben végzett odaadó munkáért. Köszönöm partnereinknek az államigazgatásban, a társegyetemeken és a Magyar Tudományos Akadémián, hogy segítik törekvéseinket.

Arra kérem Önöket, hogy munkájukkal, észrevételeikkel, tanácsaikkal támogassák egyetemünket a következő tanévben is. Úgy vélem, hogy eredményes csak a közösen végzett munka lehet. Bízom abban, hogy ez a – minőség és a teljesítmény jegyében végzett – közös munka lehetővé teszi, hogy az ELTE a következő évben is mérték és mérce legyen a hazai és nemzetközi felsőoktatásban.

Kedves Oktatóink és Hallgatóink, kedves egyetemi polgárok!
Tisztelt Vendégeink!

Az egyetem 374. tanévét – az országban a legtöbb – 7024 elsőéves hallgató és 519 doktorjelölt kezdi meg azon az ELTE-n, amely a legnépszerűbbnek bizonyult, és amelyre – a szakok többségében – legnehezebb volt bekerülni. Gratulálok Önöknek a sikeres felvételhez és köszönöm, hogy bizalmukkal megtisztelték az Eötvös Loránd Tudományegyetemet. Ez mindannyiunkat kötelez!

Az egyetem összes hallgatójának és munkatársának eredményes és örömteli munkát kívánok!

Hudecz Ferenc rektor megnyitja az ELTE 374. tanévét (Fotó: P. Nagy Gabriella)

Díszoklevelek adományozása alkalmából tartott díszközgyűlések

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

október 28.

A Pedagógiai és Pszichológiai Kar Tanácsa határozata értelmében dr. Oláh Attila dékán egyetemünk dísztermében nyújtott át díszokleveleket.

Vasoklevél:

Dr. Bóta Károlyné Nagy Erzsébet Mária

Gyémántoklevél:

Péter Antalné Vigh Marián Ida Paula

Aranyoklevél:

Dr. Balázs Istvánné Héczey Ida

Bende Magdolna

Buránszky Istvánné Boldizsár Piroska

Domján Józsefné Varsányi Magdolna

Hajnal Iván

Kovács Antalné Endl Irén

Lesenyey Gáborné Leimeter Terézia

Radácsy Farkasné László Éva

Somlai Béláné Peszeki Ida

Dr. Szalai Sándorné Horváth Mária

Szilágyi Margit

Sztipanov Tihamér

Tihanyi Sándorné Tuza Izabella

Tóth Lajosné Kajdy Edit

Veres Andrásné Petrik Margit

Természettudományi Kar

október 28.

A Természettudományi Kar Tanácsa határozata értelmében dr. Michaletzky György dékán egyetemünk dísztermében nyújtott át díszokleveleket.

Platinaoklevél:

Bíró Imre

Rubinoklevél:

özv. Gaál Kálmánné Weber Anna Éva

Heffter Béláné Garai Aranka

Homonnay Jenő

Illés Sándorné

Vasoklevél:

Dr. Horváth Magdolna

Dr. Szép Jenőné

Gyémántoklevél:

Nagy Miklósné Döbrentey Éva

Dr. Ficsór Józsefné Horkay Mária

Fleicher Jenőné

Dr. Matolcsy Kálmánné Szabó Gabriella

Dr. Mészáros Miomír

Farkas Gáborné dr. Riedel Lucia Gertrúd

Dr. Géczy Barnabás
Dr. Gyimesi József

Dr. Vajda Miklós
Dr. Vámos Endréné dr. Vigyázó Lilly

Aranyoklevél:

Ábrahám József
Ádám Sándor
Albert Eszter
Dr. Balázs Béla
Dr. Báldi Tamás
Bánhidai József
Pesti Lászlóné Baranyai Borbála
Dr. Bártfay Zoltán
Bényei Károly
Dr. Bérdy János
Dr. Berényi Mihály
Brányi Rudolf Zoltán
Dr. Czétényi Csabáné Csató Mária
Czibulka Gyula
Czibulka Gyuláné
dr. Csaba László
Csanády Andrásné dr. Bodoky Ágnes
Csilling László
Dániel Istvánné
Dékány Józsefné
Dr. Farsang György
Giczi Margit
Dr. Ginter Gondozó György
Elek Lajosné Gortva Éva
Dr. Guttmann György
Dr. Gyarmati Pál
Hargitai Sándor
Dr. Hartmann Ervin
Dr. Hegedűs Dezső Károly
Heigl István
Herold Lászlóné Juhász Ágota
Horváth Ottó
Dr. Juhász Árpád
Dr. Kálmán Alajos
Kaló Hegedűs Elemér
Dr. Kardon Béla
Kellner József
Kemény Péter
Király Ágnes
Kiss Klára Margit
Kormos Gizella
dr. Kovács Istvánné Szilágyi Zsuzsanna

Dr. Krolopp Endre
Dr. Kroó Norbert
Lami Rudolf
Marton Gézáné Róth Alice
Kónya Miklósné Mesó Katalin
Dr. Mészáros Béla
Molnár István
Molnár József
Moró Károly
dr. Müller Pál Mihály
Nábrádi István
Nagy Béláné dr. Gellai Ágnes
Noskené dr. Fazekas Gabriella
Dr. Oravecz János
Dr. Ötvös Ervin
Dr. Papp Elemér
Dr. Pál Károlyné
Dr. Palla Gabriella
Dr. Pergel József
Dr. Póka Teréz
Dr. Polgár Iván
Puskás Lászlóné
Udvarnoki Istvánné Radics Margit
Dr. Rajnai Vilmos
Rakusz Katalin
Rónainé dr. Pfeifer Judit
Rozmaring Elemér
Rozmaring Elemérné
Dr. Rozsondai Béla
Dr. Schiller Róbert
Schiller Róbertné
Dr. Simonyi Miklós
Sokoray Lajos
Soós Ferenc
Dr. Soós Ferencné Simor Margit
Steinbach Sándor
Dr. Surányi Péter
Dr. Szabó Kálmán
Dr. Szederkényi Tibor
Dr. Szelezsán János
Dr. Takács Viola
Tamás Imre

Dr. Kreidl Jánosné
Dr. Kremmer Tibor
Krén Emil
Dr. Tompa Kálmánné
Tóth Imre
Tóth József
Dr. Nagy Károlyné Tóth Márta
Tóthegyi Ferenc
Tsorbatzoglou Christos

Dr. Tankó József
Tomasz Jenő
Dr. Tomor Benedek
Dr. Bodó Imréné Újhelyi Erzsébet
Varga József
Várszegi Károlyné
Dr. Végh Antalné Loderer Sarolta
Víg István

Állam- és Jogtudományi Kar

október 29.

Az Állam- és Jogtudományi Kar Tanácsa határozata értelmében dr. Dezső Márta dékánhelyettes egyetemünk dísztermében nyújtott át díszokleveleket.

Platinaoklevél:

Dr. Gellért György

Rubinoklevél:

Dr. Bangha Géza
Dr. Buday Tibor
Dr. L'auné Zoltán
Dr. Major Ferenc

Dr. Pajor János
Dr. Solymos István
Dr. Vásony György

Vasoklevél:

Dr. Császár László
Dr. Hajdú József
Dr. Földi Jenő
Dr. Géczy Miklós

Dr. Golenszky József
Dr. Lázár Ferenc
Dr. Papp Zoltán
Dr. Szalkay Dezső

Gyémántoklevél:

Dr. Bacher Vilmos
Dr. Baksay Miklós
Dr. Dósay Imré
Dr. Dworák József
Dr. Ekler Dezső
Dr. Ferenczi Zoltán
Dr. Gálffy Adorján
Dr. Homonnay Tamás
Dr. Huszthy Zoltán

Dr. Janka Ferenc
Dr. Kápolnai Iván
Dr. László Gábor
Dr. Perlaky László
Dr. Simonyi Gyula
Dr. Szathmáry József
Dr. Szerdahelyi Endre
Dr. Takáts Endre

Aranyoklevél:

Dr. Ádám Zoltán
Dr. Balatoni Elemér
Dr. Balogh Éva

Dr. Bogsch Attila
Dr. Bokor János
Dr. Borsai József

Dr. Bana Lajos	Dr. Csávoly János
Dr. Bánlaki Sára dr. Forintos Györgyné	Dr. Cserhalmi Antal
Dr. Barta Magdolna dr. Sóth Lászlóné	Dr. Demeter Mátyás
Dr. Fehérvári Jenő	Dr. Nagy Katalin Csepe Lászlóné
Dr. Gombos Pál	Dr. Óri Ambrus
Dr. Görgényi Lajos	Dr. Pék Jolán
Dr. Gritz Ida dr. Hágelmayer Istvánné	Dr. Pethes Imre
Dr. Halák László	Dr. Pintér Antal
Dr. Harmathy Mária dr. Békés Imréné	Dr. Rábai Ferenc
Dr. Hegedűs Teodóra dr. Jaszovszky Lászlóné	Dr. Radnóti Márta dr. Gabányi Józsefné
Dr. Iszak Erzsébet dr. Berkes Károlyné	Dr. Reviczky Károly
Dr. Ivány Árpád	Dr. Sárosi József
Dr. Jakab Éva	Dr. Sebestyén Katalin
Dr. Jakucs Tamás	Dr. Seprűs Zoltán
Dr. Juhász János	Dr. Sinka Erzsébet
Dr. Kelecsényi Erzsébet	Dr. Szabó Zsigmond
Dr. Kilényi Géza	Dr. Szabolcs Gyula
Dr. Kiss Mária	Dr. Szalontay Éva dr. Sasváry Tiborné
Dr. Kovács Frigyes	Dr. Szathmáry Géza
Dr. Kovács János	Dr. Szenáky János
Dr. Kovács Zsuzsanna	Dr. Szerényi Éva Mészáros Ernőné
Dr. Kovácsik Erzsébet	Dr. Szilágyi Péter
Dr. Kramer István	Dr. Tersztyánszky Ödön
Dr. Lajos Ilona	Dr. Tersztyánszky Éva dr. Vasadi Éva
Dr. Luthár Jenő	Dr. Tóth Márta Trautmann Herbertné
Dr. Mandák Imre	Dr. Tóth Valéria Baranya Sándorné
Dr. Mazanec József	Dr. Totin Tibor
Dr. Miskolczi László	Dr. Turpinszky Béla
Dr. Mohos Andor	Dr. Vavró István
Dr. Molnár Ferenc	Dr. Vrestyák József

Bölcsészettudományi Kar

október 30.

A Bölcsészettudományi Kar Tanácsa határozata értelmében dr. Dezső Tamás dékán egyetemünk dísztermében nyújtott át díszokleveleket.

Rubinoklevél:

Kemény Lászlóné
Dr. Weger Imréné

Lieszkovszky Andrásné

Vasoklevél:

Dr. Babartzy László
Elekes Jenőné
özv. Jánosz Istvánné
Maros Gáborné Láng Margit

Dr. Pázmány Lajosné
Dr. Szerényi Antalné
Szitha Mária

Gyémántoklevél:

Apai Béláné dr. Csepely Erzsébet
Aradi Miklós
Bátay Istvánné
Dr. Bitter Istvánné Lévai Ilona
Dr. Dedinszky Gábor
Dr. Gyapay Gábor
Hordós Károly
Dr. Járó Zoltánné

Dr. Maksay Ferencné Belényesy Márta
Meskó István
Münnichné dr. Mozolovszky Alexandra
Dr. Orosz László
dr. Riedl Béla
Schnierer Ferencné
Tóth László Lajos
Vidovszky Istvánné dr. Banner Zsuzsanna

Aranyoklevél:

Balogh Béláné Hesz Erzsébet
Bányai Ferencné
Bernschütz Sándor
Bíber József
Dr. Boros Bálintné
Dr. Boucz Terézia
Buzsi Mária
Csathó István János
Ekler György
Ekler Györgyné
Dr. Gábor József
Göttinger Károlyné Vörösmarty Irén
Dr. Habuda Miklós
Dr. Habuda Miklósné Varga Gizella
Dr. Kabdebó Lóránt
Király Károly
Dr. Kiss Árpádné
Kiss Olga
Kocsi Imre
Dr. Kovács Gyuláné
Kóhidi Tibor
Lantos Péter
Loós Zoltánné
Lovász Gábor
dr. Lovrecz Elemérné
Lukács Józsefné
Makra Irén Ágnes
Mezőcsáti Kálmánné
Baracs Dénes
Bakonyi Ferencné
Bálint Istvánné
Bán Béla
Dr. Bánlaky Éva
Dr. Bodnár István
Dr. Burger Miklósné

Miklós Józsefné
Molnár János
Nagy Istvánné Perge Rozália
Nagy Károlyné
Orosz Lászlóné
Papp Józsefné
Patik István
Perge Imréné
Pintér Margit
Polyák Jánosné Gyúró Erzsébet
Pósfai Elemérné
Raiz Ivánné
Ring Gusztávné Biró Gizella
Dr. Sipos Péter
Such Sándor
Szabó Alajos
Szabó Endre
Dr. Szabó József
Dr. Szabó Sándor
Szalay István
Székely Erzsébet
Téglás János
Tóth Tibor
Dr. Török Kálmánné
Trencsényi Imre
Dr. Varga Jánosné
Dr. Varga Józsefné
Werner Ottóné
Bárdi Ilona
Dr. Barta Andrásné
Bartha Lajosné
Bikádi János
Dr. Biró Tiborné
Mayer Zoltánné
Módi Ferenc

Csány Józsefné
Csekuti Ferencné
Dr. Csillag Lászlóné
Csongor Józsefné
Dankó Géza
Darabos György
Demeter Valérné
Dénesné Zvolenszki Margit
Draskovits Emma
Dr. Fehér István
Fitos Gyuláné
Fülöp Józsefné Varga Adél
Dr. Fülöp Károly
Fülöp Károlyné
Gruber Lajos
Hites Zsuzsanna
Horváth Attiláné
Horváth Endréné
Horváth Mihályné
Jancsovcics Klára
dr. Kápolnai Ivánné
Károlyi Zsigmondné
Katula Györgyné
Kerekes Istvánné
Kereszty András
Dr. Kontha Sándor
Kovács Ferencné
Kovács Jánosné
Dr. Kövér Györgyné
Major Ferencné

Óhegyi Pálné
Ónody György
Ovajka Józsefné
Pétervári Lászlóné
Plankné Tevely Thyra
Dr. Platthy Pálné
Pozsga Lászlóné
Pusztai Jánosné
Rekó János
Rónai Tibor
Rózsa Györgyné
Rózsa Józsefné
Suba Imre
Suba Imréné
Szakmári Istvánné
Szerényi Győző
Takács Miklós
Tamás Imréné
Thurnay Béláné
Tóth Árpádné
Tóth Béláné
Dr. Tóth Miklós
Trombitás Ferenc
Turza Sándor
Dr. Varga Imréné
Varga Istvánné
Vasbányai Ferenc
Vitár Róbert
Dr. Zsidai József

Megalakult az ELTE Alumni (Öregdiák) szervezete

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen öt-hatezer hallgató végez az elmúlt években. Százezernél több azoknak a száma, akik korábban az ELTE-n vagy jogelőd intézményeiben szereztek diplomát, és elismert tagjai lettek a magyar társadalomnak.

Az egyetem Szenátusa által 2007-ben létrehozott ELTE Alumni (Öregdiák) szervezet ennek a jelentős, potenciális közösségnek akar lehetőségeket biztosítani, alkalmat teremteni a kötődést fenntartó, esetleg a szakmai kommunikációt, előrejutást is segítő kapcsolattartáshoz, kapcsolattévesztéshez.

Az ELTE Alumni Alapítvány

Az ELTE volt rektorai – **dr. Ádám György, dr. Klinghammer István, dr. Nagy Károly, dr. Szabó Miklós és dr. Vékás Lajos** – felismerve annak fontosságát és jelentőségét, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetem volt és jelenlegi hallgatói, oktatói, kutatói és az oktató-kutató munkát segítő dolgozói egy közösséget alkotnak, továbbá, hogy e közösség az egyetemi hagyományok ápolására és átadására a volt és jelenlegi egyetemi ifjúság számára kimagasló lehetőséget nyújt, létrehozták az **ELTE Alumni Alapítványt**.

Az Alapítvány célja elősegíteni az egykori hallgatók, oktatók, kutatók, az oktató-kutató munkát segítő munkatársak egymás közötti és az egyetem jelenlegi oktatói és hallgatói közötti kapcsolat kiépítését, illetve megerősítését. Feladata tagjai részére kulturális, tudományos és sportprogramok szervezése, adományok gyűjtése, anyagi támogatások szerzése az egyetem Alumni szervezete működtetéséhez, céljai megvalósításához.

Az Alapítványt a héttagú **Kuratórium** működteti. A Kuratórium elnöke az Eötvös Loránd Tudományegyetem mindenkori rektora. A Kuratórium hat tagja az egyetem Alumni Testületének mindenkori tagjai.

A Kuratórium az alapításkor: elnök: **Hudecz Ferenc** rektor; tagjai: **Béres József** (a Béres Gyógyszergyár Zrt. elnöke), **Bojár Gábor** (a Graphisoft igazgatótanácsának elnöke, a Graphisoft Park SE igazgatótanácsának elnöke), **Honti Mária Anna** (magyar nyelv és irodalom, valamint történelem szakos tanár, nyugalmazott államtitkár), **Kraudi Adrienne** (az MKB Zrt. igazgatási és marketing-kommunikációs vezérigazgató-helyettese), **Simó György** (Magyar Telekom Nyrt. vezérigazgató-helyettes, az Új Üzleti Területek és Üzletfejlesztési Üzletág vezetője) és **Fazekas Marianna** általános rektorhelyettes, az Alumni Programtanács elnöke.

Az Alapítványhoz pénzbeli és dologi adományokkal lehet csatlakozni. A dologi adományok elfogadásáról és felhasználásáról a Kuratórium dönt.

Az **ELTE Alumni Alapítvány** közhasznú szervezet adatai:

Az Alapítvány székhelye: 1056 Budapest, Szerb u. 21–23.

Számlaszáma: MKB 10300002-10408814-49020010

Adószáma: 18133442-1-41

Az ELTE Alumni szervezet

Programtanács

Az ELTE ALUMNI Programtanácsa az operatív működtetésért felelős testület, amely részt vesz az ELTE ALUMNI programjainak kialakításában, koordinálásában, megszervezésében és lebonyolításában; együttműködik a Tagozatok alumni szervezeteivel; egyeztet a Tagozatok alumni programjairól.

A Programtanács elnöke a rektor vagy az általa megbízott rektorhelyettes, az alapításkor Fazekas Marianna általános rektorhelyettes. A Programtanács tagjai a tagozatok és az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat által delegált egy-egy személy.

Testület

Az ELTE Alumni Szervezet Testülete megegyezik az Alapítvány Kuratóriumával. Feladatai egyebek mellett: az ELTE sokszínűségének reprezentálása; az ELTE ALUMNI működési stratégiájának kidolgozása; tanácsadás a Tagozatok alumni szervezetei részére; támogatók felkutatása, a támogatókkal való együttműködés.

Az ELTE Alumni Szervezet Programtanácsa által jóváhagyott koncepció és arculati terv szerint 2008 novemberében megkezdte működését az ELTE Alumni Szervezete. Az ELTE Informatikai Igazgatósága közreműködésével elkészült az ELTE honlap alportáljaként működő Alumni honlap.

ELTE Alumni tagságra jelentkezhetnek egykori hallgatóink mellett mindazok, akik az Egyetem oktatói, kutatói, nem oktató-kutató közalkalmazottai voltak, vagy jelenleg is azok. A tagság díjmentes, a jelentkezési lap letölthető a <http://alumni.elte.hu> oldalon, vagy személyesen is beszerezhető az ELTE Alumni Titkárságán.

Egyetemi címerek

A tudományos élet eseményei

Tudományos rendezvények

ELTE Innovációs Nap

február 5.

Az ELTE Tudományszervezési, Pályázati és Innovációs Központja másodszor szervezett ELTE Innovációs Napot a látványosi Campuson.

A konferencia célja az volt, hogy ösztönözze az egyetemen keletkezett tudás és alapkutatási eredmények hasznosítását a gyakorlati életben, és elősegítse az egyetemi kutatók és hallgatók egymás közti és a vállalati szférával való kapcsolattartását.

Az első szekció a K+F pályázati lehetőségekkel és a Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) szolgáltatásaival foglalkozott; előadást tartott többek között Bendzsel Miklós, az MSZH elnöke és Pártos Ferenc, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnöke. A második szekció tárgya az ELTE innovatív vállalatokkal való együttműködése volt, a harmadik szekció pedig az „Egyetemi technológiatranszfer, szellemi tulajdon-védelem” címet viselte.

Kutatók Éjszakája az ELTE-n

szeptember 26.

A Kutatók Éjszakája az Európai Bizottság támogatásával megvalósuló, egész napos fesztiváljellegű eseménysorozat, melynek célja a kutatói életpálya, a tudományos eredmények népszerűsítése. 2008. szeptember 26-án a programsorozat keretében Európa számos országában egy időben zajlottak a tudományos-szórakoztató rendezvények. Itthon 15 városban több mint 300 érdekes, színes programmal várták az érdeklődőket a szervező intézmények.

Az ELTE harmadik alkalommal vett részt a nagy sikerű rendezvény megvalósításában. Az Európai Bizottság támogatásával megvalósuló programok mellé az egyetem több kara és intézete is csatlakozott kínálatával, a programok lebonyolításához szükséges teljes anyagi háttérrel is saját költségvetésükből biztosították. Hét kar (ÁJTK, BTK, BGGyFK, IK, PPK, TáTK, TTK) szervezett színvonalas programokat.

Az egyetemen megvalósított 67 program közül a nagy érdeklődésre való tekintettel számosat többször is megismételtek. Az ELTE-hez három izgalmas programmal csatlakozott a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat is.

A nagy érdeklődés ellenére – a programszervezők előzetes regisztrációjának és szervezésének, valamint az EHÖK hallgatói segítségének köszönhetően – a lebonyolítás zökkenőmentes volt. A tavalyi látogatói létszámot ismét sikerült felülmúlni: közel 4000 érdeklődő éjszakázott az ELTE kutatóival.

Kutatók Éjszakája

A Magyar Tudomány Ünnepe az ELTE-n

november 3–30.

A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatára idén is november 3–30. között került sor. 2008-at az ENSZ a Föld Bolygó Nemzetközi Évének nyilvánította, ezzel összhangban a Rendezvénytanács a Magyar Tudomány Ünnepe vezérgondolatául is ezt a témát választotta. A rendezvénysorozat mottója: „A tudomány az élhető Földért.”

A tavalyi ELTE-s programok nagy sikerét folytatandó, az egyetem idén is számos programmal vett részt a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatán. Az ELTE részéről a rendezvényt kari kapcsolattartók közreműködésével a TPIK koordinálta. Az előző évekhez képest változást jelent, hogy a kiemelt programokra 2008. november 3–7. között kerül sor az MTA Székházában, valamint a Debreceni Akadémiai Bizottság épületében. Az egyetem részéről két előadás is bekerült a kiemelt hét közé: Záray Gyula professzor *Xenobiotikumok a vízi környezetben* című és Bándi Gyula professzor *A fenntarthatóság eszméjének hatása a jogra* című előadásai.

Tudományos konferenciák

Reneszánsz Év az ELTE-n: Magyarország a reneszánsz hajnalán

május 20–25.

Corvin Mátyás király megkoronázásának 550. évfordulója alkalmából a magyar Oktatási és Kulturális Minisztérium a 2008-as évet a reneszánsz emlékévének nyilvánította. Az ELTE ebből az alkalomból nagyszabású tudományos konferenciát rendezett *Matthias Rex (1458–1490) – Magyarország a reneszánsz hajnalán* címmel.

A ötnapos nemzetközi konferenciát Hiller István oktatási és kulturális miniszter részvételével Hudecz Ferenc, az ELTE rektora és Dezső Tamás, az ELTE BTK dékánja nyitotta meg az ELTE Gólyavárban.

Mátyást hagyományosan a „nemzeti nagyság” megtestesítőjeként tartjuk számon, és az államalapító Szent István mellett őt tekintjük a középkori Magyar Királyság legjelentősebb uralkodójának. Személyét Magyarországon a történeti öntudatra ébredés kezdetétől fogva övezi a történészek, költők és a széles társadalom érdeklődése, ugyanakkor az uralkodásával kapcsolatos kérdések időről időre komoly vitákat idéznek elő mind a tudósok, mind a „laikus” érdeklődők körében. Így azon kevés történeti személyiségek közé tartozik, akik neve élénk visszhangot vált ki úgy az irodalom-, művészet- és köztörténészek, mint az írók, publicisták és újságírók között.

Az idők során kialakult, meghatározó jelentőségű hagyomány újraértékelése időszerűvé válik, különösen akkor, amikor az elmúlt időszak kutatásai oly sok új eredményt hoztak és széles körű vitákat váltottak ki. A legutóbbi, 1982-ben Schallaburgban rendezett átfogó konferencia óta számos könyv és tanulmány jelent meg Mátyás királlyal és korával kapcsolatban. A konferencia ezeknek az új irányoknak az áttekintésére vállalkozott a következő témákkal: Mátyás király

kormányzata a 15. század világában; Corvin Mátyás – ember és uralkodó; írott kultúra Mátyás király korában; életmódok és attitűdök a középkorból a reneszánsz korba való átmenet idején; művészet és patronátus Corvin Mátyás korában; a hagyományban élő Mátyás király.

A kutatók a világ minden részéről érkeztek, a konferencián az összes jelentős tudományos műhely képviseltette magát. Az előadások anyagából tanulmánykötet készül.

Hudecz Ferenc rektor megnyitó beszéde

Tisztelt Miniszter Úr! Tisztelt Nagykövet Urak!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy öröm és megtiszteltetés, hogy az ELTE Szenátusa és a magam nevében köszönhetem Önöket, a *Mátyás király – Magyarország a reneszánsz hajnalán* konferencia résztvevőit, előadóit és hallgatóit. E konferencia – Mátyás király 1458-as trónra lépésének jubileumán – Európa múltjának egy olyan korszakával foglalkozik, amely üzenetet hordoz a mai, 21. századi Európa számára is. A kép, amely kialakulóban van a reneszánszról, ma már jóval gazdagabb, mint korábban: egyesíti a történeti, művészet-, művelődés- és technikatörténeti, természettudományi, irodalom- és könyvtártörténeti kutatások eredményeit és felvillantja a kor hétköznapi életének jellegzetes vonásait. Ez az új értelmezés a tudományos gondolkodás és az oktatás mellett jelentős mértékben segítheti a ma emberét. Segítheti abban, hogy ismereteinek bővítése közben valódi értékeket, humanista értékeket fedezzen fel. S ezek az értékek támpontot, eligazodási pontot jelenthetnek a ma emberének – saját helyének, hivatásának megtalálásában, a szűkebb és tágabb közösség, Európa és az emberiség javára.

Kérem, engedjék meg, hogy előljáróban néhány szót szóljak egyetemünkről. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem az ország meghatározó, 1635 óta folyamatosan működő, elit, állami felsőoktatási intézménye és tegyük hozzá, évek óta a legnépszerűbb egyetem hazánkban. A 32 000 hallgatót oktató professzori kar 71%-a rendelkezik tudományos fokozattal és az MTA tagságának meghatározó hányada kötődik egyetemünkhöz. Érdemes megjegyezni, hogy az országban évente kiadott PhD-oklevelek 33%-át az ELTE állítja ki. Öt Nobel-díjas volt egykoron diák, majd pedig professzor az ELTE-n. De az Egyetemi Könyvtár egyedülálló gyűjteménye, az ásványtár vagy az 1769-ben létrejött Botanikus Kert is mutatja, hogy milyen értékekre támaszkodhatunk. Értékeink, hagyományaink arra köteleznek minket, hogy tehetségünk és lehetőségeink szerint tegyünk meg mindent a minőség és a teljesítmény érvényre juttatásáért, az oktatásban és a tudományos kutatásban egyaránt.

Kedves Vendégeink!

Örömmel értesültem arról, hogy a konferencián három kontinens 12 országának (Ukrajnától Angliáig, Romániától az USA-ig) képviselői és a jeles magyar egyetemek (Debrecen, Pécs, Szeged, CEU, Károli és Pázmány) összesen 99 előadója vesz

részt. Különösen fontosnak tartom, hogy a sokféle szakma képviselői (történészek, irodalmárok, nyelvészek, zenetudósok, könyvtárosok, néprajzosok, jogászok, művészettörténészek és informatikusok) együtt, egymással együttműködve, olykor vitázva mutatják be, értelmezik új eredményeiket és segítenek nekünk, laikusoknak Mátyás korának és a magyarországi reneszánsz „jelenségnek” értékelésében, megértésében.

A reneszánszkutatás nagy hagyományokkal rendelkezik Magyarországon és az ELTE-n. Az irodalomtörténész Horváth János, az ELTE professzora, a művelődéstörténész Mályusz Elemér, a művészettörténész Balogh Jolán, Klaniczay Tibor, egyetemünk tanára vagy Kubinyi András professzor, a Mátyás-kor legjobb ismerője – aki a tervek szerint a konferencia nyitóelőadását tartotta volna – egytől egyig nemzetközileg elismert meghatározó személyiségek, akiknek munkái szerencsére idegen nyelveken, németül, franciául vagy angolul is olvashatók.

Örömmel jelentem be, hogy van folytatás. Az ELTE-n 1993 óta sikeresen működő doktori programok mellett – már a Bologna-típusú képzés keretében –, a MAB engedélyének birtokában, hamarosan indul a „Reneszánsz tanulmányok mesterképzési szak”, amelynek keretében a hallgatók a magyar és az európai reneszánsz korának fontos területein szerezhetnek jártasságot, magas szintű ismereteket.

Az alkalmat megragadva arra kérem Önöket, a kor jeles kutatóit és oktatóit, használják ki e konferencia nyújtotta lehetőséget arra is, hogy közös európai mesterkurzusok kidolgozásába kezdjenek. Azt szeretném, ha az EU Erasmus – Mundus programja keretében, európai egyetemek és kutatóhelyek, múzeumok és könyvtárak közös erőfeszítéseinek eredményeként az Európán kívüli világ megismerné a kontinens e fényes korszakát és azokat a személyiségeket, akik – mint Mátyás király – támogatták a korszerű művelődés világát, mindazokat, akik ráéreztek arra, hogy a műveltség az emberi kultúra talán leginkább meghatározó jellemzője, egyetemes érték.

Miniszter Úr, Nagykövet Úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Végezetül szeretném külön megköszönni a szervezőknek, az MTA-intézetek, a Balassi Intézet, az érintett múzeumok és az ELTE munkatársainak, különösen Gergely Jenő professzor úrnak, a konferencia elnökének, Marosi Ernő akadémikusnak, a szakmai bizottság elnökének, valamint kollégáinknak és tanítványaiknak, hogy olyan konferenciát szerveztek, amely a szaktudományi megközelítésekre építve, de a multidiszciplinaritás jegyében vizsgál egy komplex, értékteremtő, európai jelenséget.

Felsőoktatás – Tehetség – Bologna – 2008

május 23.

Az ELTE szervezésében 2008. május 23-án került sor a Magyar Tehetséggondozás programsorozat első országos felsőoktatási szakkonferenciájára. A konferencia kettős célja az volt, hogy a Magyar Tehetséggondozás februári országos konferenciája után megrendezett első felsőoktatási szakkonferenciaként napirendre tűzze a felsőoktatási tehetséggondozás legaktuálisabb kérdéseit, másrészt egy konferenciasorozat első elemeként megtárgyalja a folyamat irányát és a továbblépés módját is. A konferencián több mint 150 érdeklődő vett részt, képviseltette magát szinte minden felsőoktatási intézmény, továbbá a diákköri mozgalom jeles képviselői, a középiskolai tehetséggondozásban közreműködők, a hallgatói önkormányzatok képviselői és tudós diákok is.

A konferencián részt vett és előadást tartott Csermely Péter professzor, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke, továbbá moderátorként Szendrő Péter professzor, az Országos Tudományos Diákköri Tanács elnöke is.

Rövid látogatásra megtisztelte a konferenciát Gyurcsány Ferenc miniszterelnök is, aki a Magyar Génius Program kormányzati céljairól és a program keretében megnyíló forrásokról szólt.

A konferencián részt vevők egyetértettek abban, hogy a felsőoktatás átalakulása megköveteli a tehetséggondozás újragondolását is: részben a hagyományos intézmények (diákkörök, szakkollégiumok) hozzáigazítását az új feladatokhoz, részben új tehetséggondozási formák, programok kidolgozását. A munkához kivételes feltételeket teremthet a Magyar Génius Program, mely a tehetségpártolásra, tehetségsegítésre rendelt forrásokkal reális esélyt biztosíthat a kimunkált programok megvalósításához.

A résztvevők egyetértettek abban is, hogy a szakkonferenciák körében érdemes tematikus tanácskozásokra is sort keríteni, például a szakkollégiumok helyzetéről vagy a pedagógusképzés és a tehetséggondozás összefüggéseiről.

A konferencia résztvevői a Magyar Génius Programra vonatkozó konkrét javaslatként elfogadták azt, hogy a program egyéni tehetségsegítő forrásainak felhasználása során a felosztás arányait a beérkezett pályázatok alapján, azok megoszlását figyelembe véve alakítsák ki, továbbá a program különítsen el forrásokat a diákköri mozgalomra és a szakkollégiumi tehetséggondozásra is.

Kutató Tanárok IV. Országos Konferenciája

június 7.

A Kutató Tanárok Országos Szövetsége két és fél évvel ezelőtt rendhagyó kezdeményezésként indult, több mint száz középiskolai és általános iskolai pedagógus, kutatótanár kezdeményezésére azzal a céllal, hogy a tehetséges, kreatív és a kutatás területén is tevékenykedő kutatótanárok érdekeit képviselje és segítse pedagóguskutatói életpályájukat.

A szövetségnek jelenleg közel kétszáz tagja van és több száz középiskolai tehetség-gondozó tanárral tartják a kapcsolatot, információkat, kutatási, továbbképzési és publikálási lehetőségeket biztosítva számukra.

A szövetség országos konferenciájának 2008-ban az ELTE adott otthont. A konferencián köszöntőt mondott dr. Lagzi István, a Kutató Tanárok Országos Szövetségének elnöke és dr. Hudecz Ferenc, az ELTE rektora. A konferenciát dr. Pálinkás József, az MTA elnöke nyitotta meg.

Dr. Hudecz Ferenc üdvözölte a rendezvényen megjelent közép- és általános iskolai kutatótanárokat, és beszédében elmondta, hogy különösen fontos a kutatódiákok motiválása a pedagógusok részéről, az eredményes továbbtanulás és a kutatói életpálya magvainak elvetése, amit a közoktatásban dolgozó pedagógusok tesznek a munkájuk során.

A tanári küldetéséről beszélt dr. Pálinkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. A konferencia megnyitóján elmondta, hogy nagy a felelőssége a pedagógusoknak a tehetséges diákok megtalálásában és nevelésében, annak ellenére, hogy jelenleg a társadalomban a kutatás-fejlesztésnek nincsen méltó presztízse. A Magyar Tudományos Akadémia szorosabb együttműködési lehetőséget szeretne biztosítani a pedagógusoknak. Pálinkás József beszédében kiemelte, bár ez a konferencia az első találkozási alkalom, a hosszú távú együttműködés örömeivel, szívesen vesz részt a szövetség rendezvényein, programjain.

Csermely Péter professzor, a Kutató Diákokért Alapítvány elnöke előadásában a tehetség fogalmával és a Nemzeti Tehetséggondozó Program aktualitásaival foglalkozott. A tehetséggondozásban a jó pedagógus játssza az egyik főszerepet. A mindennapi pedagógiai munka során komoly gondot jelent a pedagógus számára a különlegesen tehetséges gyerekekkel való foglalkozás. Az előadás kitért a nemzetközi szakirodalom alapján arra, hogy milyen típusa van a tehetséges gyerekeknek, és ezt milyen ismérvek alapján lehet eldönteni.

A szövetség támogatója, az FC – PANNON Tanácsadó Kft. igazgatója, Almási Gábor a tanári kompetencia fejlesztésének új stratégiai lehetőségeiről tartott előadást. Dr. Gambár Katalin, a Szent Margit Gimnázium tanára *Diák-körözés* címmel tartotta meg előadását az Indukció Tudományos Diákkör munkájáról.

A konferencia második részében dr. Darvas Ferenc és dr. Lagzi István átadták a Kajtár Márton-emlékdíjat és a Kutató Tanárok Országos Szövetségének pártoló díjait.

A 25 éves Dunai Rektori Konferencia Budapesten

szeptember 25–27.

A Dunai Rektori Konferencia (DRC) – 1983 óta működő regionális nemzetközi együttműködés – 13 ország több mint 50 felsőoktatási intézményét összefogó egyetemi hálózat, az Ulmi, a Bécsi és a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem alapította Bécsben. Az alapító országokat, Ausztriát, Németországot és Magyarországot hamarosan követte Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Csehország, Lengyelország, Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna. Jelenleg Európa ezen régiójának 13 országából több mint 50 felsőoktatási intézmény a tagja.

Kezdetben a hálózat fő célja közös kutatási projektek indítása volt, például „Duna ökológiája”, „Kék Duna” interdiszciplináris projekt. A későbbiekben további célok kerültek meghatározásra: az általános tudományos és oktatási színvonal emelése; a mobilitás népszerűsítése; az egyetemi tanulmányaikat megszakítók számának csökkentése, a felsőoktatás költségeinek csökkentése. Célként merült fel a multilaterális kapcsolatok ápolása a régióban, melyben a CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) Program nyújtott segítséget. Jelenleg a Dunai Rektori Konferencia nagy hangsúlyt fektet az egyetemi szféra és a magánszektor együttműködésére, a tudás- és technológiatranszferre.

A Dunai Rektori Konferencia 2008-ban ünnepli megalakításának 25. évfordulóját. A 25 éves DRC éves közgyűlését és az ehhez kapcsolódó konferenciát az Eötvös Loránd Tudományegyetem rendezte 2008. szeptember 25–27. között.

A rendezvényen 19 európai ország 117 képviselője vett részt, rektorok és a külügyi osztályok vezetői, valamint az Európai Bizottság, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Magyar Innovációs Szövetség és a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKHT) képviselői.

A hálózat partneregyetemein kívül más régiók egyetemei is bekapcsolódnak a szakmai munkába, mint az Oxfordi Egyetem és Dániából az Aarhus Egyetem.

A rendezvényt szeptember 25-én Hiller István oktatási és kulturális miniszter nyitotta meg, majd Hudecz Ferenc, az ELTE rektora, Heinrich Kern, a DRC jelenlegi elnöke és Tulassay Tivadar, a Semmelweis Egyetem rektora, a Magyar Rektori Konferencia alelnöke üdvözlő szavaival vette kezdetét a háromnapos konferencia.

A megnyitót követően a résztvevők a Rákóczi hajón ünnepelték a DRC megalakulásának 25. évfordulóját, Leopold März, a DRC korábbi (2000–2001) elnöke mondott ünnepi beszédet.

Szeptember 26-án a konferencia a plenáris üléssel folytatódott, melyen a négy szekció elnökeinek nyitóelőadásai hangzottak el: Andrei Marga (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár) Egyetemi menedzsment és stratégiai tervezés (University Management & Strategic Planning), Halász Gábor (Eötvös Loránd Tudományegyetem) Élethosszig tartó tanulás (Life-long Learning), Ferdinand Devínsky (Comenius Egyetem, Pozsony) Nemzetköziesedés (Internationalization), Aleksa Bjeliš (Zágrábi Egyetem) pedig Tudás- és Technológiatranszfer (Knowledge and Technology Transfer) címmel adott elő. A négy szekcióülésen elhangzott több mint negyven előadás a fenti témákat ölelte fel. A szekcióüléseken összességében közel 120 fő vett részt.

Este az ELTE dísztermében tartott galavacsorán a Liszt Ferenc kamarazenekar tagjaiból álló vonósnegyes játszott.

A zárónapon a résztvevők elsőként a szekcióülések eredményeit vitatták meg, majd a konferencia közgyűléssel zárult. Heinrich Kern, a DRC elnöke ünnepélyes zászlóátadással jelképesen átadta – egy évre – Hudecz Ferenc alelnöknek, az ELTE rektorának az elnöki tisztséget.

Rights of Future Generations – A jövő generáció jogai

november 28–29.

Nemzetközi konferencia az ENSZ Egyetemes Nyilatkozatának 60. évfordulója alkalmából

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetével együttműködésben tudományos konferenciát rendezett 2008. november 28–29-én, az ENSZ Egyetemes Nyilatkozatának 60. évfordulója alkalmából, *A jövő generáció jogai* címmel. A konferencia fővédnöke Sólyom László, a Magyar Köztársaság Elnöke, védnökei Göncz Kinga, a Magyar Köztársaság külügyminisztere és El Hassan bin Talal jordán herceg, az ELTE díszdoktora; támogatója a European Inter-University Centre (Velece) és a Holland Királyság Magyarországi Nagykövetsége volt.

A jog-, társadalom-, bölcsészet- és természettudományokat egységbe fogó nemzetközi konferenciával szakmai módon, méltóképpen kívántunk megemlékezni az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata elfogadásának 60. évfordulójáról.

A konferencia témájának a szervezők a jövő generációk jogainak kérdését választották, melyben Magyarország élen jár, és úttörő szerepet vállalt azzal, hogy 2008-ban, Európában elsőként hozta létre a jövő nemzedékek ombudsmanja intézményét. A jövő generációk jogai, és azon belül az egészséges környezethez való jog interdiszciplináris problémájának nemzetközi jelentőségét jelzi a külföldi tudósok, szakértők részvétele.

A konferenciát Hudecz Ferenc rektor nyitotta meg, Göncz Kinga miniszter asszony és Ronald Alexander Mollinger, a Holland Királyság budapesti nagykövete mondott köszöntőt.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Halmi Gábor professzor vitaindító előadása után, aki Kardos Gábor professzorral együtt társelnökként szervezte a konferenciát, a másfél nap alatt az ötven fős közönség négy különböző témát feldolgozó panelben tizennégy előadást hallgathatott meg. Az előadások után kerekasztalbeszélgetés formájában került sor vitára. A konferencia előadásaiból tanulmánykötet készül.

Szakmai konferenciák

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
A rendszerváltozások és a nemzeti rendvédelem másfél évszázada Nemzetközi konferencia	2008. február 15.	ÁJTK – Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság – MTA
Il Rinascimento nell'età di Mattia Corvino	2008. február 19–21.	BTK – Istituto Italiano di Cultura di Budapest
A százéves Nyugat	2008. február 20–22.	BTK – Petőfi Irodalmi Múzeum
Gyakorlati képzés: múlt – jelen – jövő. Hogyan tovább	2008. március 7.	TÓFK
Országos Karvezetői Konferencia	2008. március 7–8.	BTK (a KÓTA – Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségével)
Kanada Napok	2008. március 10–11.	BTK
Gesellschaft für Didaktik der Mathematik konferenciája ELTE Workshops of Science, 2008	2008. március 13–18.	TTK
Nemzetközi konferencia a finn szak fennállásának 25. évfordulója alkalmából	2008. március 17–18.	BTK
Országos Fordítók és Tolmácsok Napja	2008. március 27–28.	BTK
INFODIDACT 2008 1. Informatika Szakmódszertani Konferencia	2008. április 11–12.	IK – Debreceni Egyetem – SZTE – INFO ÉRA Alapítvány
Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet	2008. április 17–18.	BTK
Pszinapszis 2008 – Megállok magamért!	2008. április 18–20.	PPK, Pszichodiák Alapítvány
Colligite fragmenta! Örökségvédelem Erdélyben	2008. április 21–22.	BTK
A kultúrák közötti párbeszéd európai éve – 2008	2008. április 25–27.	BTK

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
Semmi nincs úgy Az Erasmus Kollégium Nyelv – nyelvfilozófia – nyelvi ismeret-terjesztés és Kortárs morál-filozófia kutatócsoportjának konferenciája	2008. április 29.	BTK
Schuldrechtsmodernisierung in Deutschland und Ungarn	2008. május 2.	ÁJTK – Heidelbergi Egyetem
Társadalomtudományi Piknik	2008. május 3–4.	TáTK HÖK
Illyés Sándor életművének hatása a felsőoktatásra	2008. május 5–10.	Illyés Sándor Szakkollégium
XIV. Konferencia a fogyasztékos személyek hitéletéről, hitéletük támogatásáról	2008. május 8–9.	BGGyFK
Nyugat Emlékezés	2008. május 9.	BTK – MTA
Verfassung und Verfassungswirklichkeit Ein Vergleich ost-, mittel- und südeuropäischer Staaten mit dem Schwerpunkt Ungarn Nemzetközi konferencia	2008. május 13.	ÁJTK
Nyitott Kapuk Konferencia a jogászképzés jövőjéről	2008. május 15.	ÁJTK – de Jure magazin
Művészet-, Média-, Rendszerváltozás	2008. május 16.	BTK HÖK
A zenén innen és túl Az Erasmus Kollégium „Zene, Történet, Írás” kutatócsoportjának évvégé konferenciája	2008. május 16.	BTK
Nyelvészeti olvasótábor	2008. május 16–18.	BTK
Az állam és nemzet történelmi formaváltozásai Oroszországban és Közép-Kelet-Európában a X–XX. században	2008. május 19.	BTK
MATTHIAS REX (1458–1490): Magyarország a reneszánsz hajnalán	2008. május 19–24.	BTK

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
1st ELTE-NUS (National University of Singapore) Science Forum	2008. május 21–22.	ELTE – NUS
Felsőoktatás – Tehetség – Bologna	2008. május 23.	ELTE
El reverso del tapiz. La traducción literaria en el ámbito hispánico Kárpit és fonákja. Az irodalmi fordítás a spanyol nyelvterületen	2008. május 28–30.	BTK – Budapesti Cervantes Intézet
Új ifjúság	2008. május 30–31.	TáTK
Pusztába kiáltott szavak – Az Erasmus Kollégium „Vallás, Hagyomány, Modernitás” kutatócsoportjának évváró konferenciája	2008. június 6.	BTK
Kutató Tanárok IV. Országos Konferenciája	2008. június 7.	ELTE – Kutató Tanárok Országos Szövetsége
Feste Massen – Massenfeste. Ritualisierte Öffentlichkeiten im mitteleuropäischen Raum 1867–1939	2008. június 12–14.	BTK
Mégy-e előre fajzatom, avagy kandeláberek a magyarság útján a 19–20. században	2008. június 16–17.	BTK
Workshop a fogyatékos emberek munkaerő-piaci beilleszkedéséről	2008. június 16–19.	BGGyFK
100 éves az első büntetőnovella Tudományos emlékülés	2008. június 19.	ÁJTK – Magyar Kriminológiai Társaság – MTA
Quo vadis filologia temporum nostrorum	2008. június 24–25.	BTK
Theophrasztosz: Metafizika A South-East European Association for Ancient Philosophy 2008. évi szimpóziuma	2008. június 26–28.	BTK – CEU
XIII. ELTE ÁJK Budapesti Nyári Egyetem	2008. június 30. – július 7.	ÁJTK

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
4th International Symposium on Politeness 'East meets West'	2008. július 2–4.	BTK
Canine Science Forum 2008 ELTE Workshops of Science, 2008	2008. július 5–9.	TTK
Construire les chronologies de l'Age du Fer	2008. július 7–15.	BTK
Sanktionen in der Strafgeschichte VII. német–magyar Büntetőjog Történelmi Szeminárium	2008. július 10–13.	ÁJTK
40. Nemzetközi Kémiai Diákolimpia	2008. július 12–21.	TTK
Ötödik Nemzetközi Szanszkrit Olvasótábor	2008. július 21–27.	BTK – Kőszeg, Európa Ház
Hungeo–2008 Földtudományi konferencia ELTE Workshops of Science, 2008	2008. augusztus 20–24.	TTK
Seventh International Conference on Nuclear and Radiochemistry	2008. augusztus 24–29.	ELTE – MTA
I. Nemzetközi Konferencia a Látássérültek Korai Fejlesztéséről	2008. augusztus 28–29.	BGGyFK
Connecting Archaeozoology – Interdisciplinary and international relations	2008. augusztus 30. – szeptember 1.	BTK
Bonae memoriae József Herman	2008. szeptember 11–12.	BTK
A 25 éves Dunai Rektori Konferencia Budapesten	2008. szeptember 25–27.	ELTE
Egyszerű strófikus formák a középkori és reneszánsz költészetben Nemzetközi konferencia	2008. szeptember 25–27.	BTK
Identities in Conflict in the Enlarged Europe Workshop	2008. szeptember 26–27.	TáTK

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
„... és most merre?” Durkheim-Simmel emlék- konferencia	2008. október 3–4.	TáTK
Nyugat konferencia	2008. október 8–10.	BTK – Petőfi Irodalmi Múzeum
Látás napja – Láthatatlan kert	2008. október 9.	BGGyFK
Appianos-konferencia	2008. október 13.	BTK
Visszautak a piacgazdaság- hoz 1968–1988	2008. október 15–16.	TáTK
Fiatalkorú Statisták Konferenciája	2008. október 17–19.	TáTK
Kompetencia alapú matema- tikai fejlesztés az általános iskola kezdő szakaszában	2008. november 6.	TÓFK
10. Országos Kossuth Lajos Szónokverseny és Retorikai Konferencia	2008. november 7–8.	BTK
Varga Tamás Napok ELTE Workshops of Science, 2008	2008. november 7–8.	TTK
Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban	2008. november 11–12.	BTK
Kéttannyelvűség – pedagógusképzés	2008. november 12.	TÓFK
New Concepts and Approaches in English and American Studies	2008. november 13–14.	BTK
Finnugor nyelvű irodalmak Magyarországon	2008. november 13.	BTK
Konferencia a jogi oktatás aktuális kihívásairól	2008. november 18.	ÁJTK
Magyarország – Azerbaj- dzsán: a kultúrák párbeszéde	2008. november 18–20.	ELTE – MTA
Konferencia a német nyelvű kultúra jegyében	2008. november 18–20.	BTK
Lehetőségek és feladatok a szomatopedagógiában az ezredforduló után	2008. november 20.	BGGyFK

Konferencia címe	Időpontja	Szervező kar
Egy nagy magyar italinista: Herczeg Gyula	2008. november 21.	BTK – Magyarországi Olasz Kultúrintézet
Európai mongolisták konfe- renciája Budapesten	2008. november 24–25.	BTK – Mongol nagykövetség – MTA
Oktatáspolitikai konferencia	2008. november 27–30.	Ilyés Sándor Szakkollégium
Rights of Future Generations – nemzetközi konferencia az ENSZ Egyetemes Emberi Jogok Nyilatkozata 60. évfor- dulója alkalmából	2008. november 28–29.	ELTE – MTA
MEDIA konferencia	2008. november 29–30.	BTK HÖK
Kitárt Ajtók Ünnepe	2008. december 3.	BGGyFK
Alkotmányos értékek és ak- tualitások	2008. december 11.	ÁJTK

Az ELTE Tudós Klub rendezvényei

Az ELTE Tudós Klubot az ELTE vezetői 2006 őszén hozták létre, rendezvénysorozatainak célja az ELTE-oktatók, -kutatók kutatási eredményeinek egyetemen belüli ismertebbé tétele, szélesebb érdeklődésre számot tartó tudományos problémák multidiszciplináris megvitatása, az ELTE-akadémikusok életútjának, tudományos munkájának az ELTE közvéleménye előtti ismertebbé tétele. E célkitűzéseknek megfelelően a programtanács két rendezvénytípust indított útjára.

A Multidiszciplináris Műhely kerekasztal-beszélgetésein szélesebb közérdeklődésre számot tartó tudományos témáról az ELTE különböző szakterületekről érkező oktatói, kutatói, valamint professor emeritusai tartanak előadást. A 2008-as évben két műhelybeszélgetés zajlott le:

Multidiszciplináris műhely: Hálózat kutatás

április 24.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői voltak: **Benczúr András** matematikus, az IK Információs Rendszerek Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, **Lovász László** matematikus, a TTK Matematikai Intézet intézetvezető egyetemi tanára és **Vicsek Tamás** fizikus, hálózatkutató, a TTK Biológiai Fizika Tanszékének egyetemi tanára. A moderátor **Fokasz Nikosz** szociológus, a TáTK Kisebbségszociológiai Tanszékének egyetemi docense volt.

Multidiszciplináris műhely: „Az állam titkai” – Titkosítás és titokkezelés több oldalról

november 27.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői voltak: **Hack Péter** alkotmány- és büntetőjogász, az ÁJTK adjunktusa, **György Péter** esztéta, médiakritikus, a BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet egyetemi tanára és **Sziklai Péter** informatikus, a TTK Számítógéptudományi Tanszékének egyetemi docense. A moderátor ezúttal is **Fokasz Nikosz** szociológus, a TáTK Kisebbségszociológiai Tanszékének egyetemi docense volt.

Az Akadémikusok Fórumán a beszélgetés az ELTE egy-egy akadémikusával pályájáról, életútjáról, kutatási eredményeiről szól. A beszélgetőtárs a vendég által felkért egykori tanítvány, kolléga. 2008-ban három beszélgetésre került sor, ezek szerkesztett változatát a következő oldalakon olvashatják.

„Engem a szociológia érdekelt volna,
de azt se tudtam, hogy van olyan...”

– Ferge Zsuzsával Závada Pál beszélgetett az Akadémikusok Fórumán
február 21-én.

Ferge Zsuzsa szociológus, az ELTE professor emeritusa, az MTA rendes tagja 1931-ben született Budapesten. Závada Pál író (eredeti szakmája szerint szociológus) főleg családtörténetéről és pályakezdéséről kérdezte, de a beszélgetésben számos kultúrtörténeti érdekesség is szóba került.

Závada Pál: Mindenkit szeretettel köszöntök. Hűtlen elhagyó vagyok, elhagytam a szociológusi szakmámat, de amikor Ferge Zsuzsa megkeresett, hogy most beszélgetnék-e vele, boldogan elvállaltam, valóban kíváncsi vagyok. Amikor én odakerültem az osztályra, amelyet te vezettél, a Szociológiai Kutatóintézetbe, 1982-ben, belecsöppentem egy olyan társaságba, közebe, ami nekem jólesően szokatlan volt... Addig mindig untam az értekezleteket, azokat viszont borzasztóan szerettem, amiket te vezettél... például rögtön mindenkinek azt mondtad: tegeződés van. Most már elmondhatom, ez volt nekem a legmeglepőbb... Akkoriban édesanyád beteg volt, ápolnod kellett és legalább két héten keresztül hozzád jártunk mindennap az Alma utcába, amikor a szociálpolitikai képzés elindult, és akkor megint láttam egy új oldaladat, például főztél is. Láttam nálatok egy érdekes képet: hímezve volt, és akkor máris itt vagyunk Lów Lipót¹ rabbinál, a 19. század nagy alakjánál, aki a neológ zsidó vallás kidolgozásában, a zsidók emancipálásában nagy szerepet vállalt. Meséld el annak a képnek a történetét...

Ferge Zsuzsa: Lów Lipót nekem ükapám, főrabbi volt Kossuth seregében, a szabadságharc idején sokszor lefogták, egyébként főleg nem is politikai okokból, hanem már akkor is sokszor azért, mert az ortodox és neológ zsidók, akik akkor még nem is voltak definiálva...

Z. P.: Csak nem azt akarod mondani, hogy befújták egymást?

F. Zs.: De, a legnagyobb mértékben...

Z. P.: Én azt olvastam, hogy az ellenfelei föladták, mert a függetlenségi nyilatkozat kihirdetésekor a pápai új zsinagógában hatalmas nagy, magyar nyelvű beszédet mondott Kossuth mellett...

F. Zs.: Ez így igaz. De a lényeg az, hogy a Neugebäudeben² volt, és a felesége annak érdekében, hogy a császár kegyelmét kérje, a saját hosszú fekete hajszálaiból hímezte ezt a képet... Hogy ez ma miféle asszociációkat ébreszt, arra jobb nem gondolni, de ez száz évvel korábban volt. De mire a kép elkészült, Lipót otthon volt, így a kép a családban maradt, és most nálam van.

¹ Lów Lipót (1811–1875) német-cseh születésű magyar rabbi, tudós, a zsidóság egyenjogúsítási mozgalmának vezetője. Szorgalmazta a magyar zsidóság asszimilációját és a nemzeti nyelv használatát az egyházi szertartásokon.

² Újépület (németül Neugebäude): egy hírhedt épület neve volt Pesten, a Lipótvárosban, a mai Szabadság tér területén. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc bukása után tömegével zárták ide a magyar hazafiakat. Az épület falánál végezték ki Batthyány Lajos gróft.

Z. P.: *Na most az apai ág... Borzasztó szűkszávú vagy ebben az előszóban, amit az édesapád írásaiból összeállított könyvbe³ írsz... Kecskeméten telepedtek meg, ezért lettek Kecskemétiék. És úgy látom, hogy nagyon sok nemzedék egymás után ott élt, egészen a nagyapádig, Kecskeméti Árminig, aki makói rabbi lett.*

F. Zs.: Az igazság az, hogy én általában se vagyok nagyon rendes kutató, de családfakutató még úgy se vagyok, valahogy mindig elhárítottam ezt a dolgot. Annyit tudok a családi legendáriumból, hogy amikor II. József a zsidókat kényszerítette, hogy vegyenek fel neveket, az ő célja alapvetően a németesítés volt, tehát általában német nevek voltak, az összes Schwartzok akkor keletkeztek. De amikor az ősöm bement a nótáriushoz, az ránézett és megkérdezte: maguk szállítják Kecskemét városának a zöldséget? Mondta, hogy igen. Hát akkor legyen a nevük Kecskeméti – na így lett Kecskeméti, és nem Grün. Aztán a többi generációkat nagyon rosszul tudom. A nagyapám apja – azt hiszem – már nem kereskedő volt, aztán a nagyapám generációjában az egyik testvér jogász, a másik nagyváradi, a harmadik makói rabbi lett. Mindketten tudós rabbik voltak. A nagyváradi rabbi, a Kecskeméti Lipót is nagyon érdekes figura egyébként, Ady barátja volt, nagyon markánsan liberális rabbi. Engem az a levél fogott meg, ahol Ady és a rabbi együtt szidják a magyarokat a kisebbségi politikájuk miatt 1905–06-ban. Vagy 10-ben. A dátumokkal nagyon rosszban vagyok. Van egy anekdota, hogy egyszer Boldizsár Iván⁴ (ő apámmal együtt dolgozott a Pester Lloydban)⁵ azt mondta egy interjúban, hogy „amikor a Kafkával reggeliztünk Berlinben a kávéházban...” Aztán egy jeles olvasó szolt, hogy nem lehet, mert addigra Kafka rég meghalt... Úgyhogy lehet, hogy én is reggeliztem Kafkával... Ennyit az emlékeim hitelességéről.

Z. P.: *Nem! Kecskeméti Lipót levelezett Adyval. Belefér. [...] Nagyapád, Ármin 48 évig volt makói rabbi. A zsidó irodalom története című könyvéről szóló egyik kritikából, Schöner Alfréd-től idézek: „Teljességében egyedülálló, tájékozottságában, felkészültségében, műveltségében szinte nélkülözhetetlen mű. [...] Sajnálatos, hogy testvére, Kecskeméti Lipót, tudós nagyváradi rabbi által befolyásolt ékes, de nehéz stílusa itt is dominál.” Aztán: „Dr. Kecskeméti éles elmével felfigyelt a tényekre, fogékony lelkivilága átvette a külvilág rezgéseit. [...] A liturgia archaikus jellegéhez ragaszkodott, de a dekoratív külsőségek is alkotóelemei lettek az irányítása alatt lezajlott istentiszteleteknek. Javaslatára alakult meg a húsz-huszonöt főt számláló kórus, melyet gyönyörű csengésű, ősi dallamokat megszólaltató orgona kísért.” Ezt írják. Ismered-e, jártatok-e hozzájuk?*

F. Zs.: Az apai nagyanyám egy tünemény volt, a nagyapámat is nagyon szerettük. Mi sehol nem nyaraltunk, nem azt akarom mondani, hogy szegények voltunk, de egyrészt akkor ez nem is volt annyira evidens, másrészt minden nyarat Makón töltöttünk, nagyon szerettünk oda járni: biciklin le lehetett menni a Marosra, még tiszta víz volt, homok... A zsinagógára is nagyon jól emlékszem, elég rendes épület volt, nem

³ Philippos és Demosthenes. Kecskeméti György válogatott írásai. (Vál., szerk.: Kozmáné Kecskeméti Márta, Ferge [Kecskeméti] Zsuzsa, Kecskeméti Károly.) Budapest, Ulpius-ház, 2001.

⁴ Boldizsár Iván (1912–1988): író, publicista.

⁵ Pester Lloyd: 1854-től 1945-ig Magyarországon megjelenő német nyelvű szabadelvű lap.

messze tőle volt az ortodox. (A zsidó közösség teljesen kettős volt, a nagyobb része ide, a kisebb fele oda járt. Az egy másik világ volt, ez a megosztottság... tényleg a vagonban kerültek közel egymáshoz.) Az ortodox zsinagóga megmaradt, azt rendbe hozták. A másik épület útban volt, a nagyapámék házával együtt elbontották. Nem emlékszem orgonára, és nem emlékszem férfikórusra. Lehet, hogy összekeverik a Lőw Immánuellel,⁶ ő tervezte az új szegedi zsinagógának minden kockáját, és ott tényleg van orgona. Immánuel botanikus is volt, és az ablakok virágrajzait is ő tervezte...

Z. P.: *Az az épület a világ csodája... Nem is tudtam, hogy ez is a családod...*

F. Zs.: Nekem semmi közöm ehhez... Én nem tehetek róluk...

Z. P.: *...Kecskeméti Árminnak ikerfiai születtek 1901-ben: Pál⁷ és György, a te édesapád.⁸ Makón jártak gimnáziumba, aztán Pécs, majd Pest következett. Édesapád a zsidó gimnáziumban tanított, Pál pedig a Pester Lloydnál volt újságíró, aztán édesapád követte a lap főszerkesztőjeként...*

F. Zs.: Főszerkesztő sose lett, mert zsidó volt, tehát mindig csak felelős szerkesztőig vitte. Hogy ő odakerült, a születésem idején, az úgy volt – ez megint családi legendárium, és lehet, hogy a Kafkával reggeliztem –, hogy Palit (aki egyébként filozófus volt, az apám meg nyelvész) meghívta a United Press Berlinbe. Akkor a főszerkesztő, Vészi⁹ azzal a feltétellel engedte el, hogy „valakit mondjon, aki pont olyan, mint maga”! És az a „pont olyan” az ikertestvére volt.

Z. P.: *Az ikrek hogy kerültek el otthonról, Makóról, volt-e a pályaválasztásukban valami lázadás?*

F. Zs.: Ezen sose gondolkodtam. Ha érzelmileg, pszichológiailag nézzük, akkor azt hiszem, a válasz nem. Ami érdekelte őket, annak Makón nem volt tere. Az egy kicsi hagymaváros volt. Ahhoz, hogy a nagyapám ezeket a könyveket írja – ugye Makón természetesen nem volt könyv –, feljárt Pestre, illetve Szegedre...

Z. P.: *Szegeden tanított is az egyetemen...*

F. Zs.: Természetesen sose lehetett egyetemi tanár. Félig vak volt, amikor már én ismertem, évente járt fel Pestre szemoperációkra, szinte nem látott, tehát hogy hogy írta ezeket a könyveket, el nem tudom képzelni, mint teljesítményt... Az eredmény tényleg fantasztikus. De a fiainak, ha el akartak jönni világibb témák felé, annak Makón nem volt tere.

Z. P.: *Érdekes, hogy tudós rabbik, akiket hívtak mindenfelé a világban, elfoglalnak egy vidéki posztot, és közben világszínvonalú tudományt művelnek, ez akkor még elképzelhető volt. Most sokkal nehezebb elképzelni.*

F. Zs.: Pedig most minden sokkal könnyebb. ...Az már a zsidótörvények kora volt, Pestre nem vették fel apámékat, ezért kezdtek Pécssett, ahol egyébként ott volt Nagyfaluasi Jenő,¹⁰ te tudod, ki volt, mások nem biztos, hogy emlékeznek a névre, és vele

⁶ Lőw Immánuel (1854–1944) főrabbi, orientalista, művelődéstörténeti író, Lőw Lipót fia. 1927-től a Felsőház tagja.

⁷ Kecskeméti Pál; Paul Kecskeméti (1901–1980): politológus és szociológus. Lásd később.

⁸ Kecskeméti György (1901–1944): író, újságíró. Lásd később.

⁹ Vészi József (1858–1940): író, újságíró, szerkesztő. 1896-ban megalapította a Budapesti Naplót. 1913-tól közel három évtizeden át a Pester Lloyd főszerkesztője volt. 1927-től a Felsőház tagja.

¹⁰ Nagyfaluasi Jenő (1900–1944): költő, tanár. A Symposium folyóirat, később a Kronos könyvsorozat szerkesztője, amely a haladó szellemű természettudósok műveit adta közre. Juhász Gyula felfedezettje; előbb a Nyugathoz, majd a baloldali szocialista írókhoz csatlakozott.

együtt csinálták a Symposium nevű újságot, nagyon jó irodalmi folyóirat volt, például Hölderlint fordítottak. Vallásilag mind a ketten elszakadtak, ők már kóserek se voltak, évente egyszer jártak templomba. De soha nem tértek ki. Ebben a családban soha senki nem tért ki: a zsidó vallás rettenetesen fontos volt, de a szabályok már nem. (Az egész asszimiláció története mindig egyoldalúan van elmesélve, hogy csak a kikeresztelkedés volt az egyetlen út – ez nem így van, valami másról van szó, és itt is másról volt szó.) Másképp értelmezték a zsidóságukat, mint a szülők, de azt hiszem, ennek nem volt szerepe az otthonról elszakadásban. Nem tudom, hogy itt volt-e feszültség. A nagyszüleim is látogattak minket Pesten, nálunk főtt ételt nem ettek, de egyébként szeretetteljes viszony volt. A nagyanyámnak a világon minden belefért, tüneményesen nyitott ember volt. Annyi malac versikét tanultam tőle, hogy hú... Ő mindenképp elfogadta volna a fiait. A nagyapámmal is, amennyire emlékszem, nagyon harmonikus volt a viszony.

Z. P.: *Nagyon szeretetteli viszonyoknak kellett lennie, ha a rabbi fiai nem jártak templomba. Ezt azért úgy gond nélkül elfogadni, ahhoz nagy szeretet kell... Van Gondos Sándor könyvkereskedőnek és feleségének, Margalitnak egy emlékezése,¹¹ abban leírják a boltjukba járó vendégeket. „Aligha túlzok, a pesti szellemi életnek ez idő tájt egyik központjává vált ez a mi könyvesboltunk, olyan klubfélévé, ami azt jelenti, hogy egész sor pesti értelmiségi mindennapi életéhez hozzátartozott felkeresni a boltunkat. Az első, aki a boltnyitást követően benyitott, rendszerint dr. Kecskeméti György, a Pester Lloyd főszerkesztője, ez a halk szavú, rendkívül művelt, igazi európeér ember volt. Előbb az új könyvtermésről, majd a róluk megjelent könyvkritikákról cseréltük ki véleményünket, de szó esett személyes természetű dolgokról is, hiszen boltunk úgyszólván mindegyik látogatója, vásárlója barátnak is számított.” Még hosszan idézhetném: irodalombarát orvosok, sportolók, aztán Radnóti, Móricz, Kassák jártak naponta a boltba. Belegondoltam, hogy ez milyen élet volt... Láttál te ebből valamit kisgyermekként?*

F. Zs.: Mi hárman voltunk testvérek, ezért a szüleim nagyon kevés helyre jártak, szombat délután nálunk voltak a barátaik, illetve volt Hidegkúton egy kertes házunk, ahol nyáron ebédre jöttek, vagy délután. Ez egy más kör volt, mint a könyvesbolti. Akik minden héten voltak, és megőrizte őket az emlékezet: Halász Gábor és a barátnője, Szerb Antal és felesége, aztán Vágó Márta... Az anyámat se vették fel a numerus clausus miatt, ezért „szegénykém” Párizsban meg Heidelbergben kezdte az egyetemet, Vágó Mártával együtt. Lényegében Márta haláláig jóban voltak.

Z. P.: *Akkor édesanyád tudhatta a legtöbbet a József Attilával való szerelemről...*

F. Zs.: Hát igen.

Z. P.: *És mesélt is?*

F. Zs.: Soha. Vágó Márta naplójában erről sok minden le van írva, azt lehet tudni. Valamit az egyetemi éveikről is. Aztán anyámék is átjöttek egyetemre Pestre, úgyhogy jöttek kétfelől a szüleim, és itt találkoztak.

¹¹ Közézetesi Varga Sándor: *A magyar zsidó könyv szolgálatában*. Múlt és Jövő, 1998/2–3.

Z. P.: *Hányban házasodtak össze?*

F. Zs.: 1928-ban. Az első lakásuk a Szász Károly utcában volt. Mikor megszülettem, akkor átköltöztek a Szilágyi Dezső térre, a GYSEV székházba, '44-ig ott laktunk, és nagyon jó gyerekkorom volt.

Z. P.: *Édesapádat hogy vitték el?*

F. Zs.: Apám és az ikertestvére mind a ketten kicsit csípőficamosak voltak születésüktől fogva, apám kicsit sántított. Ezért sokféle felmentést lehetett kapni a munkaszolgálat alól, meg az akkori főszerkesztő, Ottlik György nem nagyon tudta volna csinálni a lapot az apám nélkül. Úgyhogy néha bement munkaszolgálatra, aztán mindig nagyon hamar visszajött. De '44 április 25-ére – ez a születésnapom – kapott behívót, hogy a Röck Szilárd utcába menjen, három nap hidegélelemmel. Utóbb kiderült, hogy ez a behívó zsidó és nem zsidó baloldali újságíróknak szolt. Arról még fénykép is van, hogy először Csepelre vitték őket, egy ilyen szögesdrótos táborba, akkorra már kopaszok voltak, és onnan deportálták őket. Borzasztó nehéz volt a háború után olyanokat találni, akik valami biztosat tudtak volna, úgyhogy erről két különböző információm van: az egyik szerint már a vagonban meghalt, a másik szerint meg, amikor megérkeztek, rögtön elégették. [...] A makói zsidókat először Szegedre vitték, nagyapámat is. Lów Immanuel akkor már kilencvenéves volt és felsőházi tag, ezért valahogy megtörtént, hogy őt nem deportálták, hanem Pestre hozták föl. Akkor a nagyapámnak azt mondták, hogy ő is menjen az Immánuellel, de ő azt mondta: nem, én a híveimmel maradok. Azt hiszem, hogy a nagyapámra jellemző ez, hogy ő a hívekkel maradt. Na nem sokáig: Strasshofig, és aztán már őket is elégették. Ne beszéljünk erről többet.

Z. P.: *Ti hogy menekültetek meg?*

F. Zs.: A szüleim barátja, Hesslein Béla egy egész kicsi cégnél volt, ott kollégája volt egy Hajdú János nevű munkás. Ez egy óriási vagány volt. Odament, hogy: „Hesslein úr, van-e valaki, akit el tudok bujtatni?” Mire ő azt mondta: van itt egy anya három gyerekkel, és erre a Hajdú papírokat hamisított, ez már '44 október 20. táján volt. Akkor kerültünk a Sibrik-telepre, ami egy ONCSA-telep volt.¹² Ők a két gyerekével kimentek a konyhába, és nekünk átadták a kicsi szobát, és végig ott fedeztek minket. Fantasztikus az egész történet. A szomszédunk volt az a csósz, aki a Szilágyi téren a parkot csószolta. De nem jutott eszébe, hogy feljelentsen.

Z. P.: *És senkinek.*

F. Zs.: Senkinek. Mindenki tudta, hogy ott vagyunk, be lehetett látni az ablakokon. Egy ilyen telepen egymás hegyén-hátán vannak a házak, utcák nincsenek is.

Z. P.: *Tehát az nem arra való, hogy ott bujtassanak valakit... Közben a nagybátyád, Kecskeméti Pál akkor már Amerikában volt, Bartók Bélával barátkozott, amikor már ő is oda emigrált. Az unokatestvére volt Mannheim Károly¹³ és az ő könyveit adta ki. Ti kapcsolatban álltatok vele?*

¹² ONCSA: Országos Nép- és Családvédelmi Alap, röviden ONCSA. Az ONCSA-program keretében az 1940-es évek elején több ezer szegény nagycsaládos kapott házat, földet, vagy részesült más szociális juttatásban. A Sibrik-telep Kőbányán található.

¹³ Mannheim Károly, Karl Mannheim (1893–1947) szociológus, pedagógus, filozófus, a tudásszociológia egyik elindítója.

F. Zs.: Ez nem teljesen pontos... Pali későn nősült, Láng Erzsébet csembalójátékost vette el, aki Vágó Márta barátnője is volt, és kicsit az anyámé is. Az ő testvére volt Láng Júlia pszichológus, aki a Mannheim felesége volt – ezért aztán Mannheimnek én egészen közeli rokona vagyok... Nem is ismertem. Pali Hitler elől Németországból először átment Párizsba, aztán átment Vichybe, aztán Casablancán keresztül, az utolsó hajók egyikével átvergődtek Amerikába. New Yorkban, az 57. utcában lett egy lakásuk és Bartók ugyanabban a házban lakott... Valahogy az induláskor segítettek egymásnak. Pali politológus volt, a háború alatt néhány évig Kaliforniában a hadi hírszerzőknél elemezte a híreket. Aztán a háború vége után visszatért a szakmájához és egyetemen tanított haláláig filozófiát. A kapcsolatot mindig tartottuk: amikor nem lehetett levelezni, a nővérem akkor is hetenként levelezett velem, én kevésbé mertem fűtyülni minden szabályra, de mi is leveleztünk. Az első lakáscserénknél nagyon sokat segített anyagilag. Írt két nagyon jó könyvet, az egyik '56-ról szól, az öcsém szerint, aki történész, ez az egyik legjobb könyv a témáról.¹⁴ Totálisan feledésbe ment, ami az én hibám is, hogy nem mondtam mindenkinek... Ő is egy fantasztikus pasas volt, de az a melegség, ami az apámban megvolt, belőle hiányzott. Miután meghalt, megszereztem a hátrahagyott jegyzeteit, mindössze három koffer sárga lap maradt – egy Max Weber-könyv bevezetése volt, amivel körülbelül ötvenszer megpróbálkozott. Más semmi. Úgyhogy ez igazából, tulajdonképpen szomorú élet.

Z. P.: *Az ostrom után hogy kerültek Franciaországba?*

F. Zs.: Az anyám megvárta, míg Pest felszabadult, aztán bement a gettóba, és megkereste, hogy ki van életben; a saját anyját meg két rokont talált, és szánon kihúzta őket Kőbányára. Ott összeloptuk a kakaógyárból a kakaót, valahogy talpra állította ezeket a félig éhen halt öregembereket. Aztán az öregasszonyokkal meg a három gyerekével elindult gyalog Szegedre, mert az volt a hír, hogy Szegeden van mit enni. Egy elhagyott zsidó lakásban laktunk. Nagyon jó volt hozzánk járni, mert mi abból éltünk, hogy az anyám lángost sütött, meg minyont... Szeged tényleg tejjel-mézzel folyó Kánaán volt. Aztán megérkezett Sárközi Márta¹⁵ is a három gyerekével, és ő nagyon megszerette Márta nővéremet, igazi mély gyerek-felnőtt barátság volt közöttük. Mindannyian rettenetesen kötődünk az apámhoz, de Márta különösen, és a halála után mániás depressziós lett, annak egy akkor még rosszul diagnosztizálható formája. Sárközi Márta segíteni akart, ő mindenkit ismert, ismerte a nemzetközi Vöröskereszt vezetőjét, Vadas Sárát. Mentek a gyerektranszportok Franciaországba feltáplálásra, árva gyerekek, félárva gyerekek, egy hónapra. Márta azt gondolta, ott megtalálják a testvérem betegségére a gyógyírt. De amint megérkeztünk, a Gare de l'Esten egy férfi kiabálta, hogy: Kecskeméti! Az apám két egykori tanítványa a zsidó gimnáziumból ott dolgozott a gyerekmentésben, látták a listát, és gondolták, hogy mi lehetünk, úgyhogy beraktak minket egy olyan Versailles melletti városkában egy amerikai finanszírozású laikus gyerekotthonba, ahol végül másfél évig voltunk.

¹⁴ Paul Kecskeméti: *The unexpected revolution. Social forces in the Hungarian uprising*. Stanford, 1961.

¹⁵ Molnár Márta (1907–1966): szerkesztő, ifjúsági író, műfordító. Molnár Ferenc író és Vészi Margit hírlapíró leánya; második férje Sárközi György (1899–1945) költő, elbeszélő, regényíró, műfordító, a népi írók mozgalmanak egyik vezetője volt.

Csupa francia volt ott, mi nem tudtunk franciául, de hamar megtanultunk. Mindenki oda járt iskolába, ahova a vonzalmai vitték, úgyhogy volt ott kalaposlány meg varrónő. Minket beraktak a versailles-i gimnáziumba. Az ember nem tud jól franciául, egy zsidó gyermekotthonban van, és jár a versailles-i gimnáziumba – na most ez egy elég feszítő szituáció... Versailles óriás nagy polgárváros, és a versailles-i gimnázium egy óriás nagy gimnázium, úgyhogy ez jól helyretette az embert. A gimnáziumban jól megéltünk, mert sokkal jobban tanítottak minket Magyarországon matematikára, latinra, mindenre, és ebből meg lehetett élni, amíg meg nem tanultunk franciául.

Z. P.: *Ti akkor tudtatok már angolul?*

F. Zs.: '44-ben megtanultunk magunktól angolul, hogy a BBC-t tudjuk hallgatni, úgyhogy ennyit, nem sokat tudtunk...

Z. P.: *És a némettel hogy álltatok?*

F. Zs.: Hát látod, ez lázadás. A szüleim anyanyelvi szinten tudtak németül, próbáltak megtanítani, de én nem tudok németül. Ez egy rendes lázadás, de nem a szüleim ellen.

Z. P.: *És miért tartott Franciaország másfél évig?*

F. Zs.: Akár örökké ott maradhattunk volna. Lehattunk volna franciák, akkor erre minden út nyitva állt, és mi maradtunk is volna szívesen. Közben átjött Pali Amerikából és örökbe akart fogadni, de mi nem akartuk, hogy elvigyen Amerikába, mert az anyánkhoz ragaszkodtunk. Az anyám itthon volt, és '48-ban úgy látta, mint Bibó, hogy most már minden rendben van, Magyarország már a demokrácia hona, ide most már érdemes hazamenni, úgyhogy valahogy kivergödté magát hozzánk Franciaországba, és hazahozott minket... amikor épp vége lett annak, ami jó lett volna.

Z. P.: *Hogy dőlt el, hogy itthon ki mit tanul?*

F. Zs.: Az öcsémnél egyértelmű volt, hogy történész lesz, őt az érdekelte. Levéltáros történész lett, Jean Bérenger nevű társával ketten megírták a magyar parlamentarizmus történetét.¹⁶ '56-ban emigrált... Nem volt akkor még se családja, se gyereke, és benne volt az egyetemi ifjúság mozgásában. Csak véletlenül tudtunk elbúcsúzni, ő ott bujkált a Nyúl utcában, én meg mentem kenyérért a Moszkva térre a gyerekeknek, a Retek utca sarkán találkoztunk, és Károly azt mondta, hogy „szia, most megyek Franciaországba”, és azzal el... (Végül is nagyon jó munkát végzett ott, negyven évig a Nemzetközi Levéltári Tanács vezetője volt.) A nővéremnél egyértelmű volt, hogy nyelvész lesz. Én meg nem tudtam, hogy mi legyek. Érdekelte a matematika, de ahhoz buta voltam, gyerekbíró akartam lenni, de a jogászság elrettentett, úgyhogy kizárásos alapon maradt a Közgáz. Engem a szociológia érdekelt volna, de azt se tudtam, hogy van olyan. A gyerekbíró is arról szólt.

Z. P.: *A nagybátyád nem mondta, hogy van szociológia?*

F. Zs.: A könyvek nem jöttek át, nem olvastam én akkor semmit, ami erről szólt.

¹⁶ Jean Bérenger, Kecskeméti Károly: *Országgyűlés és parlamenti élet Magyarországon 1608–1918*. Napvilág Kiadó, 2008.

Sokkal később kezdtem csak el. Nem is volt időm, pénzt kerestem. Az egyetemet végigaludtam. Minden délben bementem a Statisztikai Hivatalba, és ott dolgoztam éjfélig. Megvannak az egyetemi jegyzeteim: egy sort leírtam, aztán elcsúszott a ceruzám, és a többiek fedeztek...

Z. P.: *Állítólag nem is volt érdemes ébren maradni...*

F. Zs.: Nem. Mondjuk úgy, hogy nem ártott meg nekem az egyetem.

Z. P.: *Meséld el, amit veled csináltak az egyetemen!*

F. Zs.: Muszáj? ...Ez teljesen képtelen történet annak, aki ma húszéves. Ez sincs, azt hiszem, Pali, megírva, a Rajk-per után minden magyar egyetemen csináltak egy „Rajk-per”, a diákok kellő megfélemlítésére. Én se nyomoztam le, csak véletlenül tudom, hogy itt is volt, meg ott is volt. Mindenhol kiválasztottak egy diákot, és a körül csináltak egy „kavart”, egy politikai kavart... A Közgázon engem választottak ki erre a szerepre: mikor hazajöttem, szocdem párttag voltam, rossz származásom is volt, Franciaországban is voltam – nagyon jó alany voltam arra, hogy körülöttem legyen a kavár. Természetesen akkor nem tudtam, hogy csak egy puzzle játék része vagyok, azt az ember belülről nem látja. Tényleg érdekes, hogy egy ilyen koholt per hogy keletkezik, hogy kapnak készíttetést emberek egy éjjel kettőig tartó nyilvános taggyűlésen... Óriási terem volt, rengeteg ember. És akkor valamit elmondtak, hogy én miért vagyok a nép ellensége, már pontosan nem emlékszem, egymás után álltak fel, és kitalálták, hogy amikor én Franciaországban voltam, akkor nem is iskolába jártam, hanem az apámmal, aki megmenekült és már amerikai szolgálatban állt, együtt kémkedtünk... Elindul egy ilyen labda, és konfabulálódik valami...

Z. P.: *Neveket is mondhatnál. De nem mondasz. ...Kérdezhetlek-e Péter Györgyről? Az én fejemben elég nagy zavar uralkodik, hogy vele mit csináltak...*

F. Zs.: Péter György¹⁷ apja, Pikler Gyula volt a Budapesti Statisztikai Hivatal igazgatója, és hogy miket adott ki gyerekszegénységről, lakásnyomorról, elképesztő. Tehát nem csoda, hogy a matematikus szakos fia kommunista lett. Valamikor a harmincas évek elején elfogták, elítélték, kilenc évet ült. Azért lett ő Szegeden főispán, mert ott volt helyben, és kommunista volt. Aztán nagyon hamar meghasonlott a kommunistasággal, ami akkor volt. A lánya Anna barátnőm volt, sokszor aludtam náluk, és Anna bevitt egyszer az apja szobájába: puritán szoba volt, csak egy kép volt a falon: Michelangelo Jeremiása. Ebből gondolom, hogy valami mélységes szomorúságot érzett... '56 után első dolga volt, hogy azokat a titkos jelentéseket, amiket a bajokról írtak, amiket csak három példányban vittek Rákosinak, Gerőnek, összegyűjtötte és kiadta.¹⁸ Nem nagyon ismert könyv, érdemes lenne újra kiadni: hogy mi volt akkor, és hogy ez az ember megengedte magának, hogy mindent elmondjon erről, eléggé meghökkentő... Nem hiszik el nekem, hogy az a Statisztikai Hivatal kb. ötvenszer volt jobb, mint a mai. Mi tudtunk számolni, és tudtuk, hogy mi a fontos. Olyan tisztességes jövedelem-eloszlási vagy rétegződési kutatások nincsenek... A titkos

¹⁷ Péter György, Pikler (1903–1969): matematikus, közgazdász, statisztikus, egyetemi tanár. 1936-tól 1945-ig börtönben és koncentrációs táborban volt, majd Szegeden városi tanácsos és alpolgármester. 1945–48-ban az Országos Társadalombiztosító Intézet (OTI) vezérigazgatója, 1948-tól 1968-ig a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) elnöke volt. Lásd később.

¹⁸ Adatok és adalékok a népgazdaság fejlődésének tanulmányozásához. 1949–1955. Budapest, 1957.

jelentések, amikhez semmi közöm nem volt, az iparról, építőiparról, fantasztikusan mélyre mentek. A magyar statisztika 1870-től a legjobb statisztikák közé tartozott, Fényes Elek óta Európa-szerte elismert volt. A budapesti is óriási műhely volt a maga nemében. A két világháború között is sok megmaradt ebből, és Pikler ezt folytatta... '56 után sokunkat nem rúgott ki, ott tartott, fedezett. Bibót felvette, Kemény Pistát felvette, amit tehetett, azt megtette. Hegedüs B. András onnan vittek el, követték reggel meg este, mindig néztük az ablakból a kísérőit, aztán egyszer bejöttek, és elvitték. Pikler szálla volt a mindenkori politikai vezetés szemében. Az új mechanizmust ő találta ki. Egyszer lehívott és elmagyarázta nekem a terv és a piac viszonyát, és megkért, hogy legyek a tollnoka, de én túlságosan buta voltam, hogy megértsem... Aztán hívta Kornai Jánost, és Kornai megértette, és folytatta... Tényleg. A gondolat maga ott indult el. Aztán, ami történt vele: érmegyűjtő volt, érmecsempészéssel vádolták meg, lefogták és a börtönkórházban egy reggel átdöfött szívvél találták. Azt mondták, hogy öngyilkos lett. Minden azt mutatja, hogy ez nem öngyilkosság volt. Egyébként akkor rákja volt már, akár öngyilkos is lehetett... Sosem tudjuk meg, mi történt.

Z. P.: *Az első nagy könyvedhez, a Társadalmak rétegződéséhez a kutatásokat még a Statisztikai Hivatalban végezted, de mikor megjelent, már átkerültél a Szociológiai Kutatócsoporthoz a Tudományos Akadémiára, ahol Hegedüs András megkapta a csoportvezetést, és felvett téged. Iskolakutatásba kezdtetek Háber Judittal és Gázsó Ferencsel. Erről mindig nagy szeretettel beszéltél, pedig nem egészen önszántadból kezdtél bele. Nem volt benned keserűség, hogy kutatási témát kellett váltanod?*

F. Zs.: Nem olyan egyszerű ez. Kaptam egy három hónapos párizsi ösztöndíjat, a könyvet ott tudtam megírni. '62-ben volt az első rétegződéskutatás, megírtuk a jelentést, akkor még bonyolultabb és lassabb volt az adatok termelése. Addigra már tudtam, hogy ez szociológia, de nem olvastam szociológiát. A Statisztikai Hivatal könyvtárát, mint minden könyvtárát, megtisztították az ötvenes években. Minden gyanús könyvet elégettek, a főkönyvtáros öngyilkos is lett. Amikor én ott próbáltam keresni, nem sokat találtam, alig valamit... '64-ben engedtek ki Párizsba az öcsémet meglátogatni, akkor már tudtam, hogy mit keresek, és végigjártam a szociológusokat, mindenhol megkerestem azokat az embereket, akik rétegződéssel foglalkoztak. Így kerültem kapcsolatba Pierre Bourdieu-vel is. Akkor alapította meg az első kis Európai Szociológiai Központot egy padlásszobában, voltak hárman vagy négyen. Épp befejezte az Algéria-könyvét, és akkor kiderült, hogy nagyjából ugyanazokban a kategóriákban gondolkodik a társadalomról, mint én. Persze a maga módján: szociológiailag kulturáltabban, meg szabadabban. Tőle nagyon sokat tanultam, nem úgy, hogy azt hivatkozni lehetne, mert én mindig elfelejtem a konkrétumokat, csak valamit átszűrök. Nem azt mondom, hogy tanítvány vagyok, de inspiratív volt...

Z. P.: *Hát igen, megszüntetve megőrződ, konstruktívan összeolvastod az angol szociálpolitikai gondolkodással...*

F. Zs.: Semmit nem találok ki, csak úgy összerakogatok dolgokat, teljesen igaz. [...] Tehát attól kezdve tudtam, hogy mit kell olvasni, tudtam szerezni könyveket, '66-ban Szalai Sándor bevont az időmérés-kutatásba. Az nem volt olyan frenetikus érdekes, de így kikerültem '66-ban Evianba a Nemzetközi Szociológiai Kongresszusra, ahol akkor alakult egy Szegénység és társadalmi kirekesztés csoport, fiatal

szociológusokkal, mint Peter Townsend vagy Herbert Gans, szóval a mai tankönyv... Beültem oda, és azok a barátságok a mai napig megmaradtak... Tényleg nehezebb volt itthon gondolkodni, kint valahogy jobban ment az írás, a belső cenzúra valahogy kicsit elmúlt. Amikor hazajöttem, kiderült, hogy a főnököm, Mód Aladárné, azt gondolja: amit én csinállok, az már szociológia, úgyhogy menjek a Szociológiai Intézetbe. Az elég sokáig nem kért belőlem, úgyhogy egy félévig állástalan diplomás voltam, de végül mégiscsak odamentem. Az oktatással kezdtem foglalkozni, mert akkor ez abszolút központi téma volt, tehát az összes európai kutató elkezdett azzal foglalkozni, hogy az iskola hogyan örökíti át a nyomorúságot, a dánok, a franciák, minden országban megjelent ez a szempont... Várhegyi Gyuriékkel, Pataki Ferencel, Gázsóval, Háberrel összeállt egy csapat.

Z. P.: *Sajnos már az utolsó kérdést kell feltennem... Azt mondod az egyik korai előszavában, hogy a jellel foglalkozó szociológia érvényességi próbája a jövőben van: „Utólag lehet csak végérvényesen eldönteni, hogy az általunk fontosnak ítélt tények, tendenciák és mechanizmusok valóban azok voltak-e, vagy csak pillanatnyi problémáink, esetleg érdekeink és előítéleteink fényében tűntek-e fontosnak.” Voltak a praxisodban ilyenek? Valamit másképp gondolsz már?*

F. Zs.: Egyrészt azt gondolom, hogy „minden mindig másképp történik”. Én is azok közé tartozom, akiknek fogalmuk sem volt, hogy az a rendszer összeomlik, és egy másik jön a helyébe. Annak a rendszernek a folytatását képzeltem el. Amit viszont erről a folytatásról gondoltunk, a munkákkal, amiket már együtt is csináltunk, azok csupa „Kasszandrák” voltak, ahogy itt elkezdett elindulni a piac, a nyolcvanas években. A szociálpolitikai koncepció, amin veled is dolgoztunk, egyfajta elővédharc volt, hogy mindazokat a kasszandrai jóslatokat, amiket akkor már láttunk: a társadalmi egyenlőtlenségek növekedése, a munkanélküliség veszélye, a társadalom kettészakadásának veszélye, a cigányprobléma stb., el lehessen kerülni valahogy. Senki nem mondta ki, de az erről szólt: hogy milyen közösségi politika kellene, hogy mindaz ne történjen meg, amit akkor már elég pontosan lehetett látni... De talán nem az a kérdés, hogy igazunk volt-e, talán még az se, hogy ezek a változások, amik a rendszerváltással parttalanul felgyorsultak, szükségszerűek voltak-e. Hogy másfélmillió munkahely elveszen, hogy hárommillió embernek tizenöt évvel a rendszerváltás után még ennyire rossz... – azt gondolom, ez nem volt szükségszerű. De még csak nem is ez az igazi kérdés. Számomra a fő kérdés: hogy ahogy én viszonyulok ehhez a mostani világhoz, mennyire hasznos? Nem egyénileg, hanem mennyire hasznos ennek a világnak, a jelennek, ami engem továbbra is izgat, és ahol válaszokat keresek. A kérdés az: nem kéne-e jobban igazodnom a realitásokhoz? Például ma realitás a gondolat, hogy csak az kapjon segílyt, aki megérdemli. Én viszont, mióta élek, azt gondolom: ha egy ember él, akkor joga van ahhoz, hogy éljen, és az csak egy következő kérdés, hogy tudok-e neki munkát adni. Na ezzel kapcsolatban teszem fel a kérdést: reális ez még, igaz ez még? De azt gondolom, hogy már nem tudok változtatni a gondolkodásomon...

„Dupla ennyit kellene élni”

– Medzihradszky Kálmánnal Klinghammer István beszélgetett az Akadémikusok Fórumán április 3-án.

Medzihradszky Kálmán vegyész, az ELTE professor emeritusa, az ELTE TTK egykori dékánja, az MTA rendes tagja 1928-ban született Rákoscsabán. Klinghammer Istvánt, az ELTE korábbi rektorát választotta beszélgetőtársul – oldott hangvétellő, humorral és iróniával átszótt beszélgetést folytattak a vegyészprofesszor életútjáról és az egyetem helyzetéről.

Klinghammer István: *Mint professzoromra, egykori dékánomra, atyai barátomra nézek fel a mai Tudós Klub vendégére. Az 1970-es évek óta ismerem Medzihradszky Kálmán professzor urat, és büszkén vállalom, hogy példaképemnek tartom az egyetemvezetésben, de általában oktatói és kutatói magatartásban is. Megtisztelő, hogy engem kért fel, hogy beszéljünk az életútjáról, amely még ebben a hónapban nagyon kerek évfordulóhoz közelít, és kívánok még sok szép esztendőket neki egészségben és boldogságban. Első, találó kérdésem az lenne, hogy hogyan választott pályát. Kedves Kálmán, hogy kerültél az akkori Pázmány Egyetemre?*

Medzihradszky Kálmán: Ugye nagyot csalódnátok, ha én tartanám magam a szabályokhoz, és nem lennék formabontó már az első percekben... Úgyhogy hadd ne válaszoljak még, és hadd mondjak néhány beköszöntő szót. Először is elnézést kérek, ha a tisztelt közönség valami komoly szólásra és ünnepi beszédre számított. Másrészt: idáig minden ilyen beszélgetésen jelen voltam, és volt néhány példa, ami elrettentett. Volt olyan beszélgető alany, Nagy Károly, aki az első kérdésre ötven percig válaszolt, de a fordítottja is ismeretes, Szabó Miklós például a negyven percig tartó kérdés után jutott először szóhoz, és a keltákról már alig tudott bármit is beszélni... Ezért mi megegyeztünk Istvánnal, hogy belevágunk egymás szavába. De mi is volt a kérdés? Hogy hogy a csudába keveredtem ide?

K. I.: *Ezt próbáltam nagyon kulturáltan megkérdezni.*

M. K.: Tizenhárom éves korom óta akarok kémikus lenni. Még mindig az szeretnék lenni, de most már nincs rá alkalom... Megvolt nekem Sztrokay Kálmán¹⁹ „Kis kémikus”-nak nevezett könyvecskéje, meg egy kémiai kísérletezőszekrény a szüleimtől, és én onnét kezdve már robbantam, színeztem, mindent csináltam a kémiában. Már akkor is igen nagy praktikus érzések voltak bennem, tehát én már akkor innovációval foglalkoztam, a gyakorlati applikációval, jól emlékszem a kémikus ifjúi múltam egyik konkrét pénzre váltható esetére. Ez a *lóverseny* nevű játék volt, rendkívül szellemes dolog. Egy vékony, könnyű fajsúlyú kenyérpapírra rajzolsz alulra négy darab kört, és egyet a tetejére, majd az egy felső körtől tömény káliumnitrát oldatba mártott hurkapálcával húzol minden célponthoz (a lenti négy körhöz)

¹⁹ Sztrokay Kálmán (1886–1956): író, természettudós. Széles körű tudománynépszerűsítő működést fejtett ki.

egy-egy vonalat. De nem egyeneset ám, hanem ravaszat: az egyik egyenesen indul, kacskaringózik, aztán egyenesen célba megy, a másik először kacskaringózik stb. A papírt megszáritod, a kálium-nitrát oldata hófehér, nem látszik, hogy bármi lenne a papíron. Aztán ha parázssal megnyomod az egy kört, onnét egyszerre négy kis tűzkígyó kezd el futni a cél felé – az indításkor fogadni kell, hogy melyik kígyó fog először beérni a célba, a fogadók fizetnek, a győztes kap valami díjazást. Akinek egyenesen megy, már üvölt a boldogságtól, aztán a cél előtt három centivel az a hülye vonal elkezd kígyózni, a mellette levő meg megelőzi... Fantasztikus sikerem volt ezzel, tíz fillérbe került egy ilyen papírlap, ez volt az egyik zsebpénzforrásom. De még mindig nem tudod, hogy kerültem az egyetemre. Az én középiskolám a szomszédos nyolcadik kerületben volt, az Állami Zrínyi Gimnázium, ami egy ropant kedves hely volt, a Tavaszmező utcában, ma hírhedt területnek számít minden szempontból. Ilyenkor dicsérni kell a középiskolás tanárokat, nekem is volt egy, természetrajztanár volt. Úgy győztem meg, hogy egyszer, mikor bementem a szertárba, a nagy akváriumban ráböktem az egyik halra, hogy: „Xiphophorus helleri!”²⁰ Attól kezdve végig egyesem vagy jelesem volt, vagy mi is? Keverem a dolgot, mert közben nekem is akad egypár unokám... Az egyik, vízről szóló felmérő dolgozatom után azt mondta ez a tanár: „Édes fiam, te természettudományos szakra mégy, a filoszokkal többet ne foglalkozz...” Először a Műszaki Egyetemre jelentkeztem, mert az érettségi utáni nyáron Alsóbélatelepen nyaraltunk, és ott volt egy professzor, Varga József műszaki egyetemi tanár, vegyész. Az állomásról én cipeltem a bőröndjeit hazáig, mondtam, hogy egyetemre akarok menni, ő pedig felajánlotta, hogy keressem fel őt, és ő majd segít. Hát el voltam „gázosodva”, hogy megyek a BME-re. Jelentkeztem, aztán két hét múlva ki volt írva, hogy: *nem nyert felvételt*. Életem nagy csalódása. Aztán valaki mondta, hogy a bölcsészkaron, a Pázmány Péter Tudományegyetemen van valami vegyészoktatás, bejelentkeztem, azonnal fölvettek, nem tudom miért... De rettentő szerencsém volt, mert ugyanabba az évfolyamba jelentkezett be feleségem ö nagysága is, aki először matematikát akart tanulni, de aztán kikötött a kémiánál. És mi lett a vége: már majdnem hatvan éve együtt nyúzzuk ezt az egyetemet...

K. I.: *Akkor tulajdonképpen az érettségi után kerültél be az egyetemre, és...*

M. K.: Általában így szokás.

K. I.: *...és a házasságba is...*

M. K.: Én becsülettel, négy éven keresztül udvaroltam, nem úgy, mint ma, hogy csinálunk egy próbaházasságot... A nyolcadik kerületből át Lágymányosra, át a hídon minden reggel, délben meg este, virágcsokrokkal, mindennel.

K. I.: *Az egyetemi évekről milyen emlék maradt benned?*

M. K.: Nehéz ezt már elmondani a fiataloknak: nagyszerű volt. Olyan teamek, baráti társaságok alakultak ki – '46-ban kezdtem, rögtön az ostrom után, egy tönkrement egyetemen, tönkrement városban, nyolcvan voltunk az évfolyamon, és tele

²⁰ Xiphophorus helleri: mexikói kardfarkúhal.

voltunk lelkesedéssel. Tehát akkor én ezt nem politikailag néztem, hanem úgy, hogy le vagyunk pusztulva, baj van, segíteni kell. És végig az egyetem alatt komolyan, mindenben segítettünk, amit csinálni lehetett: építettük az Úttörővasutat, Dunaújvárost (csak később lett Sztálinváros), Csillebércet – csupa ilyen nagyszerű dolgot csináltunk.

K. I.: *A nyári szünetekben?*

M. K.: Nem, év közben, ezek ilyen kampányok voltak.

K. I.: *Hogy hívták ezt a szakot?*

M. K.: Vegyész. Hivatalosan azt mondták, hogy szabadbölcészet, vagy ilyesmi, de vegyész szak volt. Aztán '48–49-ben már jött a Természettudományi Kar, aztán jött az ELTE név. Szóval a Pázmányon kezdtünk, az Eötvösön végeztünk, a bölcészen kezdtünk, a TTK-n végeztünk... 1950-ben kaptam diplomát, én júniusban végeztem, Hédi még elhagyott egy vizsgát szeptemberre, szeptember 2-án tette a záróvizsgáját, és 9-én gyorsan megesküdtünk.

K. I.: *Imponáló, hogy ennyire emlékszel.*

M. K.: Erre? Hát emlékeztetnek rá naponta...

K. I.: *Hogy alakult a pályakezdetésed?*

M. K.: Nagy csalódással kezdődött az egész. Az egyetem vége felé már nagyon jó szaklaboros voltam, egy színes témán dolgoztam, egy antrachinon festéket kellett szintetizálnom, féléves munka után végül kék lett, nagy élmény volt. Ez még Széki Tibor²¹ alatt volt, ő volt a szerves professzorom. Ő nyugdíjba ment, és akkor Bruckner Győző²² jött föl Szegedről, és azt mondta, hogy: kedves kolléga, itt maradhatna a szerves kémiai tanszéken, először gyakornoknak, aztán később meglátjuk... De úgy folytatta, hogy a téma a természetes poliglutaminsav szerkezetvizsgálata és szintézise lesz. Erre bennem egy világ dőlt össze, mert a poliglutaminsav nem színes, nem illatos, nem kristályos – csak egy óriásmolekula. Aztán ebből lett a peptidkémia Pesten.

K. I.: *Szóval abszolút egyenes utad volt.*

M. K.: Voltak közben kicsiny bukfencek, de ezek nélkül már unalmas is lett volna. Egyenesen ment végig. Aztán egy idő után elszakadtam az ilyen intenzív tudománytól, de ezt biztos fogod még kérdezni... Most kérdezhetsz.

K. I.: *Elkezdte a peptidokkal foglalkozni, és a kutatások nagy sikerrel jártak. '70-ben ezt állami kitüntetéssel honorálták... De mi történt addig?*

M. K.: A poliglutaminsav befejeződött nagyjából '59–60-ra. És akkor jött egy alkalom, hogy három komoly intézet, a miénk, és két társintézmény, a Kőbányai Gyógyszerárugyár (ott Pillich Lajos volt a főnök) és a Gyógyszerkutató (Varga László vezetésével) összeáll – két nagyon komoly peptidkémikus gyerek dolgozott náluk, Kisfaludy Lajos és Bajusz Sándor barátom. Szóval a három főnök meg a három kisebb samesz összedugta a fejét, hogy meg kellene szintetizálni a corticotrop hormonnak

²¹ Széki Tibor (1879–1950): gyógyszerész, vegyész, egyetemi tanár, az MTA tagja. 1934-től a budapesti egyetem bölcészeti karán az analitikai és gyógyszerészeti kémia ny. r. tanára.

²² Bruckner Győző (1900–1980): szerves kémikus, egyetemi tanár, az MTA tagja. 1949-ben hívták meg az ELTE Szerves Kémiai Tanszékének élére.

valami biológiailag aktív darabját. Ez egy harminckilenc aminosavból álló polipeptid, aminek már az első huszonnégy darabja biológiai aktív. Beosztottuk, hogy ki mit szintetizál meg, és abból csináltunk egy bioaktív vegyületet. '61-re elkészültek a szabadalmi bejelentések, elő lehet adni, és kimentünk Moszkvába egy Európai Peptid Szimpóziumra. '61 nyarán volt mindez, az volt az az év, hogy Gagarint föllőtték, a Mauzóleumban épp együtt lehetett látni Lenint meg Sztálint – lementünk, ott feküdt a két öreg egymás mellett rózsaszín fényben –, és bezárult a berlini fal... Pont, amikor mi kint voltunk Moszkvában. Képzeld el a német kollégákat, mikor meghallották, hogy nincs több átmenetel, maradtok itthon... Ezek az ismétlődő Szimpóziumokon alakultak ki a nemzetközi barátságok, sokat viccelődtünk. Moszkvában egyszer az autóbuszban mi magyarok együtt ültünk a prágaiakkal és a bécsiakkal: viccelődtünk is, hogy íme, Moszkvában újra együtt a Monarchia... Aztán hazatérve elhatároztuk, hogy megcsináljuk a teljes molekulát, harminckilenc aminosavból, ami az emberi szekvencia. Most abba ne menjünk bele, hogy miért kellett ezt megcsinálni...

K. I.: *Én sosem értettem, bár többször elmondtad nekem. De talán a vegyész hallgatóság tudná követni...*

M. K.: Nem, ahogy elnézem itt a kémikusokat, nem... de később ebből lett a nagydoktorim.

De előtte még erősen agitáltak, hogy legyek aspiráns. Akkor az aspirantúra azzal járt, hogy ki kellett volna mennem a Szovjetunióba, és attól borzasztóan féltem, úgyhogy nem lett belőle semmi. A kandidaturát aztán később be lehetett adni, de nem volt könnyű, mert az volt az úzus, hogy el kellett jönni vizsgázni egy egyetemi professzorokból álló kis bizottsághoz, és szóbeli vizsgát kellett tenni. Na nem szakmait, inkább politikait, hogy én alkalmas vagyok-e rá, hogy beadhassam a kandidátusi dolgozatot. Két éven át mindig visszadobtak, aztán rájöttem, hogy miért. Az első kérdés például az volt, hogy mi a véleményem a magyar mezőgazdaságról – egyetemi vizsgán, kandidaturára kémiából, logikus. Én azt mondtam, hogy nagyon rossz a véleményem, mert amikor lemegyek Pestről Ábrahámhegyre vonaton, akkor novemberben a kukoricaföldeken még ott áll a kukorica töretlenül... „Köszönöm, kolléga úr, ennyi elegendő, máskor tessék egy kicsit tovább fejlődni.” Az illető még ma is az ELTE-n van, ezért nem mondok neveket... A kandidátusi disszertációm az intramolekuláris transzpeptidációról szólt, ne kérdezd, hogy az micsoda.

K. I.: *Meg se tudnám ismételni.*

M. K.: Az még nem az ACTH.²³ Azt már félretettem a nagydoktorira. Utána jött az egyetemi tanári kinevezés a Szerves Kémiai Tanszéken, mindjárt 1970-ben. Közben elmentem egy évre Hédivel Amerikába, '68–69-ben kint voltunk egy évig a Yale-en, az egy nagy élmény volt.

K. I.: *Hogyan hasznosultak a kutatásaid a gyakorlatban?*

²³ Adrenocorticotrop hormon. Az ACTH a mellékvesekéreg hormontermelését szabályozó hormon.

M. K.: Néhány peptiddel és módszerrel kapcsolatos szabadalom hozott egy kicsike pénzt, alkalmazták is Kőbányán egy szintézis alapvető lépéseként. Az ACTH-ból nem lett semmi pénz, bár volt belőle millió szabadalom. Mondtuk pedig, hogy ebből lesz a sarokházunk – na lett is, tudod, az a háromszögű tortaszelet, több nem... Kiderült, hogy nagyon drága a szintézis, százharminckét kémiai lépés, hát az borzasztó sok... Közben jött már a szilárd fázisú peptidszintézis, ami sokkal olcsóbb volt, mint a mi klasszikus lombikmódszerünk.

K. I.: *Most a Kémiai Osztály osztályelnöke vagy. Hogy alakult az akadémiai pályád?*

M. K.: 1982-ben lettem levelező tag, de előtte kétszer buktam, hogy elegánsan mondjam, nem egyből sétáltam be. Az Akadémiának sose voltam alkalmazottja, de évtizedeken keresztül a szerves bizottságnak voltam a titkára, majd vezetője hat évig. Közben sok KGST-s meg akadémiaák közti együttműködésben vettem részt. Sokat nyüzsögtem. Nemzetközi viszonylatban a peptidszimpóziумokon voltam a Magyarországot képviselő állandó tag kb. 20 éven keresztül. Szóval sokat dolgoztam a szakmámon kívül, ma úgy mondanák: tudományszervező tevékenységet végeztem. Csak hát abban a pillanatban, amikor megpakoltak ilyen jellegű feladatokkal – és én elvállaltam őket, és tetszett is nekem, hogy ilyeneket csinálhatok –, kezdett a kísérletező laboratóriumi munkám háttérbe szorulni. Hogy utána egyáltalán valamennyit dolgozhattam laborban – csapat tagjaként –, az annak köszönhető, hogy mindig volt egy csomó kedves tanítvány, aki mellém állt, akit szervezetiesleg is hozzám lehetett kapcsolni...

K. I.: *De hát ez az élet rendje: először fölépítik az embert a tanárai, eljut a doktoriig, aztán építi magát a környezete segítségével, aztán már ő épít másokat...*

M. K.: Csak tudod, elvesztettem a labort magam alól. Akkor már nem én voltam az úr a laborban, hanem a munkatársaim. Az utódoknak önállóságot kellett hagyni...

K. I.: *De ez az iskolateremtés...*

M. K.: Sosem mertem ezt mondani, de ha rám fogják, elfogadom...

K. I.: *...ez az életpálya. Ha az ember már akadémikus, tovább már nehezen építi magát, akkor tovább kell adnia mindazt, amit kapott, szerzett. Ezért megy előre a tudomány. A mi múltunk nem a hátunk mögött van, hanem rajta állunk... Az egyetemi pályafutásod hogy alakult?*

M. K.: Volt olyan, hogy itt lehetett volna hagyni az egyetemet, és a Központi Kémián önálló csoporttal lehetett volna boldogulni, de elhatároztam, hogy akárki megharagszik érte, én bizony innét nem hagyom magam elzavarni... Úgyhogy maradtam. A Központi Kémián meg másodállásom volt, tizenöt éven át volt ott egy kutatócsoportom, megalakítottam a Molekulárfarmakológiai osztályt, én találtam ki a nevét – ma is így hívják, bár persze rég nem én vezetem. Aztán '73 táján Kátai Imre dékán kitálalt engem, hogy nagyon jó lennék a Kari Vegyész Szakbizottság titkárának... Kátai mondta, hogy: „Medzi, gyere föl, ez a föladat...”

K. I.: *Tényleg, ha szabad közbekérdezni, ez a Medzi név...*

M. K.: Le van rövidítve a nevem.

K. I.: *Tudom, de ez mikor kezdett kialakulni?*

M. K.: Ez már a középiskolától mindig így van, mindenütt spontán kialakul. Te se vagy mindig Klinghammer, néha csak azt mondják: a Klingi jön...

K. I.: *Elnézést, hogy privatizálok: volt olyan, hogy abszolút magyar volt a TTK vezetése: egy Medzihradsky Kálmán, egy Ruff Imre meg egy Klinghammer István... Néha láttam, amikor ennek hallatán visszahőköltek...*

M. K.: Úgy tűnik, hogy nem Vereckén jöttünk be... hanem valahogy már beleolvadtunk a nagy közösségbe. Szóval 1980-ig csináltam a titkárságot, és akkor Eörsi Gyula²⁴ idehívott, én lettem a nemzetközi és tudományos rektorhelyettes. Azt hittem, annyit fogok utazni, hogy csak na, de nem, mert mindig a rektor akart utazni, énnekem csak el kellett intézni az ő utazásait. Persze voltam én vele is külföldön nem egyszer, de egyedül csak a szocialista országokban, Nyugatra mindig Eörsi ment. Pedig hát én voltam a nemzetközi rektorhelyettes! Egyszer jött egy meghívólevél, hogy Tartuba²⁵ kell kiutazni egy jubileumra. Leszól a rektor, hogy „el kéne utazni ide Turkuba,²⁶ a szomszédba, nem vállalnád?” Hű, de boldog voltam: Finnországban sose voltam, gyérünk Turkuba! Rohantam az irodájába, rám néz Eörsi: „Nem Turku, Tartu! Turkut mondtam? Jaj, tévedés!” – azt mondja. De azért voltam vele egyszer Rómában, és az nagyszerű volt, nagyon szerettem az öreg, jó humora volt, az összes Karinthy-viccet elsütöttük. Maradtam volna rektorhelyettes tovább is, ha nem találta volna ki a TTK, hogy a Medzi jöjjön vissza dékánnak a Karra, mert meg kell oldani a matematikus problémát. Most mondom, hogy többet ma nem ejtem ki ezt a szót, Eörsi Gyula azt hitte, neki fogom megoldani, a karon sokan azt hitték, hogy nekik, úgyhogy végül mindkét oldal csalódott bennem.

K. I.: *A kar nem csalódott benned... Tudom, ekkor már én is ott voltam.*

M. K.: Hat évig voltam dékán, abból öt és felet Klinghammer Istvánnal közösen.

K. I.: *Hát, nincsen rózsza tövis nélkül...*

M. K.: Lidércnyomás... Kellott valami okos ember is abba a székbe...

K. I.: *Tulajdonképpen mi '45-től „büntibe voltunk”, mert sok helyütt az országban egyetemvárosok épültek – Veszprém, Miskolc... –, mi pedig nagyon árnyékban voltunk. Aztán a te idődben jött a rekonstrukció. Persze az egyetemnek az oktatás a fő feladata, de nem mindegy, hogy milyen körülmények között... Én már '60-tól voltam hallgató, de milyen mizerábilis viszonyok voltak az elhelyezésben! És mennyi terv volt, hogy hol lesz a TTK: a Fehér úton, vagy ott, ahol most van, vagy a lábas házak...*

M. K.: Azt a lábas ház makettet a közönség nem ismeri... A Trefort-kert műemlék jellegű, de hogy modern legyen, a jelenlegi egy-két emeletes épületek fölé, közéjük leengedett lábakkal terveztek egy nagy centrumot – tiszta Verne Gyula! A maketteket még láttuk. Borzasztó dolgok voltak...

K. I.: *Nagy küzdelmekkel alakult a TTK sorsa.*

M. K.: Szerencsére ez pont abban az időszakban kulminált, amikor mi ott voltunk. A rekonstrukció végül megindult, '86-ban tettük le Lágymányos alapkövét, a dékán-ságom közepén, '89-ben megvolt az ünnepélyes épületátadás, és őszre az egész

²⁴ Eörsi Gyula (1922–1992) az ELTE ÁJTK tanára, később az egyetem rektora is volt; haláláig az MTA Jogtudományi Intézetének az igazgatóhelyettese.

²⁵ Tartu: Észtország második legnagyobb városa, intellektuális központja. Itt van az ország legrégebbi egyeteme, melyet 1632-ben alapítottak.

²⁶ Turku: Finnország legrégebbi, a 13. században alapított városa, az egyik legjelentősebb történelmileg, mivel sokáig ez volt az ország legnagyobb városa. Az ország első egyetemét szintén itt alapították: a Turku Királyi Egyetemet (1640).

vegyész szak átköltözött oda. Ezt együtt csináltuk veled, az a rengeteg alku, bölcsészekkel, jogászokkal, mindenkivel...

K. I.: *Mindig az első lépés a legnehezebb. Te egy elég nagy időszakot látsz át, hogy alakult szerinted a képzés? Hogy alakult például a vegyészképzés? Amikor te voltál hallgató, mondtad, hogy nyolcvanan voltak, aztán a hetvenes években, és most, hogy látod...*

M. K.: Ebben nincs semmi poén, csak egy kis szomorúság. Úgy emlékszem vissza, hogy ide mindig lelkes diákok jöttek, akik szerettek volna vegyészek lenni, és ezeket ma nem nagyon látom. Én persze most már messze vagyok az oktatástól, 70 éves korunkban el kell menni nyugdíjba...

K. I.: *Azért továbbra is majdnem minden nap bejársz...*

M. K.: Dolgom most is van, még egy picike órát is megtartottam magamnak. Vizsgáztatáskor szenvedek egy csomót, hogy abból a közepesből csináljak egy jót, mert úgy érzem, hogy még a vizsgán is tanítani kell, megragadom az alkalmat... A rossz hallgató mindig egy órát vizsgál, a jót öt perc múlva kizavarom. A rossznak megpróbálok még egyszer elmagyarázni. De amikor azt mondja, hogy az elégséges is megfelel, akkor elbúcsúzunk egymástól... Ez nagyon benne van a társaságban, nem nagyon érdekli őket, semmi elhivatottságot nem látok bennük. Persze az én kis tapasztalataimból nem lehet nagy következtetéseket levonni, de mintha mindenhol ezt hallanám, hogy baj van.

K. I.: *Úgy tűnik, hogy egy Eötvös Józsefre, egy Trefort Ágostonra, egy Klebelsberg Kunóra most is szükség lenne, lenne feladat... Hogy látod te, mit ért el az egyetemünk, mondjuk a vegyészet területén az európai tudományosságban? Persze pontosan tudom, hogy naiv hit, hogy mi az európai egyetemek élvonalában vagyunk, én mindig boldog voltam, ha a másodvonásban meg tudunk kapaszkodni...*

M. K.: De hát hogyan lehet mérni a tudományos teljesítményt? Ez ma mindenhol kérdés, tudod jól, ha valaki valamit el akar érni, valakinek kinevezés kell, valakiből egyetemi tanárt csinálnak, habilitálni akar, vagy az Akadémiára szeretne bekerülni, akkor számolja, hogy hány dolgozata van, mennyi az impakt faktora... Próbálják parametrizálni a tudományokat, ami egy abszolút bolondság. Tudom, hogy ez olyan, mint a demokrácia: nagyon rossz dolog, csak jobbat nem találtak ki... De nem szabad abszolutizálni az egyetemek rangsorait, például ismerek egy kínai rangsort, ahol a Szegedi Tudományegyetem előbb van, mint az ELTE, mert ott van egy Nobel-díjas, Szent-Györgyi Albert, és az rögtön kétszáz pont az értékelésben, nálunk meg nincsen magyarnak kinevezett Nobel-díjas...

K. I.: *Ami azért érdekes, mert mielőtt elhagyta az országot, Szent-Györgyi a mi egyetemünkön volt professzor...*

M. K.: Én még láttam őt röplabdázni a Trefort-szobor mellett. De hát mégis a szegedi munkájából lett Nobel-díjas... Szóval ezekre a listákra én nem sokat adok. Szerintem a magyar egyetemek színvonala nem rossz. Minden egyes hallgatónk, aki kikerül külföldre, és sok kikerül sajnos, megállja a helyét, neves kémikus lesz belőlük. Csak sajnálom, hogy elmentek innen, és nem maradtak itthon. Hogy most a rangsorban hol állunk? Csak annyit mondanék még: Magyarországon mégiscsak az ELTE a legnépszerűbb intézmény... Még azt sem mondom, hogy a legjobb... Az egyik szak itt jobb, a másik szak ott. Mi nagyon büszkék vagyunk rá, ezt tudom...

K. I.: *Neked nagy szereped van abban, hogy a Kémiai Intézet így tartja magát. Még mindig aktív vagy, órát tartasz, osztályelnök is vagy, vannak más megbízásaid is. Az egyetem szintjén is. Mikor az egyetemünk először nehéz helyzetbe került a kilencvenes évek közepén, akkor Szabó Miklós rektor úr téged kért föl...*

M. K.: A válságbizottság. Sokakban rossz emlékként él. Sok mindent nem tudtunk megoldani, de a likviditásunkat megőriztük. Soha nem volt az ELTE-nek kifelé adóssága, igaz, hogy egyik óráról a másikra éltünk...

K. I.: *A mi egyetemünk a problémákat kívülről kapja, belül meg tudjuk oldani a dolgokat, a legrosszabbat kivédtük. A problémák mindig kívülről jöttek, a gazdálkodásunk sosem volt rossz, megőriztük az oktatás minőségét... Ezért mondom, hogy kéne egy Klebelsberg.*

M. K.: Persze, persze, mi jók vagyunk, csak ott följebb lennének jobbak...

K. I.: *Hogyne, tudunk egy vonalat húzni. [...] Más egyetemi szolgálataid is voltak. Egyszer tanúja voltam, amikor egy kertész kiadta neked a feladatot, hogy ha maradsz még, akkor locsolj meg... Tudni kell, hogy Medzihradszky professzor úr mindig nagyon jól tolerálta a legkülönbözőbb agyrémeinket. Aztán, ha letette a ceruzáját, elment a Botanikus Kertbe kikapcsolódni... Ott ki volt a főnököd?*

M. K.: Én voltam a magam főnöke. Tudtam, hogy mit kell meglocsolni, mikor kell meglocsolni, és nem engedtem beleszólni a kertészeket. Ezek a hobbik... Tény, hogy a dékánosság rettenetes dolog. Az ember azt hinné, hogy jó segítséggel, jó titkársággal csak mellékes dolog. Egy példa: egyszer válaszolni akartam Eörsi Gyula egy levelére, és az iktatókönyvben kerestem, lapozom, nem találok. Kérdezte a titkárnő, hogy mit keresek. Mondom, az Eörsi levelét keresem, nem találok se az Eörsinél, se a Rektornál. Mondja: „hát az L betűnél!” „Miért?” „Hát: Levél a rektortól.” Ez volt a titkárság... Fogadóóra kettőtől, hatig egymásnak adták a kilincset... Este nyolckor már mint a liba kivoltam. És olykor megcsináltam, hogy egy óra tájban, ha láttam, hogy nehéz napom lesz, azt mondtam, hogy „na most egy kicsit eltűnök”, és azzal kimentem a Botkertbe, volt kulcsom az üvegházakhoz. Nemcsak locsoltam, hanem ültettem is, csináltam emeletes kaktuszházat... Mindenekelőtt hoztam és beültettem vagy kétezer darab kaktuszt, addig volt ott kétszáz, így lett kétezer-kétszáz, az nem akármilyen. A Botanikus Kert mellett van a SOTE-kollégium, például azzal kellett dékánkoromban rengeteget harcolni, hogy a kollégiumból nagy bulik után kidobták a sörösüvegeket, és azok mind a nagy üvegház tetejére zuhantak, egyik üveg a másik után pattant el, és azokat tatarozni, ott fönny, rengeteg pénzbe került. Sokat kellett harcolni a SOTE rektorával, amíg ezeket rendbe lehetett szedni...

K. I.: *Beszélgünk a többi hobbidról is...*

M. K.: Itt már többen horkolnak.

K. I.: *Majd fölébresztjük őket. Az egyik nagy hobbid a bélyeggyűjtés.*

M. K.: Hagyjuk azt békibe', lányoknak szoktam mutogatni, tudod...

K. I.: *Akkor beszéljünk az ábrahámhegyi nemes fehéréről...*

M. K.: Az egy bor, a Medzi egy hülyesége a többi között.

K. I.: *Hallottam, hogy a világ egyik legdrágább bora...*

M. K.: Jobb bor bőven lehet, de hogy drágább nincs, az egyszer biztos. Nekem cirka ezer forintomba van a saját borom literje. Ez egy ötvenéves öreg szőlő, amit én 1980-ban nagy könnyelműséggel megvettem, tataroztattuk a pincét meg a présházat, beleköltve sok-sok-sok pénzt, lassan felújítva a szőlőt... Azt hittem, a gyerekek és

unokák majd csinálják, de nem is segítenek, nem is isznak. Volt olyan évem, amikor tizenkét hektó borom volt, de én két hektónál többet nem tudok meginni egy évben. Ha napi három decit iszom, az még csak egy hektó az év végéig. Eladni nem tudom, ára nincs...

K. I.: *Közösségformáló ereje is volt ennek a szőlőnek, a szüretnek a Medzihradszky családnál. Az egyetemi kollégák megjelentek mikrobusszal, óriási anyagi kárt okoztunk... De közben a társaság nagyon sok egyetemi dolgot meg tudott beszélni, olyan volt ez, mint egy szelep, nagyon sok problémát meg lehetett oldani, a tüskéket ki lehetett húzni...*

M. K.: Én mindig szívesen látok mindenkit, annyit ihattok, amennyi belétek fér... Ez egyébként úgy volt, hogy tíz óra tájban megérkeztek, olyan dél tájban elkezdtek egy kicsikét szüretelgetni, de kettőkor már éhesek voltak, ötkor meg már indultak vissza Pestre, mert sötétedett...

K. I.: *Hála istennek jó egészségben vagy. Milyen terveid vannak? Ismerlek, neked nagyon határozott életviteled van, a reggeli felkeléstől kezdve...*

M. K.: Föl szoktam kelni reggel, egész határozottan...

K. I.: *Van valami, a tanszéken, az Akadémián, a családban, Ábrahámhegyen, amiről úgy érzed, hogy még nincs kész?*

M. K.: Semmi sincs kész, ez a baj. Dupla ennyit kellene élni. Homo ludens típus vagyok, játzó ember. Sose akartam például Nobel-díjat, ahhoz éjjel-nappal gürizni kellett volna, így viszont ráértem kaktuszozni, bort termelni, sok időmet viszi el a filatélia is. Szívesen lettem volna botanikus is, a latin növénynevek még mindig beugranak. Mikor a történelmet nézegetem, az Árpád-házat például, lerajzolom a teljes családfát. A saját családfámat is megcsináltam, szeretem az ilyen rendszerezéseket. Imádom a zenét, Hédivel rengeteget járunk koncertekre. A kémiában már nem csinálok eredeti kutatást, de ha felkérnek könyvírásra, akkor nagyon szívesen... Nem várom, de valahogy úgy érzem, hogy ebben a korban előbb-utóbb már be kell üssön valami krach... Egyelőre nem tudom mi az, hogy betegnek lenni – de biztos, hogy leszek, hiszen senki se egészségesen szokott meghalni... A férfiak átlagéletkorán, a garanciális időn már rég túl vagyok, nagyon sok már nem lehet előttem. De hát ezt tervezni nem kell. Úgy kell tervezni, mintha örökké akarnék élni, kész.

„A tömegben lévő egyén pszichikuma sajátosan módosul”

– Pataki Ferencsel Somlai Péter beszélgetett
az Akadémikusok Fórumán október 16-án.

Pataki Ferenc szociálpszichológus, az MTA rendes tagja, az ELTE nyugalmazott egyetemi tanára 1928-ban született Szentesen. Somlai Péter szociológus kérdéseire válaszolva – szakmai pályájának sok központi témája mellett – meghatározó emberi élményeiről és a magyar társadalom aktuális problémáiról is őszintén beszélt.

Somlai Péter: Szeretettel üdvözlök mindenkit. Az Akadémikusok Fóruma eddigi életút-beszélgetéseit általában a kronológia szervezte, de én most megtörném ezt a hagyományt... Arra gondoltam, hogy beszéljünk azokról a témakörökről, amelyekkel most foglalkozol, és ezek kapcsán beszélhetnél a személyes élményekről, amelyek a vizsgálatokra indítottak. Az egyik témakör nagyon is aktuális: a rendszerváltás társadalomlélektani hatásának problémája. A cikked egyik következtetését idézem: „A mai helyzet egyik rákfenéje a polarizáltságból táplálkozó, már-már beteges pánpolitizáltság. A dolgok ilyenkor elvesztik valódi esszenciájukat, s csupán politikai vonatkozásaik és haszonelvű értelmezésük támaszt érdeklődést és figyelmet. Nem a valóságról folyik vita, hanem a helyére lépett nyelvi konstrukciókról.” *Miért van ez?*

Pataki Ferenc: Ha tudnám, rögtön egy mondatban összefoglalnám, de bízom benne, hogy a beszélgetés végére talán fény derül a dologra... Korunk a modern tömeg-társadalmak korszaka, a tömegmanipuláció időszaka, a politikában az érzelmek gerjesztése lép az ésszerű argumentáció helyére. A magyar történelem régi mintázatai élednek újjá, nincsenek pontos és tiszta fogalmaink ennek a valóságnak a kezelésére. Ha ilyen szavakat mondok: közhangulat, közérzés, közvélemény, közgondolkodás, mentalitás – ezek azonos dolgok? Az önök mindennapi hangulata, az önök mélyenszántó gondolkodásmódja vajon azonos módon működik? A mindennapi bosszúságok és a mélyen a zsigerekbe ivódott reakciók, nemzeti reakciók azonos jelenséget képviselnek? Először is, távolabbról indulva: hogy jutottam el én oda, hogy következtetéseket fogalmazzak meg arról, mi zajlik a társadalom mélyrétegeiben? Régi pesti tréfa, talán megengedhetem magamnak, hiszen én vagyok itt a korelnök: „– Azt mondják, az öregkornak is vannak örömei. – Legalább egyet tessék mondani!” Hát egyet tudok mondani: a megélt déjá vu élményeket nem lehet elvenni, és azok rendkívül sokat jelentenek, noha egy gyorsan mozgó világban az új generációk leginhetnek erre, hogy ti viszont sose voltatok fiatalok egy olyan világban, mint ez...

Ifjúkorom kulcsélménye, ami megszabta az érdeklődésem: a népi kollégiumok világa, olykor úgy emlegetik, hogy a fényes szellők nemzedéke. Ez egy valódi hungarikum: olyan mozgalomra, mint a népi kollégiumok mozgalma,²⁷

²⁷ A népi kollégiumi mozgalom a 1940-es évek elején indult, bentlakásos internátusok létesítésével akarták megteremteni a tanulás, az értelmiségivé válás esélyét a szegény sorsú, többnyire paraszti származású gyerekeknek. 1946 júliusában alakult meg a NÉKOSZ (Népi Kollégiumok Országos Szövetsége), amely a népi kollégiumi mozgalmat összefogó szervezet volt, 1949. július 10-én feloszlatták.

ami tíz-tizenkétezer, alulról üstököszerűen felívelő életutat egybemarkolt, nem volt példa, se a magyar történelemben, se máshol. Magyarországon a harmincas évek második felétől – részben a népi mozgalom, de Szabó Dezső indulatai nyomán is – sok minden megindul, legalább a gondolatok szintjén: a középosztály felfrissítése, a népi tehetségmentés, a Zilahy Lajos-féle Kitűnőek iskolája, Németh László és „a nép Eötvös-kollégiuma”, Teleki Pál nemzetnevelési programja, a népfőiskolai látás... A levegőben van valami, aminek a hullámán megszületik először a Bolyai Kollégium, '40-ben, megszervezője egy szentesi kubikusgyerek, kilenc testvérből a legkisebb, Budapesten végzett matematika szakon, Boros Lajos. (Egyébként most is él még, Floridában, 94 éves, '56-ban ment el. Gyárban dolgozott az ötvenes években, de a fiatal munkásoknak ott is matematikát tanított a gyárban. A gyár kultúrtermében adott elő, és meg akarta magyarázni a délköröket, épp ott volt egy Rákosi-szobor, úgyhogy megragadta, mert a kopasz feje épp alkalmas volt, hogy megmagyarázza a délköröket... Másnap már nem is tehettem be a lábát a gyárba...) Én húszéves koromban a NÉKOSZ egyik vezetője voltam – a történelem véletlenje, semmiféle érdemem nincs ebben. A szüleim parasztcsaládokba születtek, anyámék tízen voltak testvérek, az apámék öten, mert ott az apa korán meghalt, mind a két család a paraszttársadalomról letöredező család – az anyai család életvidám, derűs, kurucos, protestáns, az apai viszont szigorú, katolikus, fejkendő, zordabb, de vállalkozóbb szellemű család –, egy talpalatnyi földjük nem volt már, a két családfő tanyás gazda volt: remekül művelték másnak a földjét, részesművelőként... Sajátos lecke volt a NÉKOSZ, egy életre megtanultam azt, hogy nem jó kiszemeltnek lenni, mert akkor megfelelési kényszer alakul ki az emberben. Én csak azért tudtam tanulni, mert az apám első világháborús hadirokkant volt, de a tandíjmentességhez kitűnően kellett tanulni. Ilyenek voltak a kollégista társam is, muszáj volt megfelelni, ezen múlt a tanulás. Az eminens meg akar felelni, aztán meg akar felelni akkor is, ha a politika szemeli őt ki, ma is látom ezt a tünetet, fiatal szóvivőkön, akik meg akarnak felelni, mert kiszemelték őket... Érdekes, finom jelenségek, egy pszichológus számára csemegét jelentenek. Ez egy nemzedéki sors, sokan hasonló helyzetben voltak.

Ha most megnézzük elvonuló nemzedéktársaim nekrológjait, csaknem mindegyikben olvasható, hogy Györffy-kollégista volt, vagy népi kollégista volt. Az egyik legmegdöbbenőbb élményem szociálpszichológusként az volt, hogy amikor a hetvenes években és később a szétvert kollégiumok tagjai kezdtek összegyülekezni, a legöntudatosabbak a szakérettségizők voltak, akik '49 őszén kerültek a már nem népi kollégiumokba, de magukat úgy élték meg, hogy népi kollégisták voltak. Nagyon érdekes, hogy az ember öneszmélésében, az önmagunkról alkotott képünk, identitásunk épülésében hogy játszhat akkora szerepet egy mozgalom, amiben mindössze egy-két-három évig voltunk benne, hihetetlen intenzitása lehetett ennek egy nagyon fogékony korszakban. A magunk teremtette identitáskeretek mindennél erősebbek. Hogy tehát Nékosz nem volt előtte soha, mi megcsináltuk, Fidesz nem volt előtte soha, az érintettek megcsinálták, Rajk-kollégium nem volt, míg a közgazdász diákok '72-ben megcsinálták, és ma rendkívül büszkén viselik ezt a rangot... Ez mind elhátározó élmény, egyfajta eleven, nem frázisszerű, kollektivistikus élmény, aminek a magja a bizalom volt. Ez a szó kiürült. Egy bizalom nélküli társdalomban élünk,

mindenki hátrafele pislog. És aki egyszer egy ilyen közösségben létezett, ahol nem kellett sehova pislogni, megoszthatta a belső rezdüléseit, annak ez nagy élmény... A népi kollégiumoknak antiklerikális híre volt, de előttem van Varga Jóska barátom (Ady-kutató lett), amint egy fél év után azt mondja: „Nem tudom, miért mondják ezt, én olyan nyugodtan tudok itt imádkozni minden este.” Mindenki tudomásul vette azt, hogy másfajta nézetek is voltak...

A kollégiumban – '46-ban lettem Györffy-kollégista, az Újpesti Gimnáziumból kerültem oda – rendkívül intenzív szellemi tájékozódás zajlott, sok vita. Nagy vita folyt az akkori Bibó-cikkek körül is. '45 végén jelent meg Bibó egyik legjelentősebb írása *A magyar demokrácia válsága* címmel. Híres első mondata szerint a demokrácia válságban van, mert félelemben él, fél a kommunista diktatúrától és a reakciós restaurációtól, a nagyobb félelem a kommunista diktatúrától való félelem. A cikk fölött vita indult, amiben Lukács és Révai megszólalt. A kollégiumban jobbra Lukács ma már doktriner, antipszichologikus felszólalásának adtunk igazat akkor: hogy Bibó elpszichologizálja a társadalmi tényeket. Bibó viszont önérzetesen azt mondta – és utóbb eszméltem rá, hogy mennyire igaza van –, hogy a társadalom tömegérzúletei éppen olyan kemény és valóságos tények, mint a gazdasági tények. Ezt akkor nem láttuk, nem ismertük fel.

Aztán már szociálpszichológusként kezdtem el tűnődni az első tömegélményemen: 1938 őszén, a Felvidék visszacsatolásának másnapján, Szentendrén este a futballpályán fátklyás felvonulás van, ahova az iskolás gyerekeket is kiviszik, negyedik elemista vagyok, a fő jelszavak: Mindent vissza! Erdélyt vissza! Bácskát vissza! Az itt ülők nem kell, hogy emlékezzenek a nemzeti eufóriának arra a hullámára, amely akkor végigsöpört az országon, és ha a mai magyar valóságban a rendszerváltás után másfél évtizeddel regenerálódott érzelmi reakciók forrását keresik, akkor idáig kell visszamenni. A családokban, a mélyrétegekben, az érzületekben – ebben semmi irracionális nincs – öröklődő hangulatok kerülnek elő. Meggyőződésem szerint fogalmuk sincs, hogy az autókra tett Nagy-Magyarország matrica tulajdonképpen mifajta jelentést hordoz, hogy mit képviselnek ezzel. Ha belenéznének legalább a História legutóbbi számába, az 1910-es népszámlálás nemzetiségi térképére, látnák, hogy 1910-ben a Felvidék, Erdély és a Délvidék már régen elveszett, a szlovák, román, szerb lakosság évszázados bevándorlásának a nyomán már nem magyar etnikum lakta. Tehát a „mindent vissza” – azt hiszem – annak a magyar mentalitásnak a betegsége, amelyik nem a jövőt akarja előkészíteni, hanem a múlt hibáit akarja újracsinálni. Ha pedig nem lehet „mindent vissza”, akkor csak egy kiút kínálkozik, ez most elő is jön: a fajelmélet, a magyar hegemonia gondolata, hogy egyetlen államalkotó náció vagyunk a Duna-medencében, és kezdődik, hogy a Szvatopluk az ősi, vagy mi, vagy a dákok – ez egy iszonyatos versenyfutás, ami a múlt karámjába rekeszti be a képzelőerőt, és megfoszt bennünket a jövőtől. Széchenyi mondja: a Múlt elesett hatalmunkból, de a Jövendőnek urai lehetünk. Mi a múltunknak szeretünk urai lenni, és a jövő esik el hatalmunkból.

Még egyet tisztességgel meg szeretnék mondani, hogy világos legyen a kép – ma már nem értik, hogy a negyvenes évek közepén egy fiatal, pláne értelmiségi ember hogyan lehetett kommunista Magyarországon, ahogy a népi kollégisták egy tetemes része az volt... A témát szemérmesen be szokták burkolni, nem egy illendő téma, sok

gyalázat és méltatlan dolog, sok illúzió tapad a szóhoz. De ezektől elkülöníthetők az egyéni sorsok. Az én generációm egy részének kulcsproblémája: a folytonosság vagy a diszkontinuitás. '56 a katarzis éve, a katalizátor – már készül, mióta '55-ben kiderült, hogy a Rajk-per hazugság volt, és becsaptuk magunkat, a XX. Kongresszus leleplezése²⁸ stb. '56 őszén lezajlik egy pedagógiai tanácskozás Balatonfüreden, és ott megszületik egy érdekes megfogalmazás, talán Méreitől²⁹ származik, hogy innentől „a szocialista felvilágosodás korszaka” következik. Ez a korszak meggyőződés szerint most is tart: a szakadatlan önrevízió korszaka. Van két modell. Az egyik a köstleri: az állandóan burkot váltó ember (Köstler először megszállott cionista, elmegy kibucot szervezni, aztán megszállott kommunista és elmegy a Szovjetunióba, aztán megszállott antikommunista, majd élete végén az ezotéria és a parapszichológia híve ugyanolyan megszállottan). Ezzel szemben van William James kiváló amerikai pszichológusnak egy elmélete: hogy vannak egyszer és többször született emberek. Az egyszer születettek egyszer és mindenkorra eldöntik önmaguk lényegét, és ezen belül szakadatlan korrekcióval, önvizsgálattal igyekeznek saját létük tapasztalatait beépíteni magukba, ennyiben diszkontinuusan léteznek, de sose tagadják meg, hazudják el a múltat – igyekeznek jóvátenni a hibáikat.

S. P.: *Már szinte át is tértél a másik témára, amiről szeretném, ha beszélnél: az énszichológiára. Amikor mondtad, hogy erről fog megjelenni hamarosan cikked, azt mondtad, itt nemcsak az identitásról van szó, hanem... Kérlek, folytasd!*

P. F.: Ez egy nagyon nagy téma. Szeretném bevonni önöket a gondolatkörbe. Az embert nagyon sokféle jelzővel felékesítik, de az egyik alapvető jellemzője – Weöres Sándor nálam jobban megfogalmazza: „Kettő vagyok, alany és tárgy. Csak halál szülhet eggyé engem.” Magyarán az ember olyan lény, aki megismerő tevékenysége tárgyává tudja önmagát tenni, sőt érzelmei tárgyává is. Vannak énes érzelmeink, szégyelljük magunkat, büszkék vagyok, önértetünk, integritástudatunk van. Az ember az egyetlen lény, ami tudatában van léte végességének is. (Innen ered olthatatlan indítéka a transzcendencia iránt, mert valami módon a végesség élményét túl kell haladni – például úgy, hogy azonosulunk rajtunk túl lévő kollektívumokkal: családdal, nemzettel, emberiséggel, mozgalommal, amelyek időben túlélnek bennünket.) Az önreflexív aktussal viszonylag kevésbé foglalkozik a pszichológia, pedig az önismeret lehetősége egyike a legizgalmasabb kérdéseknek. A delphoi jósdán fel volt írva az örök parancs: ismerd meg önmagad! De mit kell megismerni, mi ez az én? A posztmodern korszak napjainkban az ént mint olyat kérdéssé teszi, azt mondja, hogy szituatív ének vannak csupán, helyzeti konstrukciók: ha randevúra megyek, ha szakmai minőségemben jelenek meg, ha politikusiban, mindig más-más az énem. És mint Peer Gynt hagyományának, nincs magva, ha lehántom a rétegeket, nem marad semmi... Igaz ez? Hát mégiscsak úgy van, hogy mindennapi érintkezésünkben elővételezni tudjuk a másik embert, tudjuk, hogy mire számíthatunk, bízhatunk-e benne... Lehet, hogy azért, mert ismerjük a világnézetét, temperamentumát vagy

²⁸ A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusa (1956. február) a Sztálin-korszaktól való távolodás, elhatárolódás fontos lépése, Hruscsov négyórás beszédet tartott „A személyi kultuszról és következményeiről”.

²⁹ Mérei Ferenc (1909–1986) a huszadik század egyik legjelentősebb magyar pszichológusa.

karakterét – ismerjük az énjét. Általában azt szokás mondani pszichológuskörökben, hogy a mai társadalomban rendkívül alacsony az önismereti kultúra. De mi az önismereti kultúra? Talán az, hogy tudjuk: mikor interpretálunk valamit, és mikor ragadjuk meg a tényeket.

A mai magyar közéletben álvalóságok vannak egymás mellett... Ha valaki egyszerre olvas jobboldali meg baloldali újságot, pláne az extrém változatokat, akkor két valóságot ismer meg. Nem a valóság más, hanem az interpretációk. A szavakkal valóban konstruálni lehet. Egyik rögeszmém a bűnbak-problémakör, a rendszerváltás után a bűnbakképzési folyamatok oly gyakran szóba kerültek, gyakran mondják, hogy politikusokat, egyéb személyeket „bűnbakká tesznek”. Csakhogy ebben a szóhasználatban félreértés van: az ószövetségi zsidóság saját bűnösségének volt tudatában, a saját bűntudatát ruházta rá a kiválasztott bakra és űzte ki a pusztába. Nálunk meg az a képzet alakul ki, hogy aki bűnbakot képez, maga az ártatlanság, és valaki mást nevez ki a gyűlölet tárgyának... Érdekes kérdés, hogy a huszadik századi nagy totalitárius mozgalmak miért a tömeggyűlölködésben fedezték fel a tömeg összekovácsoló erejét. Miközben elvétve láthattunk példát az ellenkező lehetőségre is, pl. Varsóban egymillió ember gyűlt össze II. János Pál miatt, amit a lengyel szociálpszichológusok agorális együttlétnek neveztek, az együttes hit és szeretet jegyében. De ez nem politikai mozgalom volt, hanem egy sajátos rítus, ami befejeződött az együttlét után. A politikai mozgalomban, amikor felmutatják a gyűlölet tárgyát, az osztályellenséget, a zsidót (Orwellnél: megtartják a gyűlölet percét),³⁰ ez eszköz a hívek összeforrasztására. Látszólag itt is bűnbakot mutatnak fel, de nem, ez a gyűlölet tárgyának felmutatása. Miért nem a szeretet? Talán azért, mert a szeretetnek nincsen gradációja: vagy van, vagy nincs, bináris. A gyűlöletnek viszont vannak gradációi az enyhe averziótól a legerősebb érzelmekig – ezt az antiszemitizmus esetében Bibó remekül elemzi. A gyűlölet sajátos érzelem, közel áll a bosszúhoz. Most foglalkoztat, hogy a gyűlölet és a bosszú politikai szerepét érdemes volna megnézni közelebbről. A bosszú mögött ott van a bibliai elv: a „szemet szemért” elve. Törzsi társadalmak ismerik a vérbosszú princípiumát. Szemérmesen nem szoktunk arról beszélni, hogy a cigány társadalom bizonyos rétegeiben elevenen él ez a tradíció, ennek a megállapítása nem rasszizmus, ez egy létező dolog, létezett a magyar őstörténetben, létezett a biblikus időkben. Létezik az erkölcsi szankció jogosságának problémája és létezik a szadisztikus motívum a bosszú hátterében – hogy választható szét a kettő? Az életünk tele van ilyen finomságokkal, és a politika a fogalmi egybecsúztatáson élőködik.

Mondok egy személyes példát: az én bűnbeesésem '47-ben a kékcédulás választásokkal kezdődött. A radikalizmus ifjúkorban erénynek minősül – minél öregebb vagyok, annál dühösebb vagyok a radikalizmus elvont értéké nyilvánításától...

³⁰ George Orwell 1984 című utópiájában az embereknek minden nap két percig a párt ellenségeiről készült filmet kell nézniük.

A Györfly Kollégiumban vagyunk, a Ludovika parancsnoka, Révai Kálmán³¹ a választás napján hazaküldi a Ludovika hallgatóit, mi pedig megjelenünk a vidékiek nevében, és magunkra húzva egy-két zubbonyt, leszavazunk azoknak a nevében, akik otthon is szavaztak. Hazatérünk: ez egy jó tréfa volt, igazi vagány dolog, forradalmi tett! Évek múlva egyik barátom mondta: a forradalmi fondorlat és a méltatlan manipuláció nem ugyanaz. Tessék nekem eldönteni, hogy hol választható ketté a kettő? Hol kezdődik a morálisan megengedhetetlen? A trójai faló mi volt? Fel lehet használni egy ellopott szalagot egy politikai hadjárat megalapozására? Ez egy trójai falóhoz hasonló jó stikli. De ha más lop? És akkor elindul egy szalaglopási hisztéria... Azóta se tudom, hogy mi a különbség a forradalmi fondorlat és a „cél szentesíti az eszközt” között... No de eléggé elágaztam...

S. P.: *Van egy korszaka a pályádnak, aminek már én is tanúja voltam. 1970-ben alakult meg a szociológiai tanszék a bölcsészkaron, én akkor kerültem oda – Ferge Zsuzsa és te voltatok, akiket Huszár Tibor megkért arra, hogy az ifjakat oktassátok. Erre annál is nagyobb szükség volt, mivel nem volt szociológusdiplománk, viszont tanítanunk kellett a szociológiát... Aztán csatlakozott hozzátok Cseh-Szombathy László is, és nagyon sokat tanultunk tőletek. Akkor a szociálpszichológia már nem volt idegen a számomra, de 1970-ben még kevés publikáció volt erről magyar nyelven – aki a szociálpszichológia szót meghallotta, nem mindig tudta, miről is beszélünk. A te ilyen irányú munkásságod nagy része is ezt követően ment végbe... Felírtam magamnak néhány publikációt, amik aztán előtérbe állították azt a fajta szociálpszichológiát, amit te műveltél: '71-ben a Diákéletmód Budapesten,³² '72-ben a Csoportkohézió.³³ Akkoriban nagyon foglalkoztatott az ifjúságszociológia és a csoportdinamika is. Aztán például az identitás, a George Herbert Mead kötet³⁴ is akkor jelent meg, amihez utószót írtál... abban már felmerültek azok a kérdések, amikről az inémt beszélteél. De az én kérdésem most általánosabb: hogy látod, mit jelentett a szociálpszichológia akkor és mit jelent ma? Arra kérlek, hogy ezt az egyszerű kérdést válaszold meg.*

P. F.: A kérdés nagyon egyszerű. A szociálpszichológia az embert mint társas lényt vizsgálja. Fejlődéslélektan azért van, mert az ember fejlődik, gondolkodás-lélektan azért, mert gondolkodik, munkalélektan stb. – ezek magukért beszélnek. Épp a te egyik munkádból tudjuk, hogy a magyar nyelv szerencsés, hiszen például az angolban a social egyszerre jelent 'társadalmi'-t és 'társas'-t, a magyar ezeket megkülönbözteti. Talán jobb a társaslélektan változat, hiszen a társadalomlélektan azt sugallja, mintha a társadalomnak lenne lelke, holott semmiféle kollektív lélek nem létezik. A tömeglélektan hajnalán hitték azt, hogy van tömeglélek – nincs. Arról van szó, hogy a tömegben lévő egyén pszichikuma sajátos módon módosul. Na most, hosszú ideig a szociálpszichológia fejlődése azért volt bizonytalan, nem csak Magyarországon, mert a pszichológia az individuumot, a magános egyént tekintette vizsgálódása

³¹ Révai Kálmán (1911–1950): vezérőrnagy, a katonai Kossuth Akadémia parancsnoka. A Ludovika Akadémián végzett, 1944-ben a kommunista párt tagja lett. A nyilasok Sopronkőhidára, majd Nyugatra hurcolták. 1945-ben ezredesként részt vett a Kossuth Akadémia megszervezésében. 1950-ben letartóztatták, elítélték és kivégezték, 1955-ben rehabilitálták.

³² Gazsó Ferenc, Pataki Ferenc, Várhegyi György: *Diákéletmód Budapesten*. Gondolat, Budapest, 1971.

³³ Pataki Ferenc, Hunyady György: *Csoportkohézió*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.

³⁴ George H. Mead: *A pszichikum, az én és a társadalom szociálbehaviorista szempontból*. [Ford.: Félix Pál, utószó: Pataki Ferenc]. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1973.

tárgyának. Joggal, mert az, hogy hogyan észlel, gondolkodik, érez, nyilvánvaló. De elemi kísérletekkel már a tizenkilencedik század végén világossá vált az is, hogy másképp viselkedünk, ha nem vagyunk egyedül: például azt találták, hogy ha horgászorsót teker fel valaki, és nézik, tehát publikum előtt csinálja, akkor sokkal gyorsabban teker. (Azóta tudjuk, hogy például futballmeccset nézők nélkül játszva a játékosok feleannyit teljesítenek, mint publikum előtt.) Van tehát egy társas effektus... Aztán ennek a vizsgálódásnak millió ága-boga lett.

Magyarországon is volt a társaspszichológiának hagyománya a két háború között is, az ELTE előzményében Dékány István³⁵ – jellegzetes katedraprofesszor volt, empirikus kutatásokkal nem foglalkozott – ilyen ismereteket is tanított. Braun Róbert már az első világháború előtt megírta egy erdélyi falu lélektanát,³⁶ nagyon érdekes szociografikus munka volt, a népiek nagyon sokat hivatkoztak is rá, tulajdonképp az ő munkáit folytatták tovább. 45 után a francia marxista, baloldali, vallon pszichológusok hagyományait haza transzponáló Mérei Ferenc kezdett iskolákban szociometrikus vizsgálatokat végezni. Ő egyébként a népi kollégiumoknak sajátos pedagógiai-pszichológia mentora volt, pedagógia szemináriumot tartott a kollégiumi központban. A Györffy-kollégistákkal csinált egy Rorschach-próbát, sajnos az Országos Levéltárnak ez a része, ahol ezt őrizték, '56-ban elégett. Annyit lehetett hallani, hogy ezek a paraszt- és munkásgyerekek mindenféle nyugtalanító tüneteket produkáltak, de hát ez csak szóbeszéd.

Persze, hogy mi lesz a szociálpszichológia jövője, egyáltalán, a tudományok fejlődése hová vezet, még nem tudható. A modern társadalomtudomány új irányt vesz például az oral historyval, az esettanulmányokkal – a tudomány hagyományosan a szabályszerűről szól, az általánosról, nem az egyesről. De az embert mélyen érdekli az egyéni, ezért is olvas irodalmat, ami az egyesről szól. Miért? Mert egyszer adatott életet élünk, csak egyetlen variációt valósíthatunk meg, de az életnek végtelen változatossága létezhet, legalább gondolatilag meg akarunk élni más sorsokat úgy, hogy elolvassuk őket. A nők nem szeretnék Anna Karenina sorsát megélni, de szívesen elolvassák. Belenézni a szomszéd ágyába, fazekába – miért? Pletykaéhség is, de van valami eredendőbb.

Bármilyen bizarr, nagyon keveset tudunk még az emberről. Újra és újra visszatér az egységes tudomány víziója – a filozófiai antropológia közelít ehhez, a pedológia is ilyesmi volt, a gyermektanulmány, mindent összegyűjteni a gyerekről. Na most felnőtt-tanulmány nincsen, de van egy érdekes fejlemény – a természettudományok rohamos expanziója és olyan ambíciója, hogy felfalják a társadalomtudományokat. Ha figyelik a modern molekuláris genetikát vagy etológiát – egyre hevesebben jelenti be azt az igényét, hogy maradéktalanul megmagyarázza az embert...

S. P.: *Valld be őszintén, te ebben nem hiszel.*

P. F.: Biztosan sokkal többet fogunk tudni az emberről ezek által, de az ember feltehetően kimeríthetetlen... A gonoszsága, az abszurditása, de a fejlődőképessége is.

³⁵ Dékány István (1886–1965): filozófus, szociológus, egyetemi tanár. 1942-től 1946-ig a társadalomelmélet tanára a budapesti egyetemen. Spekulatív „társadalomfilozófiai” kategóriákon alapuló rendszere szellemtudományi ihletésű.

³⁶ Braun Róbert: *A falu lélektana*. 1913.

Kulturális események

Kiállítás az ELTE Egyetemi Levéltár érmegyűjteményéből

február 25. – március 21.

A kiállítás rendezője, Vér Eszter Virág muzeológus megnyitó beszédében Lyka Károly művészettörténészt idézte, aki az érmeművészetet a szobrászat „Benjaminjának” nevezte kicsinysége és fiatalsága miatt, holott pénzerméket évezredek óta, a kereskedelem kezdete óta vernek.

Az érmék és plakettek egyéb szobrászati alkotástól legfőképpen abban különböznek, hogy a létrejöttük során használt sokszorosító technika révén számos példány készülhet belőlük. Az érme általában kerek és jellemzően mindkét oldala megmunkált, a plakett inkább négyszögletes, csak a színe hordoz fémbbe öntött felkészített, amellyel a társas élet valamely csoportja megtisztelti kimagasló tagját, vagy egy szervezet ünnepli vele alapítóját.

Noha a muzeológus elsősorban a magyarországi érmeművészet történetének kívánt tablót állítani, s így olyan kiváló művészek munkáit csodálhatták meg a látogatók, mint Beck Ö. Fülöp, Berán Lajos, Vastagh György, Pásztor János, Pátzay Pál, Edvi Illés György és Kisfaludy Stróbl Zsigmond, mégis: a szemlélő az érmekre, mint letűnt korok tanújeleire is rácsodálkozhatott.

Az egyesült Európa előhírnökei:

Görögök és görög kultúra a Kárpát-medencében

Kiállítás az Egyetemi Könyvtárban

március 27. – április 25.

A kiállítást március 27-én Michail Liapis, a Görög Köztársaság kulturális minisztere nyitotta meg. A megnyitón részt vett és beszédet mondott Dimitrios Kypreos, a Görög Köztársaság budapesti nagykövete, Hiller István oktatási és kulturális miniszter, Hudecz Ferenc, az ELTE rektora és Szögi László, az ELTE Egyetemi Könyvtár főigazgatója.

A Görög Köztársaság Nagykövetsége és az ELTE Egyetemi Könyvtár közös kiállítása az írott, kéziratos és nyomtatott emlékek tükrében mutatta be a több mint egy évezredes görög–magyar kulturális kapcsolatokat. Középpontjában fordítások, szövegkiadások és ritkán látható vagy alig ismert görög nyelvű emlékek álltak. A bemutatott tárgyak közül a legnagyobb kincs egy 1000 éves evangeliárium. A kiállítás további fontos dokumentumai a két kultúra együttélésének mozzanatait mutatták be a 18 és 19. századból. Ez utóbbiakat a hazai görögség korabeli szellemi vezetője, Zavirasz György, a 18. század derekán Magyarországon élt, világlátott, több nyelven beszélő kereskedő kézzel írott könyvei, illetve értékes könyvgyűjteménye képviselték. Zavirasz György több száz darabból álló könyvgyűjteménye mai állapotában is a görög–magyar kulturális kapcsolatok egyedülálló emléke.

A műtárgyakat az ELTE Egyetemi Könyvtár, a kecskeméti Görög Kulturális Központ, a Szentendrei Szerb Egyházmegyei Múzeum, a Nemzeti Múzeum, valamint az Országos Széchényi Könyvtár kincseiből válogatták a rendezők.

Sakura-ünnep: Ohanami a Fűvészkertben

április 5–20.

A 2007-ben első ízben, hagyományteremtő szándékkal megrendezett Sakura-ünnepen 2008-ban is rengeteg látogató ünnepelte japán módra a tavasz beköszönését a Fűvészkertben: letelepedtek a fűre vagy a padokra, és piknikezés közben gyönyörködtek a virágzó cseresznyefákban.

A cseresznye – akárcsak hazánkban – Japánban sem egy időpontban virágzik, ami részint a japán szigetek észak–déli irányú elhelyezkedése miatt, másrészt a különböző fajták eltérő virágzási ideje miatt alakul így. A helyi televíziók és rádiók időjárás-jelentéseiben igyekeznek előre közölni a virágnyílás várható idejét. A virágnéző ünnepeket (japánul *ohanami*) az egész országban mindenütt megtartják, a virágzás idejétől függően néhány hét eltéréssel. A cseresznyevirágok nagyon érzékenyek és finomak, alig néhány napig lehet megtekinteni a virágzó fasorokat, utána a virág-szirmok lehullanak. E pár napban a japán emberek családostul, kollégákkal vonulnak ki egy közeli parkba vagy kirándulóhelyre, ahol leterítenek egy pokrócot, ételt és italt visznek magukkal, esznek, isznak, tréfálkoznak, énekelnek, esetleg régi táncokat járnak.

A cseresznye virágzása azért igazán látványos, mert a többi fa lombfakadása előtt nyílnak a virágok, hatalmas, tömött gömbökben borítják a nemrég még kopár vesszőket. A sakurákat szépségük miatt nemesítik, fehér vagy rózsaszín árnyalatú, öt vagy több szirmú virágaik szerint osztályozva több fajtájuk is létezik, pl. a „Shiro-tae” vagy a „Mikumura gaeshi”.

A sakura sok művészeti alkotás témája, rengeteg vers és dal örökíti meg e nemes növényt. A virágnak szimbolikus jelentése van, mivel a virágok rövid élete a tisztaság és egyszerűség eszményét tükrözi. Az ohanami ideje alatt a Fűvészkert haiku – rövid, cseresznyevirágzás ihlette vers – pályázatot hirdetett.

Virágzó *Prunus serrulata* – sakura

A zsűri döntése alapján Kovács Máté bizonyult a legjobbnak, a következő haikuval:

*börtön a világ
négy fal közt raboskodás
csak az ég szabad*

Cseresznyevirágzás ünnep alkalmával ellátogatott a Fűvészkertbe Shinichi Nabekura, Japán nagykövete és a kulturális osztály vezetője, Hidero Takamizu. Az ELTE Botanikus Kert igazgatója, dr. Orlóci László végigkialauzolta őket a kerten, ahol megálltak a tavalyi látogatáskor elültetett emlékfa előtt is, mely a Fűvészkert és a Japán Nagykövetség gyümölcsöző együttműködésének első lépése volt.

...és divat lett a divat

Az Egyetemi Könyvtár divat- és társadalomtörténeti kiállítása a VAM Design Centerben április 25–27.

A 18. századtól teret hódító divat és vele a divatlapok eredetileg elsősorban nemcsak a ruházattal foglalkoztak, hanem azt a kívánatosnak vélt műveltségi szintet akarták bemutatni, amely a polgárság egyre gyarapodó – tehetősebb – rétegeinek boldogulásához, előrelépéséhez, sikerességéhez nagymértékben hozzájárulhatott. Az igényes folyóiratokban a különböző értekezések, esszék, elbeszélések, költemények mellett természetesen helyet kaptak az esztétikus társasági megjelenést prezentáló „műmellékletek”, metszetek.

Az Egyetemi Könyvtár gyűjteményének folyóirat-állományából 2007-ben az egész 19. századot és a 20. század első két évtizedét felölelő, színes és gazdag divat- és társadalomtörténeti kiállítást tárt a nagyközönség elé, korabeli illemszabályokkal, házassági és ismerkedési hirdetésekkel.

2008 elején a VAM Design Center megkeresésére az Egyetemi Könyvtár Fabó Edit az előző évi divat- és társadalomtörténeti kiállításának anyagából állított össze egy kisebb kamara jellegű tárlatot. A ritka és szép ábrázolások felhívták a figyelmet arra is, hogy milyen kincseket rejt az állomány.

A tárlaton nyomon követhető volt a divat és ezen keresztül az életszemlélet változása. Régen és manapság is az öltözködési stílusok és korszakok fő törekvése az emberi alak karcsúságának hangsúlyozása, amelyet a különböző korokban eltérő módon értek el.

Reneszánsz Év az ELTE-n: Mátyás király: Magyarország a reneszánsz hajnalán

Kiállítás az ELTE Egyetemi Könyvtárban
május 21. – június 20.

Az Egyetemi Könyvtár nagyszabású kiállítást rendezett a Reneszánsz Év program-sorozatának keretében *Mátyás király: Magyarország a reneszánsz hajnalán* címmel.

A tárlat írott, kéziratos és nyomtatott emlékek tükrében mutatta be a humanizmus emlékeit. A látogatók tizenkét corvina mellett megcsodálhatták Beatrix királyné egyik kódexét is. Bemutatásra kerültek Pier Paolo Vergerio és Vitéz János saját kezű bejegyzései, továbbá Janus Pannonius 11. századi, görög nyelvű, kéziratos evangéliumos könyve, III. Frigyes német-római császár egyik ősymotatványa, valamint Hess András budai műhelyének termékei is. A korabeli szerzetesi könyvkultúrát válogatott pálos-anyag és az Egyetemi Könyvtár nyolc nyelvemlékkódexe képviselte. A tárlaton megtekinthető volt az első magyar Dante-fordítás, illetve az első magyar nyelvű kottás népének is.

Der Bazar, 1880. március
(H. G. rajza, G. Br. metszése)

Múzeumok Éjszakája az Egyetemi Könyvtárban

június 21.

A könyvtár délután 18 órától éjjel 2 óráig – a tavalyi évhez hasonlóan – megnyitotta kapuit, és kulturális programokra invitálta az érdeklődőket.

Ezen az éjszakán még látogatható volt a *Mátyás király: Magyarország a reneszánsz hajnalán* című időszak kiállítás, a könyvtár- és egyetemtörténeti állandó kiállítás mellett. Az aulában kódexmásoló tudásukat is kipróbálhatták a gyermekek, közben Szent Iván-éji álmod idéző kórusművek csendültek fel, majd tánc-show és fergeteges dzsesszkoncert szórakoztatta a közönséget. Ismeretterjesztő előadásokat hallgathattak a vendégek a Bibliáról, a magyarországi reneszánsz időszakáról, a restaurálás műhelytitkairól, valamint a könyvtár legféltettebb kincseiről. Ezen az éjszakán felfedte kilétét a könyvtár fantomja, megtudhattuk, milyen varázslatos Budapest felett az ég, bebarangolhattuk az épület rejtett zugait, az olvasóktól elzárt helyiségeit.

A Biblia Éve az ELTE-n: Próféták által szólt néked az Isten

Bibliák az Egyetemi Könyvtárban

június 24. – szeptember 12.

Az Egyetemi Könyvtár a maga sajátos lehetőségeivel járult hozzá a Biblia Éve sokszínű programsorozatához. Magyarország legrégebb nyilvános könyvtára, az 1561-ben alapított nagyszombati jezsuita kollégium, majd Pázmány 1635-től működő jezsuita egyetemének örököse, számos szerzetesi könyvtár anyagának befogadója az ország második legnagyobb régikönyv-gyűjteményét őrzi. A könyvtár dísztermében nyílt kamarakiállítás a rendkívüli Biblia-kéziratok és korai, igen becses nyomtatott bibliakiadások közül válogatott. A humanizmus és reformáció legfontosabb európai és magyar nyomtatványain kívül látható volt legrégebbi kódexünk, Janus Pannonius 11. századi görög evangéliumskönyve, a bibliai szövegeket tartalmazó magyar nyelvemlékkódexek, az első magyar nyelven, Magyarországon nyomtatott Sylvester-féle bibliafordítás, valamint Káldi György katolikus bibliafordításának eredeti kézirata is.

Kulturális Örökség Napok az ELTE-n

szeptember 20–21.

Az ELTE Egyetemi Könyvtár az előző évi hagyományokat követve újra megnyitotta kapuit a Kulturális Örökség Napjain. Az érdeklődők előadásokat hallgathattak a könyvtár és az egyetem történetéről, a legendás Nyugat folyóiratról, a reneszánsz évhez kapcsolódóan Mátyás király könyvtárának, a Bibliotheca Corviniana sorsáról, a 16–17. századi könyvek restaurálásának technikájáról és a könyvkészítés történetéről. A díszterem tárlóiban az 50 éves Egyetemi Levéltár gazdag dokumentumanyaga várta a látogatókat, akik vezetett körsétán barangolhattak az 1876-ban átadott könyvtárpalota eklektikus stílusú épületében.

Az ELTE Fűvészkert kiállítása a botanika, a „fűvészet” tudományának első emlékeiről, az első hazai botanikus kert kezdeti tevékenységéről, a gyógynövények oktatásában

betöltött szerepéről nyújtott áttekintést. A botanikus kertek a reneszánsz kor szülötteként a 16. századtól kezdve szolgálták Európa egyetemein az orvostudományt, az orvostanhallgatók képzését.

Archivum Universitatis – 50 éves az ELTE Levéltára

szeptember 22. – október 16.

Az ország legrégebbi egyetemének archívuma idén ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját. Ennek tiszteletére nemzetközi konferenciát és kiállítást rendezett *Archivum Universitatis – 50 éves az ELTE Levéltára* címmel.

A múlt dokumentumai iránt érdeklődő nagyközönség számára is érdekesek a levéltár őrizetében lévő 17–19. századi egyetemtörténeti dokumentumok, mint a Pázmány Péter aláírásával hitelesített egyetemi alapítólevél, Mária Terézia 1780-ban kiállított díszes szabadalomlevele, a jogtudományi kar első, 1825-ből származó szigorlati jegyzőkönyve, Szentpétery Imre magántanári képesítésének iratai, vagy Pais Dezső nyelvész középiskolai tanári oklevele.

A nemzetközi konferencián a hazai egyetemi levéltárak mellett hét európai ország – Ausztria, Németország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia, Oroszország – egyetemi levéltárainak képviselői vettek részt. A konferencia témakörei voltak: az informatika alkalmazása az egyetemi levéltárakban, az adatbázisok készítése, az elektronikus iratok és honlapok.

Szögi László: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára, az ország első, legrégebbi egyetemi archívuma idén ünnepli fennállásának 50 éves jubileumát. A Művelődésügyi Minisztérium 1958. július 11-én keltezett engedélyével kerekén fél évszázada hagyta jóvá az ELTE Levéltárának létesítését. Fél évszázad már történelmi idő, ez alatt a kezdeti kis gyűjtemény az ELTE szakfeladatot ellátó – az egyetem történeti értékű iratait és tárgyi emlékeit feltáró, megőrző és kutatásra bocsátó – központi egyetemi hivatalává, a hazai felsőoktatás-történeti kutatások egyik elismert tudományos központjává fejlődött, a hazai levéltárügyben a speciális gyűjtőkörrel rendelkező szaklevéltárak körét gyarapítva.

Az ELTE Egyetemi Levéltár 1958-as felállítása a történelmi körülmények miatt sajnálatosan megkésett intézkedés volt. A budapesti tudományegyetemen a 19–20. század fordulójára az egyetemi iratanyag már jelentős méretűre növekedett, és a felélenkülő kutatások igényelték is e források feltárását.

Az egyetemi iratanyag szétagoltan, de nagyobb károsodás nélkül vésztele át a második világháborút. A kommunista diktatúra első éveiben felmerült az iratanyag elhelyezésének és rendezésének kérdése, de az akkori tudománypolitikai vezetés koncepciója szerint az egyetemnek a Magyar Országos Levéltárba kellett beszolgáltatnia dokumentumait. Ennek megfelelően 1951-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem 137 fm iratanyagot és 1953-ban – az országszerte lefolytatott selejtezések után – további 200 fm anyagot adott át a Magyar Országos Levéltárnak, ahol –

a rektorátus, a jogi és a bölcsészeti kar irataiból álló – összegyűlt egyetemi forrásanyagot rendezték, és kutatásra alkalmassá tették.

A sors fintora, hogy az így egybegyűjtött, rendezett körülmények közé került értékes forrásanyagot pont az Országos Levéltárban érte pótolhatatlan veszteség: 1956-ban a levéltárat ért orosz tűzvérségi találat következtében keletkezett tűzben megsemmisültek az egyetem 18–19. századi irat- és anyakönyvsorozatai. A hatalmas veszteség után Mátrai László, az Egyetemi Könyvtár főigazgatója 1957 januárjában már javasolta a megmaradt források ismételt felmérését, majd 1957. december 6-án egy bizottság, Székely György rektorhelyettes vezetésével részletes javaslatot készített az Egyetemi Levéltár felállításáról és feladatköréről. Ennek alapján született meg az egyetemi vezetés részéről az elhatározás, hogy a megmaradt és az ezután begyűjtendő források alapján végre létrehozza az Egyetemi Levéltárat, amely a Művelődésügyi Minisztérium engedélye alapján 1958-ban végül megkezdte működését.

A megváltozott jogi körülmények és tudományos-szakmai kihívások az ELTE Levéltárának jogállására és helyzetére is pozitívan hatottak. A döntő változást az egyetem 350 éves jubileumi ünnepségének előkészületei hozták, amelynek során 1978-ban az egyetemi vezetés határozott egy új, átfogó egyetemtörténet megírásáról. A forrásanyag feltárásának szükségessége erőteljesen felhívta a figyelmet a levéltár elhelyezési és egyéb gondjaira. 1982-ben sor került az Egyetemi Levéltár nagyszabású rekonstrukciós terveinek kidolgozására, majd az egyetem hivatalosan kérte a Művelődésügyi Minisztériumtól az intézmény szaklevéltárrá nyilvánítását. 1983. augusztus 22-én kelt a minisztériumi engedély, amelynek alapján, 1983. szeptember 1-jei hatállyal az Eötvös Loránd Tudományegyetem levéltárát szaklevéltárrá minősítették át, önálló szakmai irányítással és költségvetéssel.

1984-ben a levéltár igazgatói tisztségére Szógi Lászlót nevezték ki, akinek személyében egy az egyetemi levéltárosképzésben oktató tanár került a levéltár élére, így az elméleti oktatás mellett lehetőség nyílt a hallgatók szakmai gyakorlati képzésére is. 1984-től a levéltár személyzete három, majd négy főre bővült, így a korábbinál intenzívebb szakmai munka kezdődhetett meg. A személyi és tárgyi feltételek javulása lehetővé tette a szaklevéltár számára a szakmai szempontok jobb érvényesítését: a levéltár szervnyilvántartó lapok segítségével megkezdte az egyetem szervezeti egységeiben található történeti értékű iratok felmérését, és gyorsított ütemben folytatta le az iratbegyűjtéseket. A központi szervektől 1975-ig átvett anyagok mellett, az egyéb hivatali egységek, intézetek, tanszékek, személyi hagyatékok átvétele is megkezdődött, úgyhogy az iratanyag mennyisége hamarosan a háromszorosára növekedett. A rendszerváltás előtti utolsó évben, 1988-ban a levéltár megjelentette első repertóriumát, amely összefoglalta a szaklevéltárrá alakulás utáni négy év jelentős begyűjtési, rendezési és segédletkészítési munkálatait és részletes tájékoztatást adott az egyetem akkor összegyűjthető legrégebb forrásairól, mintegy 536 folyóméter levéltári anyagról. A levéltár egy kisebb muzeális gyűjteménynek is helyet adott, mivel az ötvenes évek végén tervezett Egyetemi Múzeum nem alakult meg. A gyűjteményben éremtár, fényképtár, egyetemi díszruhák és az egyetemi jubileummal kapcsolatos emléktárgyak, oklevelek kaptak helyet. A muzeális anyag rendszeres és szakszerű gyarapítására nem volt kapacitása a levéltárnak, ezért a gyűjtemény csak esetleges átvételekkel bővült. Létrejött továbbá a levéltárban az akkori technikai feltételeknek

megfelelően a nem irat típusú adathordozók kölöngyűjteménye, a videotéka és hangarchívum.

Az ezredfordulóra már mintegy 1100 folyóméter iratanyaggal rendelkező levéltár számára nem volt könnyű megfelelő helyet találni. A megoldást a levéltár igazgatója – az Egyetemi Könyvtár főigazgatói tiszttét is betöltve – kínálta, helyet ajánlván a könyvtárban a levéltár számára. 2004 végén tehát a levéltár az iratanyag egyharmadával beköltözött az Egyetemi Könyvtárba, ahol irodahelyiséget, kutatótermet és egy raktárrészt biztosítottak számára, míg az anyag nagyobbik része a Nagyvárad téren bérelt külső raktárban került elhelyezésre. Noha ennek a megoldásnak is voltak előnyei, hiszen a Ferenciek terén központi elhelyezése révén – a bölcsészkar közelében – megugrott a levéltárban érdeklődők, kutatók száma, mégis a két helyen történő működés megnehezítette a szakmai és hivatali munkát. Ezért a következő évben, 2005-ben a levéltár elfogadta a kínálkozó lehetőséget: miután a volt egyetemi nyomda Maglódi úti épülete a nyomda elköltözése miatt megürült, az egyetem ezt felajánlotta a levéltár számára. Az épület funkcionális átalakítása után két ütemben, 2005 őszen és 2007 őszen a teljes iratanyagát kiköltöztette a Maglódi útra, ahol fennállása során a levéltár először jutott egy teljesen önálló, saját épülethez. Az épület mintegy 800 m²-en öt nagy raktárhelyiséggel, kutatóteremmel, több irodával, szociális helyiségekkel rendelkezik. A raktárak mintaállványozottak (egyikük tömör polcrendszerrel), ahol a mintegy 1300 folyóméter irat elhelyezése mellett további gyarapodásra is van kapacitás.

Jelenleg az Egyetemi Levéltár 121 fondjában 1300 folyóméter iratot őriz. A fondok mindegyike középszinten rendezett, róluk újabban már csak elektronikus formában készítjük el a segédleteket, amelyeket honlapunkon folyamatosan frissíteni fogunk. Mind fondjegyzékünk, mind repertóriumunk elektronikus változatban olvasható és használható a levéltár honlapján.

A levéltár kutatottsága az iratok speciális jellegénél fogva közepesnek mondható, az utóbbi években egyre növekvő. Az 1971-től meglévő nyilvántartások szerint 1982-ig évente átlag 10–24 kutató 30–90 esetben kereste fel a levéltárat. Az 1985 utáni évtizedben az évi kutatók száma 30–75 között mozgott, a kutatási esetek száma pedig 80–180 közé emelkedett. A kilencvenes évek elején némi visszaesés volt tapasztalható, majd 1995 után évente a kutatók száma stabilan 30 és 50 között mozgott, a kutatási eseteké pedig az utolsó tíz évben elérte az átlag 200 esetet.

Az egyetemi levéltárak nemcsak az egyetemi forrásanyag őrzőhelyei, hanem egyben az egyetem- és tudománytörténeti kutatások központjai, illetve koordinálói. Az ELTE levéltárában az ilyen típusú kutatások a megalakulás után mintegy két évtizeddel kezdődtek el. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán az 1970-es évek közepén indították útjára az egyetem történetére vonatkozó *Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetéből* című sorozatot, amelynek szerkesztését 1983-tól a levéltár igazgatója vette át. Az említett sorozat nemcsak számukra, hanem valamennyi, az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetével foglalkozó tudományos kutatónak publikálási lehetőséget kínált. A rendszerváltás után, az anyagi feltételek javulása okán is, felgyorsult a könyvkiadás. 1990-től a sorozat újabb kötetei jelentek meg, napjainkban a 25. kötetnél tart. A sorozatban forráskiadvány, tanulmánykötet, adatár, monográfia egyaránt helyet kapott.

Az Egyetemi Levéltárban elkezdődött egyetemjárás-kutatás néhány éven belül a magyar peregrináció nagyszabású alapkutatói projektjévé szélesedett, amely a különböző európai egyetemeken az újkorban (1526–1918) tanult magyarországi diákok teljes adattárának összeállítását célozta meg. A Szögi László által elindított peregrinációkutatás úttörő jellegű a magyar történetírásban: az Európa különböző egyetemein, akadémiáin tanult magyarok külföldi forrásanyagának feltárásának eredményeként hatalmas adattömeg támasztja alá a magyar értelmiség külföldi képzésének tényét, igazolja a történelmünk során folyamatosan fennálló kapcsolattartásunkat Európa szellemi-tudományos életével. A lassan 20 éve tartó kutatói projekt során 21 európai országban, mintegy 120 közgyűjteményben, összesen 215 egyetem és főiskola forrásanyagának feltárásával mintegy 96 ezer peregrinus diák adatait tartalmazó hatalmas adatbázis készült el.

Az ELTE levéltára tudományos tevékenységében az utóbbi évtizedben egy harmadik irány is kibontakozott: a külföldi egyetemeken több évtizede folyó forráskiadási tevékenység mintájára elkezdte a hazai felsőoktatási intézmények – közöttük a már megszűnt vagy a trianoni határokon kívül került felsőoktatási intézmények – forrásainak, első körben a hallgatók névsorának és adatainak feltárását és kiadását. Ezek az adattár formájában megjelenő forráskiadványok, illetve a nem közvetlenül az egyetem történetéhez kapcsolódó monográfiák egy harmadik kiadványsorozatban kerülnek publikálásra. A rendszerváltozás után 10 évvel az ELTE levéltára, mint a hazai egyetemtörténeti kutatások egyik műhelye, vállalkozott a *Felsőoktatás-történeti Kiadványok* című sorozat felelősségére és gondozására. A hasonló címet viselő „új sorozat” első kötete 2000-ben jelent meg és immár a 7. kötete került publikálásra.

Az ELTE levéltárának nemzetközi kapcsolatai gyakorlatilag a nyolcvanas évek közepétől kezdtek kiépülni, párhuzamosan a peregrinációkutatás megindulásával és folytatásával. Napjainkra kapcsolataink Közép-Európa szinte valamennyi jelentős múlttal rendelkező egyetemének levéltárával kiépültek. A történelmi kapcsolatok és kölcsönösen érdekes források mennyiségére való tekintettel a legintenzívebb kapcsolatot a Bécsi Egyetem Levéltárával építettük ki, de Bécs valamennyi felsőoktatási archívumával van kapcsolatunk. Ebben az esetben kölcsönösen veszünk részt egymás rendezvényein, sőt 2-3 alkalommal közös konferenciákat szerveztünk. Jó kapcsolatunk van Prága, Brünn, Bratislava (Pozsony), Krakkó, Graz egyetemi levéltáraival. Németország szinte valamennyi egyetemi levéltárában kutattunk, de élénkebb szakmai kapcsolatot Heidelberg, Berlin, Jéna, Halle, Tübingen, Greifswald és Drezda egyetemi levéltáraival építettünk ki.

A levéltár igazgatója vezeti az Magyar Tudományos Akadémia Egyetemtörténeti Albizottságának munkáját, és egyben egyetlen magyar tagja a Nemzetközi Egyetemtörténeti Bizottságnak.

Ginkgo napok a Fűvészkertben

október 4-5.

Az ELTE Fűvészkertben idén is megrendezték a korábbi években már nagy sikert aratott Ginkgo napokat. A programsorozat középpontjában a kínai kultúra állt; a Konfuciusz Intézet hallgatói élménybeszámolóját a *Kínai növények a magyar kertekben* című előadás, majd közös teakészítés, tajcsi- és kungfubemutató és kalligráfiaoktatás követte. A programokat az ELTE Konfuciusz Intézete több közreműködővel szervezte, az esemény fővédnöke a Kínai Népköztársaság nagykövete volt.

Ginkgo biloba

A rendezvény ideje alatt Szabó György *Pillanatképek – Kína*

egy amatőr fotós szemével című fotókiállítását tekinthették meg az érdeklődők.

Ebben az évben is örökbe lehetett fogadni dézsában nevelhető törpe ginkgofákat. A fácskákat az örökbefogadók hazavihették, vagy a Fűvészkertben hagyhatták, ahol a névtábla örökre hirdeti az adományozót.

Nyugat – emlékezés a 100 éves folyóiratra

Kiállítás az Egyetemi Könyvtárban

október 20. – november 6.

Az Egyetemi Könyvtár és a Bölcsészettudományi Kar Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet Toldy Ferenc Könyvtára kiállítást rendezett a *Nyugat* folyóirat első megjelenésének 100. évfordulójára. A *Nyugat* alkotói közül többen – Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula és mások – a Pázmány Péter Tudományegyetem, azaz az ELTE elődjének hallgatói voltak. A tárlókban eddig ismeretlen levéltári és oktatási dokumentumok, iratok, illetve kevésbé ismert nyomtatványok meséltek a lapról, bemutatva azt a korhangulatot, amely első megjelent számától az utolsóig körülvette.

Az el nem vezett, de megtalált képek

Kiállítás Roger Fenton fotográfiáiból az Egyetemi Könyvtárban
november 20. – 2009. február 27.

Az Egyetemi Könyvtárban rendezett Fenton-kiállítás a 2006-ban előkerült szenzációs leletet, Roger Fenton (1819–1869) tizenkét eredeti fényképe mellett az angol fotográfia úttörőjének a korabeli fényképezés szinte minden műfaját felölelő, sokszínű munkásságát is bemutatta. Fenton épületfotói, városképei, csendéletei, látképei, a krími háborúban készített hadifényképek, orientalizáló életképek és műtárgyfényképek reprodukciói a szerző szerteágazó érdeklődésére vetnek fényt, s arra a törekvésére, hogy az új technikát a képzőművészet méltó versenytársává tegye.

Az Egyetemi Könyvtár számos 19. századi, fényképekkel illusztrált, értékes hazai és külföldi kiadványt őriz, melyek közül néhány Fenton-korabeli, angliai kiadású könyvet a kiállításon is bemutatnak. Egy színezett fényképekkel díszített orvosi könyv és az indiai népcsoportokat bemutató hatkötetes sorozat mellett azt a pompás albumot is láthatják az érdeklődők, amely a British Museum ún. Elgin-márványairól készített 82 felvételt tartalmazza. Az Elgin-márványokról – a British Museum fotográfusaként – Fenton is számos kiváló fényképet készített.

Roger Fenton: A castletoni híd Braemorban (1856)

Egyetemi Színpad 2008-as éve

2008 tavaszán és őszén rendezték a „Színváltások” 2. és 3. fesztivált, mely befogadó helyet is talált magának a fiatalok által kedvelt belvárosi kulturális centrumokban, a Sirály és a Tűzraktér színpadán. A többnapos fesztivál telt házas előadásai bizonyítják, hogy igény és szükség van az egyetemi színjátszásra, a maguk által szervezett, előadott művészi élményekre. A novemberi fesztivál kiemelkedő eseménye volt Jordán Tamás József Attila-előadása (*Szabad ötletek jegyzéke*), melyet fiataljaink felkérésére, egyetemi színpados múltjának is adózva vállalt el.

Az ELTE „Egyetemi Színpadaként” működő társulatai közül kiemelkedő teljesítményt nyújtott a Radikális Szabadidő Színház, mely Formanek Csaba vezetésével – a Színváltások fesztivál szervezése mellett – 2008-ban a *Kaleidoszkóp Versfesztiválon* versszínház kategóriában különdíjat: 1 millió forintos promóciós lehetőséget nyert, Rakovszky Zsuzsa verseire készült *Zsiráfivóhely* című előadásával, a *VII. Nemzetközi Egyetemi Színjátszó Fesztiválon* pedig különdíjat kapott a Brutus című előadásban nyújtott intenzív színészi jelenlétéért.

Az ELTE Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar jubileumi éve

Január 22. A Magyar Kultúra Napja alkalmából az ELTE Bartók Béla Énekkarát, Egyetemi Koncertzenekarát a magyar zeneművészet fejlesztéséért és külföldi megismertetéséért Csokonai Vitéz Mihály Közösségi Díjjal tüntette ki dr. Hiller István miniszter.

Január 26. A Marczibányi téri Művelődési Központban a Csokonai-díjjal kitüntetettek műsorára került sor. A gálaesten zenekarunk Bartók Béla *Román táncok* című művét adta elő.

Március 8. Egyetemünk aulájában az Egyetemi Koncertzenekar hangversenyt adott abból az alkalomból, hogy napra pontosan 50 évvel korábban volt az első zenekari koncert. Szólistaként közreműködött Rolla János Kossuth-díjas hegedűművész és a zenekar koncertmestere, Dúlfalvy Éva hegedűművész.

Március 16. A Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében a Művészetek Palotájában megrendezett „Eurofestivalchoir” koncerten énekkarunk működött közre.

Május 9. A Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar ünnepi koncertet adott az Egyetemi Templomban, ahol bemutatták Tóth Péter – egyetemünk megrendelésére készült – művét (Tóth Péter – Pázmány Péter: *Hymnus de Magna Hungariae Regina*).

Június 25–29. A Bartók Béla Énekkar és az Egyetemi Koncertzenekar a XV. Tiszazugi Zenei Fesztiválon vett részt Kunszentmártonban.

Szeptember 21. A Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar ünnepi hangversenyt adott a tihanyi apátságban.

November 9. Az Egyetemi Könyvtár dísztermében jubileumi kiállítás nyílt az énekkar 60., a zenekar 50., valamint dr. Baross Gábor Liszt Ferenc-díjas, érdemes és kiváló művész karnagyi pályájának 60. éve alkalmából.

November 14. Egyetemünk aulájában adott hangversenyt a Bartók Béla Énekkar és az Egyetemi Koncertzenekar.

November 16–24. A Bartók Béla Énekkar és az Egyetemi Koncertzenekar szervezett izraeli turnéján Tel-Avivban és Jeruzsálemben koncertezett.

December 20. A jubileum záróhangversenyén, a Gólyavárban dr. Hudecz Ferenc rektor köszöntötte az együttest.

Az ELTE Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar

Egyéb események

ELTE Állásbörze

április 2–3.

Az ELTE Karrierközpontja 2008-ban másodszer szervezte meg összegyűtemi állásbörzét a lágymányosi campus gömbaulájában.

A megnyitóünnepségen beszédet mondott dr. Hudecz Ferenc, az ELTE rektora, a rendezvény védnöke, dr. Lamperth Mónika szociális és munkaügyi miniszter, a rendezvény fővédnöke, Bajnai Gordon önkormányzati és területfejlesztési miniszter, a rendezvény fővédnöke megbízásából dr. Magyar Bálint, a MEH államtitkára és Forgó Melinda, az ELTE Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központ vezetője.

Az ELTE Állásbörze hiánypótló szerepet tölt be. A szervezők célkitűzése, hogy az Állásbörze a munkaerőpiac, a gazdasági élet, illetve a felsőoktatás szereplőit megismertesse egymással. Ennek érdekében az állásajánlatokon kívül nagy számban voltak a kiállításon ingyenesen igénybe vehető tanácsadási, illetve egyéb szolgáltatási lehetőségek, többek közt személyre szabott karrier-tanácsadás, vállalkozási tréning, önéletrajz- és motivációslevél-írás, tréneri pálya ismertetése.

ELTE Fogadás

május 8.

A 2006/2007-es tanévben hagyományteremtő szándékkal újtára indított rendezvény folytatásaként, 2008. május 8-án, a lágymányosi campus gömbaulájában másodszer rendezték meg az ELTE Fogadást. A fogadás célja: köszönetnyilvánítás azért a munkáért, melyet az ELTE dolgozói egyetemünkért végeznek.

Köszöntőjében dr. Hudecz Ferenc rektor hangsúlyozta, hogy a magas színvonalú, itthon és külföldön is versenyképes oktatás és kutatás nem képzelhető el azok nélkül,

ELTE Fogadás a gömbaulában

akik mindennapi helytállásukkal segítik az oktatók, a kutatók és hallgatók munkáját. Kiemelte, hogy az ELTE nem lehetne sikeres a munkatársak odaadó, de egyben konstruktívan kritikus tevékenysége nélkül.

Az elismerés és köszönetnyilvánítás mellett a rektor úr beszámolt az elmúlt év legjelentősebb eredményeiről. Nagy örömmel hangsúlyozta, hogy az ELTE – a jelentkezések

alaján – ismét az ország legnépszerűbb egyeteme, kiemelte azokat az erőfeszítéseket, melyek a mesterszakok létesítését lehetővé tették és beszámolt arról, hogy egy friss, a felsőoktatási diplomákat értékelő munkaerő-piaci elemzés szerint az állam- és jogtudományok, a természettudományok és a bölcsészettudományok területén az ELTE adja a legértékesebb diplomát.

Az egyetem eredményeit és további terveit összefoglaló köszöntő után állófogadás melletti kötetlen beszélgetés, majd meglepetéskoncert következett. Nagy sikert aratott a Lumen Christi gospelkórus fellépése, amelynek vezetője Gergő Lajos, az ELTE Informatikai Kar Numerikus Analízis Tanszékének docense.

Dr. Balogh János szobrának avatása Lágymányoson

június 17.

Dr. Balogh János a Kossuth- és Széchenyi-díj, a Magyar Örökség Díj és a Corvinlánc kitüntetettje, ökológus, zoológus mellszobrának ünnepélyes avatására 2008. június 17-én a Pázmány Péter sétány 1/C („Déli épület”) földszintjén, a Biológiai Szakgyűjtemény előtti hallgatói közösségi térben került sor.

Méltatásában dr. Michaletzky György, a Természettudományi Kar dékánja elsősorban a jövőnkért, a természet- és környezetvédelemért mindig harcba szálló professzorra emlékezett.

„Hazánkban először hívta fel a figyelmet azokra az összefüggésekre és problémákra, amelyek a bolygónk múltbeli és jelenlegi működésével kapcsolatosak. 2000-ben Az elfuserált úrhajóból vissza a faluba című interjújában így fogalmaz: »Létezik egy matematikailag kódolt, képlettel leírható üzenet, amely már a karbonkorszakban, amikor az első szárazföldi erdő, a páfrányerdő kialakult, megfogalmazódott. Az üzenet lényege: ember értsd meg végre, hogy a te rendszered, a bioszféra véges rendszer, s abba csak olyan emberi rendszert lehet beletervezni, amely belefér.«

Ennek a kérdéskörnek szentelte életét, minden fórumot megragadott, könyvet írt, rádiós és televíziós sorozatokat vezetett azért, hogy rávegye a politikusokat és döntéshozókat, de az egyszerű embereket is felelősségük nagyságára és a tennivalókra. Azon kevés igazi tudós egyike volt, aki mindenki számára érthetően adta közkinccsé tudását. Meggyőződéssel hirdette, hogy csak a nemzeti érdekek figyelembe vétele és megerősödése óvhatja meg bolygónkat a pusztulástól.”

A Buda István által készített szobor avatásában a Hallgatói Önkormányzat működött közre.

Balogh János mellszobra

Viktória-virágzás az ELTE Fűvészkertben

augusztus 17.

A virágzó Victoria cruziana

nyebbtől kezdve sorban ráültette a tutajozás előtt megmért gyerekeket a víz felszínén lévő levélre, amíg az bírta a terhet. Így végül kiderült, hogy 52 kg súlyt bírnak el a *Victoria cruziana* levelei.

ELTE Reklámnapp

szeptember 25.

350–400 érdeklődő jelent meg az ELTE Reklámnapp egy-egy előadásán szeptember 25-én az ELTE bölcsészkarán. A rendezvényt az ELTE Karrierközpont az országos Reklámhét keretén belül, a Magyar Reklámszövetséggel és az ELTE BTK Hallgatói Önkormányzatával közösen szervezte.

A programok a reklám, önreklám, önmarketing témája köré csoportosultak. A megnyitón dr. Hudecz Ferenc, az ELTE rektora elmondta: ez a rendezvény is jelzi, hogy az ország legnépszerűbb egyeteme nyitott és befogadó. A rektori megnyitó után – többek között – Fabricius Gábor kreatív igazgató az átváltozás művészetéről, Babocsay Ádám pszichológus a magánéletben alkalmazott önmarketingről, Sas István reklámpszichológus, reklámfilmrendező pedig a pszichológia reklámbeli szerepéről beszélt.

A *Victoria cruziana* tündérrózsza, e csodálatos látványt nyújtó vízinövény 20–25 cm átmérőjű virága éjjel nyílik, az első éjszaka hófehér, a második éjjel pedig már nyílás után rózsaszínre színeződik. De nemcsak esti, éjszakai virágnyílása miatt különleges, hanem a levelek nagysága és óriási teherbíró képessége miatt is. A szakirodalom szerint akár 50–70 kg súlyt is elbírnak a laposan szétterülő, nagy felületű levelek. Hogy a találgatásoknak véget vessenek, a Fűvészkertben augusztus 17. éjszakájára meghirdették a „Viktória levél tesztet”.

A teszt alkalmával a Fűvészkert munkatársa a legkönny-

Reguly Antal könyvtári első őr emléktáblájának avatása az Egyetemi Könyvtárban

szeptember 29.

Halálának 150. évfordulója alkalmából Reguly Antal nyelvész, néprajzkutató, könyvtári első őr emléktábláját dr. Szögi László főigazgató leplezte le az Egyetemi Könyvtárban.

Az avatást követően az érdeklődők előadásokon, vetítéseken ismerkedhettek az eredetileg jogot végzett, de életcéljául a magyar nyelv rokonsági viszonyainak feltárását kitűző tudós, Reguly Antal munkásságával.

Trópus a télben

november 7–9.

Az ELTE Fűvészkert szezonzáró rendezvényén, a hideg novemberi napokra hamisítatlan trópusi hangulatot varázsoltak a kertbe. A látogatók a trópusi piactéren megkóstolhatták és meg is vásárolhatták a legízletesebb, legkülönlegesebb trópusi gyümölcsöket, olyanokat is, amelyek sehol másutt nem láthatók Magyarországon. A kastély épülete emeleti kiállítótermében a gödöllői Szent István Egyetem jóvoltából kiállításon ismerkedhettek meg a trópusok hihetetlen gazdagságú növényvilágával, érdekes előadásokat és izgalmas élménybeszámolókat hallgathattak meg, kávé-, tea- és kakaókülönlegességeket kóstolhattak végig. A gyerekek ügyességi játékon versenyezhettek a kókuszdióért, növény- és gyümölcsfelismerő versenyen mérhették össze tudásukat.

A Pedagógiai és Pszichológiai Kar megalakulásának ötödik évfordulója

november 19–22.

Az ünnepi rendezvénysorozat „nulladik napján”, november 19-én adták át az Eötvös-Pont és ELTE Karrierközpont Kazinczy utcai irodáját a PPK Kazinczy utca épület földszintjén.

November 20-án délelőtt jelenlegi és korábbi hallgatók részvételével zajlott az ünnepi műsor, amelyen Hudecz Ferenc rektor megnyitója után Hunyady György alapító dékán az előzményekről, majd Oláh Attila dékán az elért eredményekről és fejlesztési terveinkről tartott előadást. A program részeként a PPK HÖK műsort és díjátadót szervezett, és sor került az *Ember és kultúra* oktatói-hallgatói fotópályázat eredményhirdetésére, valamint a tanárok publikációiból összeállított kiállítás és az *Öt év – öt év* felmérés eredményeit bemutató poszterkiállítás megnyitójára is. A gazdag programban bemutatkozási lehetőséget kaptak a kar Erasmus-ösztöndíjasai és PhD-hallgatói is. A délutáni TDK-s konferencia, majd Molnár Márk professzori előadása után közös ünnepi estét tartottak egykori és mai oktatóknak és hallgatóknak.

A második nap tanárképzési és pedagógus-továbbképzési konferenciával kezdődött, majd nagy érdeklődés kísérte a 2009-től induló MA-képzések bemutatóját. 13 óraker az új Prohászka Lajos Terem átadása következett, majd a 2008-as stratégiai fejlesztés eredményeinek első ízelítőjeként az eLearning projekt nyilvános bemutatóját tartották oktatásinformatikai kollégáink.

November 22-én, szombaton a Bogdánffy utcai Sportközpontban a családi sportnapon jó hangulatú tanár-diák sportversenyek zárták az ünnepi rendezvénysorozatot.

Dr. Kosáry Domokos emléktáblájának avatása november 21.

Az emléktáblát felavatja dr. Schróth Ágnes és dr. Hudecz Ferenc

Dr. Kosáry Domokos Széchenyi-nagydíjas történész, az MTA egykori elnöke, az ELTE díszdoktora, a Trefort Gimnázium egykori diákja 2007-ben hunyt el. Emléktáblájának ünnepélyes avatására az ELTE Trefort Ágoston Gyakorlógimnáziumban került sor.

Ünnepi beszédet mondott dr. Hudecz Ferenc rektor és dr. Glatz Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia korábbi elnöke. Az emléktáblát dr. Schróth Ágnes, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorlógimnázium megbízott igazgatója és a rektor avatta fel. A portrédombormű alkotója Szabó Gábor szobrászművész.

Kosáry Domokosról az iskola diákjai számára emlékelőadást tartott dr. Kalmár János, az ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézetének egyetemi docense.

Dr. Hudecz Ferenc ünnepi beszéde

Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Igazgató Asszony! Kedves Kosáry család! Vendégeink! Hölgyeim és uraim!

Ma, amikor Kosáry Domokos emléktábláját jöttünk avatni, az egykori Mintagimnázium diákja, az Eötvös Collegium, a tudományegyetem hajdani jeles növendéke, a kiváló tanár, az ELTE díszdoktora előtt tisztelgünk. Egy éve, 2007. november 15-én hunyt el a nemzetközi hírű történettudós, a neves közéleti személyiség, a rendíthetetlen demokrata, a minőség és a teljesítmény elkötelezettje, Kosáry Domokos.

A Szentkirályi utcai elemibe járt, majd nyolc évig a Trefort utcai gimnáziumba. „Ez human iskola volt. Vagy görögül, vagy franciául tanult az ember. Az apám óhajára én görögül tanultam” – idézi fel a Selmeci Társaságnak adott interjújában. Úgy érezte akkor, hogy rengeteg idő vész el. „Persze ma már tudom, hogy az egy kitűnő iskola volt, de akkor úgy

gondoltam, nem követelnek elég sokat, nem használják ki az időt.” A már akkor is kiváló iskolának számító Mintagimnáziumot (mai nevén Trefort Ágoston Gyakorlógimnáziumot) a család jól ismerte, hiszen édesapjának több ifjúkori barátja tanított itt. A nagyszerű tanári karból kiemelkedett Kosáry osztályának nyelvtanára, Bárczi Géza, később a magyar nyelvtudomány nagy alakja.

A frissen érettségizett diák 1931-ben felvételt nyert az Eötvös Collegiumba, erre később így emlékezett: *„Nem az volt a fontos, hogy ki mit tud az adott szak anyagából, hanem az, hogy képes lesz-e majd megtanulni?”* Az eredetileg fizikusnak készülő Kosáry a Pázmány Péter Tudományegyetemen lett történelem–latin szakos bölcész, és beiratkozott az egyetem tanárképző intézetébe is. Tanári vizsgatanítására egykori iskolájában, a „Mintagimnáziumban” került sor 1935. december 13-án. Az óra témáját is megőrizte az iskolai jegyzőkönyv: *Mátyásról, mint renaissance uralkodóról.*

Az Eötvös Collegiumban az akkor éppen igazgatói posztot betöltő kiváló nyelvész, Gombocz Zoltán irányítása alatt tanult. A francia nyelvnek és irodalomnak a Collegiumban az 1930-as években egyfajta szimbolikus jelentőséget is tulajdonítottak: a növendékek úgy érezték, hogy tanáraik az általuk oktatott tárggyal együtt a szabad szellemű gondolkodást is becsempészik az intézmény falai közé – egy olyan időszakban, amikor egyre kevésbé illet lelkesedni az ilyesfajta eszmékért, amikor egyre elkerülhetetlenebbé vált a német oldalon való elköteleződés.

Az 1940/41-es tanévben Kosáry Domokos történelemtanári megbízást kapott kedves Collegiumában. Az első két évfolyamnak középkori, a harmadik évfolyamnak pedig kora újkori magyar történeti forrásgyakorlatot tanított. Ez latin nyelvű történeti szövegek feldolgozását jelentette évfolyamonként két, három vagy négy hallgatóval. Az Eötvös Collegiumban diákként, majd tanárként eltöltött évekre Kosáry mindenkor jó érzéssel emlékezett vissza. *„Az Eötvös Collegiumnak [...] akkor is külön hely jut majd a magyar művelődés történetében, ha már nem lesz, aki rá személyesen emlékezik. Akkor is, ha a ma még élő szereplők is mind csatlakoznak a farkasréti dombon szépen gyülekező kollégiumhoz.”*

A kollégiumi oktatómunka mellett 1946-ban – az időközben moszkvai követte kinevezett Szekfű Gyula helyettesítőjeként – szerződéses tanári állást kapott a Pázmány Péter Tudományegyetem Újkori Magyar Történeti Tanszékén. Sajnos nem sokáig működhetett itt, 1949-ben a Rákosi-rendszer megfosztotta a posztját, miként az Eötvös collegiumi állásától is.

Ám így sem sikerült megakadályozni abban, hogy kutasson, hogy tudományos munkásságával – később az ELTE címzetes egyetemi tanáraként – példát adjon a múlt valóságghú megismerésére, az etikus értelmiségi magatartásra. Az '56-os szerepe miatt rárótt börtönbüntetése alatt fogalmazta meg: *„A kutatót felelőssége és szakmai tisztessége nemcsak arra kötelezi, hogy bonyolult igazságokat elfogadjon, hanem arra is, hogy kritikai vizsgálat és bizonyítás nélkül, pusztán tekintélyi alapon ne fogadjon el »igazságokat«. Hogy ragaszkodjék az ellenőrzés, a meggyőződés jogához. S hogy se kedvezés reményében, se meghunyászkodásból, se érdekből, se a könnyebbség kedvéért ne fogadjon el olyasmit, amiről megbizonyosodva nincs.”*

Ezekben az években állította össze a *Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába* című, 1951–1958 között megjelent háromkötetes munkáját, mely azóta is alapmű minden történészhallgató számára. Felsorolni is nehéz lenne ennek a

gazdag pályának és életútnak a további állomásait, amelyekre visszatekintve az ELTE Szenátusa 2001 tavaszán – kiemelkedő szakmai munkássága, emberi magatartása elismeréseként – Kosáry Domokost díszdoktorává avatta.

Végezetül szeretnék néhány szót szólni arról, miért tartom fontosnak az emléktáblát, itt és most, és miért tartom fontosnak az Önök, az Iskola, az ELTE munkatársainak jelenlétét. Mert hangsúlyozni szeretnénk: a Kosáry-életmű és a tudós magatartása érvényes üzenetet hordoz a ma és a következő generációk számára. Ezt az üzenetet pontosan megfogalmazzák következő szavai: *„Az élet semmilyen területén nem szeretem az átgondolatlan, emocionális, indulatos reagálásokat, mert rendszerint önbizalomhiányból, műveletlenségből fakadnak. Európai, civilizált, morális magatartást tartok helyesnek. Csak így lehet legyőzni a saját hibáinkat, bizonytalanságunkat.”* Máshol – emlékezetes tömörséggel – így nyilatkozik: *„Az ostobaság a legnagyobb veszedelem ebben az országban. Nagyobb veszedelem, mint a gazdasági nyomorúság, mert ésszel abból ki lehet jönni, de ostobasággal soha.”*

Az ELTE rektoraként, az egyetem polgáraként felelősségem, mindannyiunk felelőssége kimondani: igen, ez legyen a mérték, ez legyen a mérce.

Kosáry Domokos sírjánál, egy évvel ezelőtt, december 4-én Hanák Gábor történész felidézte utolsó találkozásukat: *„Amikor kedves társasága utoljára ülte körbe a kertben, a kitörni készülő viharban folyt tovább a diskurzus az utolsó utáni pillanatig. A szél vadul tépte cseresznyefáját. A 90. születésnapjára kapta Akadémiájától. De már szép termést hozott. A szedéssel megvárta dédunokáit. Elégedetten nyugtázta: ez a fa működik.”*

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ

december 15.

Az ELTE Szenátusa a CCLXXXI/2008. (XII. 15.) határozatával létrehozta a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központot az ELTE Bölcsészettudományi Karán.

A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ a Bölcsészettudományi Karon működik, elsősorban a módszertani-információs könyvtár és kabinet bázisán – rendszeresen szakmai továbbképzési tanfolyamokat, módszertani vitákat, konferenciákat, kerekasztal-beszélgetéseket szervez a ruszisztika művelőinek, szakmai segítséget nyújt az ELTE orosz nyelvű képzéseinek tervezésében, szervezésében, koordinálásában. Segíti az egyetemi szintű orosz szakmai kapcsolatok szervezését, lebonyolítását, hazai és nemzetközi ruszisztikai konferenciákat szervez, és segíti a külföldi konferenciákon való részvételt. Hazai és nemzetközi együttműködésben ruszisztikai kutatásokat folytat, szervezi a kutatások eredményeinek publikálását. A hallgatói utánpótlás biztosítása céljából szakmai bemutatókat, nyári egyetemeket és táborokat, ruszisztikai napokat szervez.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatóinak elismerései

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatóinak nemzetközi elismerései

Csepregi Márta

Csepregi Márta, a BTK Finnugor Tanszékének docense, a finn nyelv és kultúra, valamint a finnugor nyelvtudomány területén végzett eredményes munkája elismerésül kapta a Finn Oroszlán első osztályú érdemrendjét.

Heller Ágnes

Heller Ágnes Széchenyi-díjas filozófust, a Magyar Tudományos Akadémia tagját díszdoktorává avatta az izraeli Ben Gurion Egyetem.

Horváth Gábor

Horváth Gábor, a TTK Biológiai Fizikai Tanszék egyetemi docense a Spanish Palaeontological Society Nemzetközi Paleobiológiai Díját (International Paleobiological Award) kapta.

Horváth István Tamás

Horváth István Tamás a TTK Szerves Kémiai Tanszék egyetemi tanára a Green Chemistry Lecture Award-díját kapta.

Hudecz Ferenc

Dr. Hudecz Ferenc, a TTK Szerves Kémiai Tanszék egyetemi tanára, az ELTE rektora az Európai Peptid Társaság kitüntetésében („Pro European Peptide Society Award”) részesült.

Jánosi Imre

Jánosi Imre, a TTK Komplex Rendszerek Fizikája Tanszék egyetemi docense az Amerikai Fizikai Társulat (APS) „Outstanding Referee” (Kiváló Bíráló) kitüntetését kapta.

Pál Csaba

Pál Csaba rendszerbiológus, a TTK Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék külsős oktatója kapta az Osztrák Tudományos Akadémia egyik legpatinásabb kitüntetését, az Ignaz L. Lieben-díjat.

Ungár Tamás

Ungár Tamás, a TTK Anyagfizikai Tanszék egyetemi tanára a német Humboldt-díjat (Alexander von Humboldt-Stiftung) kapta.

Voigt Vilmos

Voigt Vilmost, a BTK Folklore Tanszékének egyetemi tanárát 2008. október 30-án a Bukaresti Egyetem tiszteletbeli professzorává avatták.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatóinak hazai elismerései

Széchenyi-díj

Dr. Gerő András tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA doktora – BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszék

Dr. Kenyeres Zoltán egyetemi tanár – BTK Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Dr. Kiefer Ferenc ny. kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja – BTK Elméleti Nyelvészet ELTE-MTA Kihelyezett Tanszék

Dr. Schipp Ferenc egyetemi tanár – IK Numerikus Analízis Tanszék

Széchenyi-nagydíj

Dr. Lovász László intézetvezető egyetemi tanár, az MTA rendes tagja – TTK Matematikai Intézet

Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal

Dr. Kulcsár Kálmán nyugalmazott egyetemi tanár – ÁJTK

Dr. Ritoók Zsigmond nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár – BTK Latin Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Dr. Vékás Lajos egyetemi tanár – ÁJTK Polgári Jogi Tanszék

Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje

Dr. Cser László c. egyetemi tanár, az MTA doktora – TTK Fizika Doktori Iskola

Dr. Halász Gábor egyetemi tanár – TTK Analízis Tanszék

Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje

Dr. György Péter egyetemi docens – BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Dr. Rónay László egyetemi tanár – BTK Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Dr. Zoltai Dénes professor emeritus – BTK

Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje

Dr. Bakonyi Tibor c. egyetemi docens

Dr. Darvas Ágnes egyetemi docens – TáTK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék

Dr. Karafiáth Judit egyetemi docens – BTK Francia Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Dr. Kiss Jenő intézetigazgató, egyetemi tanár – BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék

Dr. Örkény Antal intézetvezető egyetemi tanár – TáTK Társadalmi Kapcsolatok Intézete

Dr. Somlai Péter egyetemi tanár – TáTK Elmélettörténeti Tanszék

Dr. Szabó Sándor ny. egyetemi docens – BTK

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt

Dr. Szüts Tivadarné dr. Fűrész Klára dékánhelyettes, egyetemi docens – ÁJTK
Alkotmányjogi Tanszék

Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt

Kálmánné dr. Bors Irén igazgató – ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskola
Dr. Kovács Ilona – az ELTE Bartók Béla Énekkarának tagja

Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt

Dúlfalvy Éva – az ELTE Egyetemi Koncertzenekar koncertmestere
Kovács Zoltánné Gábel Anikó – az ELTE Bartók Béla Énekkarának tagja

Eötvös József-díj

Bálványos Huba főiskolai tanár – TÓFK Vizuális Nevelési Tanszék

Szent-Györgyi Albert-díj

Dr. Fogarasi Géza egyetemi tanár – TTK Szervetlen Kémia Tanszék

Apáczai Csere János-díj

Ritoók Pálné dr. Ádám Magda nyugalmazott habilitált egyetemi docens – PPK
Tanácsadás Pszichológiája Intézeti Központ

Nagy Tibor Gyula-díj

Dr. Máthé Gábor egyetemi docens – ÁJTK Magyar Állam- és Jogi Történet Tanszék

Kiss Árpád-díj

Dr. Kiss Endre habilitált egyetemi docens – BTK Újkori és Jenkori Filozófia Tanszék

Brunszvik Teréz-díj

Jávorné dr. Kolozsváry Judit főigazgató-helyettes, főiskolai docens – TÓFK

Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett

Dr. Benczúr Miklósné dr. Bartos Edit nyugalmazott főiskolai docens – BGGYFK
Dr. Bodó Sándorné főiskolai docens – TÓFK Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék
Fehérné Kovács Zsuzsa főiskolai docens – BGGYFK, Fonetikai és Logopédiai Tanszék

Dr. Földi András egyetemi tanár – ÁJTK Római Jogi Tanszék

Dr. Glauber Anna főiskolai docens – TÓFK Neveléstudományi Tanszék

Dr. Hessky Regina egyetemi tanár – BTK Német Nyelvészeti Tanszék

Dr. Kónya Anikó egyetemi docens – PPK Kognitív Pszichológiai Tanszék

Dr. Saád József egyetemi docens – TáTK Elmélet-történeti Tanszék

Dr. Szepes László egyetemi tanár – TTK Szervetlen Kémiai Tanszék

Éltes Mátyás-díj

Rosta Katalin intézményvezető – ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központ

Arany Katedra Emlékplakett

Gáspár Ágota gyógypedagógus, gyakorlatvezető tanár – ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központ

Pedagógus Szolgálati Emlékérem

Gatterné dr. Kardos Viktória egyetemi adjunktus – BTK Német Nyelvoktató és Szakdidaktikai Tanszék

Dr. Jászberényi Márta nyugalmazott óraadó adjunktus – BGGYFK Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet

Dr. Torda Ágnes nyugalmazott főiskolai docens – BGGYFK Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet

Urbán Károlyné Varga Katalin adjunktus – BGGYFK Általános Gyógypedagógiai Tanszék

Zsemba Judit testnevelő tanár – BGGYFK

Oktatási miniszter elismerő oklevele

Kugler Sándorné nyugalmazott gimnáziumi tanár – ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Iskola

József Attila-díj

Dr. Bán Zsófia egyetemi docens – BTK Amerikanisztika Tanszék

Dr. Géher István egyetemi tanár – BTK Anglisztika Tanszék

Dr. Kiss Gy. Csaba habilitált egyetemi docens – BTK Művelődéstörténeti Tanszék

Wlassics Gyula-díj

Dr. Péntek László, az ELTE Egyetemi Koncertzenekar titkára – ELTE Eötvös Művészeti Együttes

Széchenyi Ferenc-díj

Dr. Szögi László főigazgató – Egyetemi Könyvtár és Egyetemi Levéltár

Csokonai Vitéz Mihály közösségi díj

Baross Gábor, művészeti vezető – ELTE Bartók Béla Énekkar és Egyetemi Koncertzenekar

Bolyai-nagydíj

Dr. Lovász László intézetigazgató egyetemi tanár, az MTA rendes tagja – TTK Matematikai Intézet

Egyetemi kitüntetések

Eötvös-gyűri

Dr. Medzihradszky Kálmán professor emeritus, az MTA rendes tagja – TTK Szerves Kémiai Tanszék

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Emlékérme

Dr. Mezey Barna tanszékvezető egyetemi tanár, leköszönő dékán – ÁJTK Magyar Állam- és Jogi Történeti Tanszék

Mayer Miklósné dr. Nádasi Mária egyetemi tanár – PPK Oktatáselméleti Tanszék

Pro Universitate Emlékérem arany fokozata

Bukta Zsolt hivatalvezető – BTK

Dr. Erdei Anna tanszékvezető egyetemi tanár – TTK Immunológiai Tanszék

Dr. Gaálné Csoba Alice hivatalvezető – BTK

Gesztesi Albertné osztályvezető – Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság

Dr. Gráf László egyetemi tanár – TTK Biokémiai Tanszék

Dr. Jalsovszky István egyetemi docens – TTK Szerves Kémiai Tanszék

Dr. Karafiáth Judit egyetemi docens – BTK Francia Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Paul J. Kellner amerikai állampolgár, intézményi támogató – BTK

Dr. Lendvai János tanszékvezető egyetemi tanár – TTK Anyagfizikai Tanszék

Dr. Sass Miklós tanszékvezető egyetemi tanár – TTK Anatómiai, Sejt- és Fejlődésbiológiai Tanszék

Dr. Szabó B. István egyetemi docens – BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

Szepesi Ádám főiskolai docens – PPK Testnevelési és Sport Központ

Dr. Szögi László főigazgató – Egyetemi Könyvtár

Taskó Mihályné hivatalvezető – BTK

Pro Universitate Emlékérem ezüst fokozata

Almásy Judit adjunktus – TáTK Szociálismunkás-képző Tanszék

Dr. Cserti József habilitált egyetemi docens – TTK Komplex Rendszerek Fizikája Tanszék

Deckerné dr. Majer Zsuzsanna egyetemi docens – TTK Szerves Kémiai Tanszék

Kméczik Anikó ügyvivő szakértő – Oktatási Igazgatóság

Korsós Márta ügyintéző-titkár – PPK

Obendorfer Péterné gazdasági vezető – Trefort Ágoston Gyakorlóiskola

Dr. Szijj Ildikó egyetemi docens – BTK Portugál Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Pro Universitate Emlékérem bronz fokozata

Deák Nóra könyvtárvezető – BTK

Lénárt Zoltán műszaki vezető – BTK

Scheide Lajosné ügyvivő szakértő – PPK

Dr. Tóth Gergely egyetemi docens – TTK Fizikai Kémiai Tanszék

Trefort Ágoston Emléklap

Ádám Edit titkárnő, ügyviteli alkalmazott – Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság

Bíróné Mudra Zsuzsanna ügyintéző – PPK

Csapodi Csaba vezetőtanár – Trefort Ágoston Gyakorlóiskola

Dávidné Horváth Zsuzsanna tanszéki ügyintéző – ÁJTK

Horváth Beáta vezetőtanár – Radnóti Miklós Gyakorlóiskola

Merényiné Kalotai Judit vezetőtanár – Radnóti Miklós Gyakorlóiskola

Németh Katalin tanszéki előadó – ÁJTK

Németh Tiborné titkársági adminisztrátor – Radnóti Miklós Gyakorlóiskola

Orcsik Csilla vagyonyilv., gazdasági ügyintéző – Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság

Dr. Sántha Ágnes nevelőtanár, szakkollégiumi igazgató – ELTE Bibó István Szakkollégium

Somogyi Éva technikus – TTK

Szlekovics Pálné titkárnő, gazdasági ügyintéző – Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság

Szűcs Imréné technikus – TTK

ELTE Szenátusi Érdemérem

Dr. Baross Gábor művészeti vezető – Eötvös Művészeti Együttes

Keszthelyi Tamás énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Kovács Zoltán énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Dr. Rose-Marie Lagrave egyetemi tanár – BTK Atelier, Európai Társadalomtudomány és Historiográfia Tanszék

Mezei Mónika zenekari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Németh Ildikó énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Dr. Jacques Revel egyetemi tanár – BTK Atelier, Európai Társadalomtudomány és Historiográfia Tanszék

Dr. Romhányi Balázs énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Sági Nicolette énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Schwennerné Réti Éva zenekari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Solymosi László énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Solymosiné Bohák Judit énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Sztanó Zsuzsanna énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Zarka Dénes énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Zarka Dénesné énekkari tag – Eötvös Művészeti Együttes

Professor emeritus cím

Erdei Árpád – ÁJTK Büntető Eljárásjogi Tanszék

Schlett István – ÁJTK Politikatudományi Intézet

Sári János – ÁJTK Alkotmányjogi Tanszék

Gesztai Tamás – TTK Fizikai Intézet

Granasztói György – BTK Történeti Intézet

Bálványos Huba – TÓFK Vizuális Nevelés Tanszék

Hangay Zoltán – TÓFK Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszék
Adamik Tamás – BTK Ókortudományi Intézet
Kenyeres Zoltán – BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet
Keszler Borbála – BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
Csányi Vilmos – TTK Biológiai Intézet
Vida Gábor – TTK Biológiai Intézet
Erdei Árpád – ÁJTK Büntetőeljárás Jogi és Büntetés-végrehajtás Jogi Tanszék
Schlett István – ÁJTK Politikatudományi Intézet
Palotás Emil – BTK Történeti Intézet
Prokopp Mária – BTK Művészettörténeti Intézet

Egyetemi tanári kinevezések

ÁJTK

Király Miklós – Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági Jogi Tanszék
Máthé Gábor – Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék
Rácz Lajos – Egyetemes Állam- és Jogtörténeti Tanszék
Kardos Gábor – Nemzetközi Jogi Tanszék

BTK

Déri Balázs – Ókortudományi Intézet
György Péter – Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet
Keserü Katalin – Művészettörténeti Intézet
Földényi László – Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet
Hamar Imre – Távolsági Intézet

TTK

Csótó Attila – Fizikai Intézet
Némethi András – Matematikai Intézet
Petz Dénes – Matematikai Intézet
Matkó János – Biológiai Intézet

TáTK

Sík Endre – Kisebbség-szociológiai Tanszék

IK

Horváth Zoltán – Programozási Nyelvek és Fordítóprogramok Tanszék

Egyetemi magántanári oklevelet kaptak

Ács Éva tudományos főmunkatárs – TTK Biológia Doktori Iskola
Diósi Lajos tudományos tanácsadó – TTK Fizika Doktori Iskola
Mezey Pál egyetemi tanár – TTK Kémiai Intézet
Vörös Attila, az MTA levelező tagja – TTK Földtudományi Doktori Iskola

Címzetes egyetemi tanári oklevelet kaptak

Demeter Attila tudományos főmunkatárs – TTK Kémiai Doktori Iskola

É. Kiss Katalin egyetemi tanár – BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola

Falus Iván habilitált egyetemi docens – PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Müller Imre h. c. professor – TTK Földtudományi Doktori Iskola

Címzetes egyetemi docensi oklevelet kaptak

Borhy László tudományos főmunkatárs – BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola

Heltai Pál főiskolai tanár – BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kúnos László egyetemi docens – BTK Anglisztika Tanszék

Az ELTE új akadémiai doktorai

Adamikné Jászó Anna főiskolai tanár – BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék – nyelv-
tudomány

Fokasz Nikosz egyetemi docens – TáTK Kisebbségsszociológia Tanszék – szocioló-
giai tudomány

Katz Sándor adjunktus – TTK Elméleti Fizikai Tanszék – fizikai tudomány

Kiss Éva egyetemi docens – TTK Fizikai Kémiai Tanszék – kémiai tudomány

Egyéb kitüntetések

Bruckner-díj

Hudecz Ferenc egyetemi tanár – TTK Szerves Kémiai Tanszék, az egyetem rektora

Akadémiai Díj

Gósy Mária tanszékvezető egyetemi tanár – BTK Fonetika Tanszék

Akadémiai Kiadó Nívódíj

Csákvári Béla professor emeritus – TTK Szervetlen Kémiai Tanszék

Paládi-Kovács Attila egyetemi tanár, az MTA levelező tagja – BTK Tárgyi Néprajzi
Tanszék

Csépe Valéria egyetemi tanár, az MTA titkára – PPK Kognitív Pszichológiai Tan-
szék

Novicardin Díj

Sármay Gabriella egyetemi tanár – TTK Immunológiai Tanszék

Bolyai-plakett

Bajtay Zsuzsanna adjunktus – TTK Immunológiai Tanszék

Horváth László adjunktus – BTK Görög Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Króó Katalin habilitált egyetemi docens – BTK Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Eötvös József-koszorú

Bíró Ferenc professor emeritus – BTK XVIII–XIX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Rusisztikai Díj – Ruszista Életműdíj

Péter Mihály professor emeritus – BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola

Prima Primissima és Junior Prima Díj

Prima Díj „magyar oktatás és köznevelés” kategória

Komoróczy Géza professor emeritus – BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék

Junior Prima Díj „magyar oktatás és köznevelés” kategória

Kornai Júlia középiskolai tanár – ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola

Junior Prima Díj „magyar tudomány” kategória

Bánóczy Zoltán tudományos segédmunkatárs – TTK Szerves Kémiai Tanszék

Katz Sándor kutatócsoport-vezető – TTK Elméleti Fizikai Tanszék

Kocsis Bence tanársegéd – TTK Atomfizikai Tanszék

Pro Renovanda Cultura Hungariae

Pázmány Péter Felsőoktatási Díj

Kiss Jenő egyetemi tanár, az MTA rendes tagja – BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék

Németh János professor emeritus – ÁJTK Polgári Eljárásjogi Tanszék

Nemes Nagy Ágnes Esszé díj

Szegedy-Maszák Mihály egyetemi tanár – BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék

Szilárd Leó Professzori Ösztöndíj

Angelusz Róbert egyetemi tanár – TáTK Szociológiai Tanszék

Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj

Könczei György csoportvezető egyetemi tanár – BGGYFK Foglalkozási Rehabilitációs Kutatócsoport

Kövecses Zoltán egyetemi tanár – BTK Amerikanisztika Tanszék

Neumann János Számítógép-tudományi Társaság

Járai Antal, az IK Komputeralgebra Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Kalmár-díját kapta.

Sántáné Tóth Edit, az IK Programozáselmélet és Szoftvertechnológia Tanszék vendég előadója a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Életműdíját kapta.

Nedeczky Veronika, az IK Média- és Oktatásinformatika Tanszék mérnökstanára a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Tarján-émlékérmét kapta.

2008-ban az ELTE-n habilitáltak

Ács Ferenc – földtudomány (ELTE TTK Földrajz- és Földtudományi Intézet, Meteorológiai Tanszék)

Baráth Magdolna – történelemtudomány (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára)

Bárd Károly – állam- és jogtudomány (CEU)

Bene László – filozófia (ELTE BTK Filozófiai Intézet, Ókori és Középkori Filozófia Tanszék)

Búr Gábor – történelemtudomány (ELTE BTK Történeti Intézet, Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék)

Buzinkay Géza – történelemtudomány (Eszterházy Károly Főiskola)

Csámpai Antal – kémia (ELTE TTK Kémiai Intézet, Szervetlen Kémiai Tanszék)

Csanádi Gábor – szociológia (ELTE TáTK Empirikus Tanulmányok Intézete, Társadalomkutatások Módszertana Tanszék)

Draskóczy István – történelemtudomány (ELTE BTK Történeti Intézet, Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék)

Felkai Gábor – ELTE TáTK Szociológiai Intézet, Elmélet-történeti Tanszék

Gelencsér Gábor – ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Gonda János – szociológia (ELTE IK Komputeralgebra Tanszék)

Györgyiné Koncz Judit – neveléstudomány (Károli Gáspár Református Egyetem)

Horn Ildikó – történelemtudomány (ELTE BTK Történeti Intézet, Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék)

Illés Sándor – földtudomány (KSH Népeségtudományi Kutatóintézet)

Izsák Éva – földtudomány (ELTE TTK Földrajztudományi Központ)

Jordán Tibor – matematika (ELTE TTK Matematikai Intézet, Operációkutatási Tanszék)

Kabódi Csaba – állam- és jogtudomány (ELTE ÁJTK Büntetőeljárás Jogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék)

Kalmár János – történelemtudomány (ELTE BTK Történeti Intézet, Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék)

Kázmér Miklós – földtudomány (ELTE TTK Földrajz- és Földtudományi Intézet, Őslénytani Tanszék)

Király Ildikó – pszichológia (ELTE PPK Pszichológiai Intézet, Kognitív Pszichológiai Tanszék)

Kiss Attila – irodalomtudomány (Szegedi Tudományegyetem)

Kovács Mihály – biológia (ELTE TTK Biológiai Intézet, Biokémiai Tanszék)

Kurucz György – történelemtudomány (Balassi Bálint Intézet)

Lehoczkyné Kollonay Csilla – állam- és jogtudomány (ELTE ÁJTK Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék)

K. Lengyel Zsolt – történelemtudomány (Müncheni Magyar Intézet)

Liszka József – néprajz (Selye János Egyetem)

Lőrincz András – informatika (ELTE IK Információs Rendszerek Tanszék)

Molnár Antal – történelemtudomány (ELTE BTK Történeti Intézet, Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék)

Pálfy József – földtudomány (MTA MTM Paleontológiai Kutatócsoport)
Pesti Sándor – politika (ELTE ÁJTK Politikatudományi Intézet)
Pomázi István – földtudomány (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium)
Rugási Gyula – filozófia (Szent Pál Akadémia)
Salma Imre – kémia (ELTE TTK Kémiai Intézet, Analitikai Kémiai Tanszék)
Schlett Katalin – biológia (ELTE TTK Biológiai Intézet, Élettani és Neurobiológiai Tanszék)
Sonkoly Gábor – történelem (ELTE BTK Történeti Intézet, Atelier, Európai Társadalomtudomány és Historiográfia Tanszék)
Stipsicz András – matematika (Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet)
Stumpf István – politika (MTA Politikai Tudományok Intézete)
Szabó Éva Zsuzsanna – pszichológia (Szegedi Tudományegyetem)
Szente Zoltán – állam- és jogtudomány (ELTE ÁJTK Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszék)
Szilágyi Ágnes Judit – történelem (Pannon Egyetem)
Szitár Katalin – irodalom (Pannon Egyetem)
Timár Gábor – földtudomány (ELTE TTK Földrajz- és Földtudományi Intézet, Űrkutató Csoport)
Várkonyi Gábor – történelem (ELTE BTK Történeti Intézet, Művelődéstörténeti Tanszék)

2008-ban kötött kétoldalú együttműködési szerződések

Ország	Egyetem	Témák
Észtország	Tallin University	bármely szakterület
Olaszország	Università degli Studi di Firenze	magyar szak, olasz szak, összehasonlító irodalomtudomány
Oroszország	Yugra State University	bármely szakterület (munkaterv alapján)
Japán	Meiji University	bármely szakterület
Japán	The International College for Postgraduate Buddhist Studies	buddhizmus, kelet-ázsiai tanulmányok
Korea	Seoul National University	pedagógia és kutatás
Korea	Pusan National University, College of Natural Sciences	természettudományi kutatások
Szingapúr	Nanyang Technological University	bármely szakterület

IAUP

Dr. Hudecz Ferenc, az ELTE rektora Pornchai Mongkhonvanit, az IAUP (International Association of University Presidents) elnökének felkérésére csatlakozott a felsőoktatási intézmények elnökeinek nemzetközi szervezetébe.

A szervezet székhelye, illetve elnöksége Bangkokban (Thaiföld), a Siam University intézményben található. Politikájuk az oktatás minőségének erősítése, a szaktudás és a globális ismeretszerzés támogatása.

EuroMediterrán Egyetem

2008. július 9-én ünnepélyes ceremóniával, aláírási ünnepséggel megalakult az EuroMediterrán Egyetem. Az ünnepséget az alakuló egyetem egyik központjában, a szlovéniai Portorožban rendezték, az ELTE-t dr. Hudecz Ferenc rektor képviselte.

Az EuroMediterrán Egyetemet Szlovénia hivatalosan 2007 októberében alapította (a térség több egyeteme – köztük az ELTE – szándéknyilatkozatban jelezte részvételi szándékát). Az alakuló egyetem két központtal működik majd: Portoroz (Piran) és Vila Rafut (Nova Gorica). Az EuroMediterrán Egyetem partnerei között három magyar egyetem (ELTE, Szegedi Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem) is szerepel, de támogatja a létrejövő egyetemet a spanyol Rovira i Virgili Egyetem, az egyiptomi Alexandria Egyetem, a szlovén Nova Gorica Egyetem, a Máltai Egyetem és az IMO Nemzetközi Tengerjogi Intézete is.

ELTE – Camoes Intézet együttműködés

2008. május 23-án együttműködési megállapodást írt alá Miguel Fialho de Brito, a Camoes Intézet elnökhelyettese és Hudecz Ferenc, az ELTE rektora. A megállapodás értelmében a két intézmény szorosabbá kívánja tenni együttműködését, valamint gazdagítani kívánja tudományos és kulturális tevékenységét. Az ELTE vállalja, hogy a Camoes Intézet lektorának munkáját segítő portugál nyelvtanár foglalkoztatásával előmozdítja a portugál nyelv és kultúra népszerűsítését célzó programokat.

IBM

Az október 1-jén született megállapodás értelmében az Eötvös Loránd Tudományegyetem az IBM támogatásával nyelvi laboratóriumot alakít ki fogyatékossgal élő hallgatók számára az intézmény Trefort-kerti és lágymányosi campusán. A támogatás összege 50 000 euró, melyből speciális bútorokat, informatikai eszközöket, látássérülteket segítő berendezéseket és szoftvereket vásárolnak. Az ELTE és az IBM megállapodott abban is, hogy a kiválasztott fogyatékos hallgatók féléves gyakornoki álláslehetőséghez jutnak az informatikai cégnél. Az együttműködés célja a fogyatékkal élő hallgatók, ezen belül elsősorban a látássérült, diszlexiás és diszgráfiás diákok elhelyezkedési esélyeinek javítása, számukra versenyképes ismeretek nyújtása. Az IBM Akadémiai Partnerség programot az IBM 2005-ben indította el, s eddig Ausztriában, Csehországban, Lengyelországban, Belgiumban és az Egyesült Királyságban kötött megállapodásokat több felsőoktatási intézménnyel, mindenhol a helyi igények és lehetőségek szerinti tartalommal.

